

ΣΤΕ ΟΛ 1364/2021 [Δασικοί χάρτες]

Περίληψη

- Με τις 1364 και 1365/2021 αποφάσεις της μείζονος Ολομελείας του Συμβουλίου της Επικρατείας κρίθηκε το ζήτημα της συνταγματικότητας του άρθρου 48 του ν. 4685/2020, σχετικά με τους υπό έγκριση δασικούς χάρτες όλης της Χώρας. Το βασικό στοιχείο του νέου συστήματος είναι ότι οι δασικοί χάρτες καταρτίζονται, όχι μόνο βάσει αεροφωτογραφιών, που απεικονίζουν διαχρονικά τη δασική βλάστηση κάθε περιοχής, αλλά και βάσει διοικητικών πράξεων, οι οποίες καθόριζαν άλλες χρήσεις για ορισμένες εκτάσεις κατά το παρελθόν, ιδίως, μάλιστα, προ του Συντάγματος του 1975. Δηλαδή, το νέο σύστημα συνοψίζεται, σε απλούστευση, στον εξής κανόνα: Δασικό είναι ό,τι καλύπτεται από δασική βλάστηση όχι μόνο σήμερα, αλλά και κατά το παρελθόν, αρκεί να μην έχει εκδοθεί διοικητική πράξη που να αλλάζει τη χρήση του, κατά βάση, πριν από το Σύνταγμα του 1975 και για όσο χρόνο συνεχίζεται η επιτραπέια χρήση. Προέβλεψε, ειδικότερα, ο νόμος αυτός ότι παρόμοιες εκτάσεις, οι οποίες έχουν αφιερωθεί, λόγω χάρη, στη γεωργική χρήση πριν από το Σύνταγμα του 1975, αποσυνδέονται από τη δασική νομοθεσία, εφόσον εξακολουθούν να καλλιεργούνται, όχι μόνο από τους διαδόχους όσων είχαν αποκατασταθεί, αλλά και από τους διαδόχους των τότε ιδιοκτητών. Προέβλεψε επίσης ο νόμος ότι εξαιρούνται από τη δασική νομοθεσία και, άρα, δεν εμφανίζονται στους χάρτες ως δασικές, οι περιοχές όπου έχουν εγκατασταθεί βιομηχανικές εγκαταστάσεις, ακόμη και μετά το Σύνταγμα του 1975, μόνον, όμως, εφόσον η ίδρυσή τους έχει επιτραπέια βάση διοικητικών πράξεων. Αντίστοιχες ρυθμίσεις περιέχει ο νόμος και για τις περιοχές που καταλαμβάνονται από εγκεκριμένα σχέδια πόλεων ή περιλαμβάνονται εντός οικισμών, τα όρια των οποίων έχουν καθορισθεί με διοικητικές πράξεις σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία, έστω και μετά την ισχύ του Συντάγματος του 1975. Το σύστημα επεκτείνεται και στις οικοδομικές άδειες. Και οι εκτάσεις που είναι αναγκαίες για την εφαρμογή τους εξαιρούνται από τη δασική νομοθεσία, υπό προϋποθέσεις, ακόμη και αν εκδόθηκαν μετά το 1975 (πριν, όμως, από το ν. 4030/2011).

Ο πυρήνας του συστήματος αυτού κρίθηκε σύμφωνος με το Σύνταγμα (άρθρα 24 παρ. 1 και 2 και 117 παρ. 3). Κρίθηκε, ειδικότερα, ότι η αποτύπωση των δασικών εκτάσεων στους δασικούς χάρτες πρέπει να είναι αξιόπιστη και να μην περιλαμβάνει εκτάσεις, επί των οποίων δεν είναι νομικώς δυνατή η εφαρμογή της δασικής νομοθεσίας και δεν επιτρέπεται να κηρυχθούν ως αναδασωτές για να ανακτήσουν τη χαμένη δασική τους βλάστηση, διότι η βλάστηση αυτή απομακρύνθηκε για κάποιο νόμιμο λόγο. Κατά το Δικαστήριο, η εμφάνιση τέτοιων εκτάσεων, (καλλιεργουμένων ή άλλων) ως

δασικών, θα προκαλούσε σύγχυση ως προς το ποιός είναι, πράγματι, ο δασικός πλούτος της χώρας, και θα εμπόδιζε τη χάραξη αποτελεσματικής δημόσιας πολιτικής για τη σωτηρία των δασών που έχουν διασωθεί και την αναγέννηση όσων έχουν παρανόμως καταστραφεί ή αποτεφρωθεί (κατασκευή δασοτεχνικών έργων, διαχειριστικές μελέτες, συντήρηση δασών, καθορισμός σχεδίου και μέσων πυροπροστασίας κ.λπ.). Αλλά, κατά το Δικαστήριο, η εμφάνιση αυτών των εκτάσεων ως δασικών θα ναρκοθετούσε και την ανάπτυξη των γεωργικών δραστηριοτήτων, οι οποίες, ιστορικά, συνέβαλαν στη μεταπολεμική ανόρθωση της χώρας και στον επισιτισμό του πληθυσμού της, τα οποία είχε υπόψη του το Σύνταγμα και γι' αυτό, άλλωστε, επιτρέπει την κατ' εξαίρεση μεταβολή του προορισμού των δασών για γεωργικές χρήσεις. Πέραν, όμως, αυτών, η εξαίρεση των εκτάσεων που έχουν αποδοθεί σε άλλες χρήσεις με διοικητικές πράξεις, εξοπλισμένες με το τεκμήριο της νομιμότητας, αποσκοπεί και στην ασφάλεια δικαίου, η οποία δεν συμβιβάζεται με τη διαρκή αναμόχλευση εννόμων σχέσεων που έχουν διαμορφωθεί κατά το παρελθόν (π.χ. πολεοδόμηση δεκάδων Δήμων της Αττικής, οι οποίοι, πριν ενταχθούν σε σχέδιο είχαν, ίσως, δασικό χαρακτήρα και μη νομίμως εντάχθηκαν τότε). Σε κάθε περίπτωση, όπως έκρινε το Δικαστήριο, η ισορροπία μεταξύ προστασίας του περιβάλλοντος και ασφάλειας δικαίου διασφαλίζεται από την πρόβλεψη του νομοθέτη ότι η εξαίρεση από τη δασική νομοθεσία των εκτάσεων αυτών τίθεται υπό τη διαρκή αίρεση της συνέχισης της χρήσης που επέτρεψε η διοικητική πράξη (π.χ. γεωργική), αφού, αν η χρήση αυτή εγκαταλειφθεί, η έκταση υπάγεται και πάλι στη δασική νομοθεσία.

Το Δικαστήριο, παρά ταύτα, ακύρωσε δύο διατάξεις της υπουργικής απόφασης που είχε προσβληθεί. Πρώτον, ακύρωσε, ως αντίθετες με το Σύνταγμα, τις διατάξεις που εξαιρούσαν από τη δασική νομοθεσία εκτάσεις για τις οποίες είχαν εκδοθεί οικοδομικές άδειες, στην περίπτωση που αυτές δεν έχουν ακόμη υλοποιηθεί. Κρίθηκε, ειδικότερα, ότι η εφαρμογή της διάταξης αυτής θα επέτρεπε την εκχέρωση δασικών εκτάσεων, για πρώτη φορά σήμερα, με σκοπό την ανέγερση κτιρίων, γεγονός αντίθετο με την ήδη ισχύουσα συνταγματική προστασία των δασών. Δεύτερον, ακύρωσε την εξαίρεση από τη δασική νομοθεσία περιοχών εντός οικισμών, που είχαν οριοθετηθεί με απρόσφορες ρυθμίσεις ή διοικητικές εγκυκλίους και όχι σύμφωνα με την πάγια σχετική νομοθεσία.

Οι αποφάσεις δεν ήταν ομόφωνες. Οκτώ σύμβουλοι διατύπωσαν τη γνώμη ότι, ειδικώς ως προς τις οικοδομικές άδειες, η εξαίρεση από τη δασική νομοθεσία δεν έπρεπε να επεκταθεί, όπως προέβλεπε ο νόμος, και σε άδειες που εκδόθηκαν μετά την ισχύ του Συντάγματος του 1975 (μέχρι την ισχύ του ν. 4030/2011), κατά παράβαση της συνταγματικής νομιμότητας. Οι σχετικές εκτάσεις έπρεπε, κατά τη γνώμη των οκτώ

αυτών συμβούλων, να απεικονίζονται στους χάρτες ως δασικές, παρά το τεκμήριο νομιμότητας των οικοδομικών αδειών. Προς την αντίθετη κατεύθυνση, άλλοι οκτώ σύμβουλοι διατύπωσαν τη γνώμη ότι η εξαίρεση από τη δασική νομοθεσία έπρεπε να καταλαμβάνει και τις οικοδομικές άδειες που δεν έχουν υλοποιηθεί. Τούτο, διότι η μη υλοποίησή τους οφείλεται στη δυσμενή οικονομική συγκυρία της περασμένης δεκαετίας, η οποία ανάγκασε το νομοθέτη να παρατείνει συνεχώς την ισχύ των οικοδομικών αδειών, οι δε ενδιαφερόμενοι, που εκμεταλλεύθηκαν καλόπιστα τις παρατάσεις αυτές και ανέβαλαν την ανέγερση των οικοδομών τους, δεν μπορούν πλέον να τις κατασκευάσουν και θίγονται υπέρμετρα κατά παράβαση της ασφάλειας δικαίου. Δύο σύμβουλοι θεώρησαν ότι έπρεπε να μην εξαιρεθούν από τη δασική νομοθεσία ούτε οι οικισμοί που είχαν οριοθετηθεί με τις πάγιες διατάξεις, αλλά από αναρμόδια όργανα. Τέλος, μία σύμβουλος διαφώνησε καθ' ολοκληρία με το σύστημα κατάρτισης των δασικών χαρτών, που προβλέπει αποτύπωση των διοικητικών πράξεων στους δασικούς χάρτες και την εξαίρεση από τη δασική νομοθεσία των εκτάσεων, στις οποίες αφορούν. Υποστήριξε, ειδικότερα, ότι οι πράξεις αυτές είχαν εκδοθεί από όργανα της αγροτικής νομοθεσίας, τα οποία δεν διέθεταν την εξουσία των δασικών οργάνων με τη δασική νομοθεσία και ότι, κατά συνέπεια, οι πράξεις αυτές είναι απρόσφορες για την κατάρτιση των δασικών χαρτών. Κατά τη γνώμη αυτή, η υιοθέτηση αυτού του συστήματος υποβαθμίζει την προστασία των δασών και, μάλιστα, χωρίς αποχρώντα λόγο, αφού οι ωφελούμενοι από τις διοικητικές πράξεις δεν εμποδίζονται να συνεχίσουν τις δραστηριότητες που έχουν επιτραπεί από αυτές (π.χ. γεωργικές), χωρίς, όμως, αυτό να σημαίνει ότι οι σχετικές εκτάσεις πρέπει να εμφανίζονται ως μη δασικές και στους δασικούς χάρτες, ενώ, κατά τα λοιπά, η εκ νέου ανάρτηση και κύρωση των δασικών χαρτών απομακρύνει χρονικά, μη νομίμως, την ολοκλήρωση του Δασολογίου.

Τέλος, το Δικαστήριο ομοφώνως επιβεβαίωσε την ισχύουσα νομολογία του περί χρονικής προτεραιότητας του Δασολογίου έναντι του Κτηματολογίου, υπό την έννοια ότι η κτηματογράφηση πρέπει να στηρίζεται σε αξιόπιστους δασικούς χάρτες, ώστε το Δημόσιο να μπορεί αποτελεσματικά να αποκρούσει κακόπιστες διεκδικήσεις από τρίτους ιδιοκτησιακών δικαιωμάτων του επί δασικών εκτάσεων.

Πρόεδρος: *Μ. Σάρπ*

Εισηγητής: *Χ. Ντουχάνης*

Βασικές σκέψεις

3. Επειδή, κατά το άρθρο 47 παρ. 1 του π.δ. 18/1989 (Α΄ 8), νομικά πρόσωπα επαγγελματικού χαρακτήρα (σωματεία, επαγγελματικές ενώσεις κ.λπ.) έχουν έννομο συμφέρον να προσβάλλουν διοικητική πράξη, η οποία αφορά είτε στα ίδια τα νομικά πρόσωπα είτε σε μία κατηγορία μελών τους, υπό την προϋπόθεση, στην τελευταία αυτή περίπτωση, ότι η ακύρωση της προσβαλλόμενης πράξης δεν θα έθιγε τα συμφέροντα άλλης κατηγορίας μελών τους. Οι βλαπτικές, όμως, συνέπειες επί των συμφερόντων ορισμένων μελών του αιτούντος νομικού προσώπου, που θα επιφέρει η τυχόν αποδοχή της αιτήσεως ακυρώσεως, ασκηθείσης, εν τούτοις, με σκοπό την πραγμάτωση του καταστατικού του σκοπού, πρέπει να αποτελούν αντικείμενο ειδικών ισχυρισμών εκ μέρους των μελών του, τα οποία διατείνονται ότι η αποδοχή της αιτήσεως ακυρώσεως θα τα έβλαπτε. Με τους ισχυρισμούς αυτούς τα εν λόγω μέλη πρέπει να εκθέτουν το ειδικό περιεχόμενο και τη μορφή της βλάβης που θα υποστούν από την ικανοποίηση του καταστατικού σκοπού του νομικού προσώπου, του οποίου είναι μέλη.
4. Επειδή, η πρώτη αιτούσα αποτελεί νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου, η οποία έχει ως καταστατικούς σκοπούς, αφενός, μεν, την προάσπιση και προαγωγή των νομίμων επαγγελματικών, εργασιακών, οικονομικών συμφερόντων των μελών της, αφετέρου, όμως, την προβολή της δασοπονίας ως σημαντικού αναπτυξιακού τομέα της εθνικής οικονομίας και της Χώρας και την αντιμετώπιση των εν γένει περιβαλλοντικών προβλημάτων της, με την υπόδειξη των μέτρων προστασίας και βελτίωσης των δασών και, εν γένει, του φυσικού περιβάλλοντος. Υπό τα δεδομένα αυτά, η πρώτη αιτούσα ένωση, υποστηρίζοντας ότι η προσβαλλόμενη πράξη οδηγεί στην αποσύνδεση από το προστατευτικό καθεστώς της δασικής νομοθεσίας εκτάσεων οι οποίες υπήγοντο σ' αυτό, καθώς και ότι η προσβαλλόμενη πράξη επιφέρει σημαντική οπισθοδρόμηση στο εγχείρημα κατάρτισης δασικών χαρτών και Δασολογίου, το οποίο βρίσκεται σε εξέλιξη κατ' εφαρμογή της νομοθεσίας που προϋπήρχε του εξουσιοδοτικού για την έκδοσή της νόμου, ασκεί με έννομο συμφέρον την παρούσα αίτηση ακυρώσεως (πρβλ. ΣτΕ 710/2020 Ολομ., 688/2019 Ολομ.). Το έννομο συμφέρον, εξάλλου, της αιτούσας δεν εμποδίζει η νομοθεσία περί συνδικαλιστικών οργανώσεων (ν. 1264/1982, Α΄ 79), η οποία, όπως

- ισχυρίζονται οι παρεμβαίνοντες γεωπονικοί σύλλογοι (βλ. αμέσως κατωτέρω), αποκλείει την επιδίωξη άλλων σκοπών εκ μέρους των συνδικαλιστικών οργανώσεων που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της, πλην της προαγωγής των εργασιακών κ.λπ. συμφερόντων των εργαζομένων, προεχόντως διότι η εν λόγω νομοθεσία δεν κάμπτε τις διατάξεις περί εννόμου συμφέροντος για την άσκηση αιτήσεως ακυρώσεως, οι οποίες κατ' εξοχήν εξαρτούν τη συνδρομή του από τους καταστατικούς σκοπούς του σωματείου ή επαγγελματικής ένωσης, για τα οποία πρόκειται, στην προκειμένη δε περίπτωση μεταξύ των καταστατικών σκοπών της πρώτης αιτούσας περιλαμβάνεται και η προστασία των δασών. Πρέπει, επομένως, να απορριφθούν οι ισχυρισμοί των ως άνω παρεμβαίνοντων περί ελλείψεως εννόμου συμφέροντος της πρώτης αιτούσας.
5. Επειδή, εξάλλου, μεταξύ των σκοπών του δεύτερου αιτούντος επιμελητηρίου, που έχει το χαρακτήρα νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου, συμπεριλαμβάνονται, κατά το άρθρο 2 του ν. 1474/1984 (Α' 128), η μελέτη, η παροχή γνώμης, η κατάρτιση αναπτυξιακών προγραμμάτων και η ανάπτυξη άλλων δραστηριοτήτων με αντικείμενο, μεταξύ άλλων, το φυσικό περιβάλλον και, μάλιστα, τις εκτάσεις δασικού χαρακτήρα. Ενόψει τούτου, και αυτό το νομικό πρόσωπο έχει έννομο συμφέρον για την άσκηση της αιτήσεως ακυρώσεως και, μάλιστα, κοινό με την προτασόμενη στο δικόγραφο ένωση, με την οποία, επομένως, παραδεκτώς ομοδικεί (πρβλ. προμν. ΣτΕ 710/2020 Ολομ., 688/2019 Ολομ.). Η ιδιότητα, εξάλλου, του δευτέρου αιτούντος ως κυβερνητικού συμβούλου επί θεμάτων της αρμοδιότητάς του (άρθρο 2 παρ. 1 του ν. 1474/1984), η οποία θα του προσπόριζε έννομο συμφέρον για την άσκηση παρέμβασης υπέρ διοικητικών πράξεων που εκδίδονται στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του (πρβλ. ΣτΕ 307/2021 Ολομ.), δεν το αποστερεί ούτε από το έννομο συμφέρον να ασκεί αιτήσεις ακυρώσεως κατά πράξεων που εκδίδονται από διοικητικά όργανα και ανάγονται στους, κατά τα ανωτέρω, σκοπούς του, όπως αβασίμως προβάλλεται από τους παρεμβαίνοντες γεωπονικούς συλλόγους, αφού, υπό την αντίθετη εκδοχή, το αιτούν επιμελητήριο δεν θα είχε έννομο συμφέρον να προσβάλει οποιαδήποτε πράξη ανάγεται στους σκοπούς του, στο πλαίσιο των οποίων ασκεί την προβλεπόμενη από το νόμο συμβουλευτική λειτουργία. Περαιτέρω, ούτε η εναντίωση ορισμένων περιφερειακών οργάνων του αιτούντος επιμελητηρίου στην άσκηση της υπό κρίση αιτήσεως ακυρώσεως, αλλά ούτε και η έλλειψη ομοφωνίας κατά τη λήψη της σχετικής απόφασης από το οικείο όργανο του αιτούντος επιμελητηρίου, παρακωλύουν τη στοιχειοθέτηση εννόμου συμφέροντος για την άσκηση της αιτήσεως ακυρώσεως, όπως υποστηρίζεται, αφού, πάντως, η προσβαλλόμενη πράξη εμπίπτει στους ως άνω νομίμους καταστατικούς σκοπούς του εν λόγω επιμελητηρίου. Ο ισχυρισμός, τέλος, ότι οι γεωπόνοι συνιστούν διακεκριμένη επαγγελματική κατηγορία μελών του αιτούντος επιμελητηρίου και, μάλιστα, πλειοψηφική έναντι των μελών του δασολόγων, καθώς και ότι η αποδοχή της υπό κρίση αιτήσεως θα έβλαπτε τα συμφέροντα

της εν λόγω επαγγελματικής κατηγορίας, είναι, ομοίως απορριπτέος, σύμφωνα με τα εκτεθέντα στην τρίτη σκέψη, διότι δεν συνοδεύεται από ειδικότερους ισχυρισμούς με τους οποίους να προσδιορίζονται τα έννομα συμφέροντα των γεωπόνων, ως επαγγελματικής τάξεως, τα οποία θα θιγούν από την τυχόν αποδοχή της αιτήσεως ακυρώσεως, καθώς και ο τρόπος με τον οποίο θα επέλθει η βλάβη αυτή. Εάν, εξάλλου, ως θιγόμενο από την αποδοχή της αιτήσεως ακυρώσεως συμφέρον των γεωπόνων νοείται η συρρίκνωση του επαγγελματικού τους αντικειμένου, ο ισχυρισμός είναι και πάλι απορριπτέος, πρωτίστως ως αναπόδεικτος, περαιτέρω δε διότι, εν πάση περιπτώσει, η ρύθμιση ζητημάτων, και μάλιστα μέσω κανονιστικής πράξεως, όπως η προσβαλλόμενη, που θα μπορούσαν να έχουν έμμεσες επιπτώσεις στο επαγγελματικό αντικείμενο μελών νομικού προσώπου, στο οποίο ανήκουν ως μέλη επαγγελματίες περισσότερων κατηγοριών, είναι, υπό την έννοια αυτή, αναπόφευκτο να δημιουργεί αντίρροπα συμφέροντα (πρβλ. ΣτΕ 307/2021 Ολομ.), χωρίς να αποκλείεται εξ αυτού του λόγου η προσβολή της από νομικό πρόσωπο, πάντοτε εντός των ορίων των καταστατικών σκοπών του. Πρέπει, επομένως, να απορριφθούν οι ισχυρισμοί ορισμένων εκ των παρεμβαίνόντων περί ελλείψεως εννόμου συμφέροντος του δευτέρου αιτούντος για την άσκηση της παρούσης αιτήσεως.

6. Επειδή, εξάλλου, παρεμβάσεις υπέρ του κύρους της προσβαλλόμενης πράξης έχουν ασκήσει: Α) Οι Γεωπονικοί Σύλλογοι νομού Μαγνησίας, νομού Καρδίτσας, νομού Τρικάλων, νομού Λάρισας και νομών Φθιώτιδος και Ευρυτανίας. Οι εν λόγω γεωπονικοί σύλλογοι ασκούν την πρώτη από τις υπό κρίση παρεμβάσεις κατ' επίκληση των καταστατικών σκοπών τους, όπως αυτοί καταγράφονται με παρεμφερείς διατυπώσεις στα αναγνωρισμένα με δικαστικές αποφάσεις καταστατικά τους, οι οποίοι ανάγονται στη μελέτη των γεωργοοικονομικών δυνατοτήτων της κάθε περιοχής, στο συντονισμό με γεωργικούς, δασικούς κ.λπ. φορείς, στην ανάπτυξη της γεωργίας στο πλαίσιο της εθνικής οικονομίας, στην υποβοήθηση της Πολιτείας στην ορθολογική επίλυση των θεμάτων που αφορούν, μεταξύ άλλων, τη γεωργία, την προστασία του περιβάλλοντος κ.λπ. Ενόψει των ως άνω καταστατικών σκοπών τους, οι εν λόγω γεωπονικοί σύλλογοι, ισχυριζόμενοι ότι η προσβαλλόμενη πράξη συμβάλλει στον εξορθολογισμό της εφαρμογής της δασικής νομοθεσίας εξαιρώντας, καταρχήν, από αυτήν, τις καλλιεργούμενες εκτάσεις εποίκιστικού χαρακτήρα, παραδεκτώς παρεμβαίνουν με κοινό δικόγραφο προς διατήρηση της ισχύος της. Β) Η ομοσπονδία σωματείων "Πανελλήνιος Ομοσπονδία Ιδιοκτητών Ακινήτων" (ΠΟΜΙΔΑ). Για τη θεμελίωση του εννόμου συμφέροντός της η παρεμβαίνουσα ομοσπονδία επικαλείται τους συνδεομένους με την προστασία της ιδιοκτησίας καταστατικούς της σκοπούς, καθώς και σειρά νομοθετικών διατάξεων οι οποίες προβλέπουν τη συμμετοχή της σε διοικητικά όργανα ως θεσμικού εκπροσώπου των ιδιοκτητών, υποστηρίζει δε ότι η προσβαλλόμενη πράξη, υπέρ της οποίας παρεμβαίνει, προασπίζει τα

δικαιώματα ιδιοκτητών εκτάσεων φερομένων ως δασικών, παρ' ότι έχει επιτραπεί επ' αυτών η ανάπτυξη άλλης χρήσης εκ μέρους των ιδιοκτητών τους. Υπό τα δεδομένα αυτά, η εν λόγω ομοσπονδία παραδεκτώς παρεμβαίνει στην παρούσα δίκη, επιδιώκοντας τη διατήρηση της προσβαλλόμενης πράξης.

Γ) Το σωματείο "Ένωσις Ιδιοκτητών Αγροτικών Ακινήτων Ελλάδος". Για τη θεμελίωση του εννόμου συμφέροντός του το εν λόγω σωματείο επικαλείται τους καταστατικούς του σκοπούς, που είναι, μεταξύ άλλων, η προάσπιση των συμφερόντων των ιδιοκτητών εκτάσεων καλλιεργουμένων, κατά το παρελθόν ή και σήμερα, στους τίτλους ιδιοκτησίας των οποίων αυτές αναφέρονται ως αγροτικές, και των ιδιοκτητών ιδιωτικών δασών και δασικών εκτάσεων, καθώς και η αποτροπή της επιδείνωσης του φυσικού περιβάλλοντος. Οι εν λόγω καταστατικοί σκοποί προσπορίζουν, πράγματι, στο ως άνω σωματείο έννομο συμφέρον για την άσκηση παρέμβασης με σκοπό τη διατήρηση της προσβαλλόμενης πράξης. Επομένως, και αυτή η παρέμβαση ασκείται παραδεκτώς.

Δ) Παρεμβαίνουν, τέλος, το νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου "Ένωση Περιφερειών Ελλάδας" (ΕΝΠΕ) και, με το ίδιο δικόγραφο, αλλά αυτοτελώς, η Περιφέρεια Ηπείρου. Καθόσον αφορά την Ένωση Περιφερειών, συσταθείσα με το άρθρο 282 παρ. 9 του ν. 3852/2010 (Α' 87), όπως η παρ. αυτή τροποποιήθηκε με το άρθρο 58 παρ. 11 του ν. 3966/2011 (Α' 118), και το άρθρο 1 του π.δ. 74/2011 (Α' 181), μέλη της οποίας είναι υποχρεωτικώς όλες οι περιφέρειες της Χώρας, αυτή έχει γενικούς σκοπούς, σχετιζομένους με την προαγωγή των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης β' βαθμού και τη συνεργασία μεταξύ τους, αποβλέπει, όμως, κατά το άρθρο 2 παρ. 1 του π.δ. 74/2011, και στη μελέτη των ζητημάτων περιφερειακής ανάπτυξης, περαιτέρω δε, στην ισόρροπη κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη, την καταπολέμηση των περιφερειακών ανισοτήτων και της ανεργίας, αλλά και στο συντονισμό των περιφερειών για τη λήψη προληπτικών και κατασταλτικών μέτρων για την προστασία του περιβάλλοντος και την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και των συνεπειών της (περ. σ' και στ'). Υπό τα δεδομένα αυτά, παραδεκτώς από πλευράς εννόμου συμφέροντος παρεμβαίνει υπέρ του κύρους της προσβαλλόμενης πράξης, την οποία θεωρεί κατάλληλη για την προώθηση της κοινωνικής ανάπτυξης, αλλά και της προστασίας του περιβάλλοντος, η Ένωση Περιφερειών Ελλάδας. Τέλος, η Περιφέρεια Ηπείρου επικαλείται για τη θεμελίωση του εννόμου συμφέροντός της την ιδιότητα του αρμοδίου φορέα για τη διενέργεια αναδασμών στις τέσσερις περιφερειακές της ενότητες (Ιωαννίνων, Θεσπρωτίας, Άρτας και Πρέβεζας), υπό την οποία έχει υποβάλει αντιρρήσεις κατά αναρτηθέντων, υπό το προγενέστερο νομοθετικό καθεστώς, δασικών χαρτών καθ' ό μέρος σε αυτούς χαρτογραφήθηκαν ως δασικές, εκτάσεις συμπεριλαμβανόμενες σε περιοχές αναδασμού στους Δήμους Κόνιτσας, Πωγωνίου, Ζίτσας και Ζαγορίου. Επικαλείται, περαιτέρω, την αρμοδιότητά της ως διοικητή και διαχειριστή δημοσίων εποικιστικών εκτάσεων, κοινοχρήστων ή διαθεσίμων (βλ. κατωτέρω,

σκέψη εικοστή έβδομη), οι οποίες δεν ανήκουν, μεν, στην κυριότητά της, αλλά σε αυτήν του Δημοσίου και τελούν υπό την ευθύνη του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων (άρθρο 1 παρ. 1 και 2 του ν. 4061/2012, Α' 66), εμπίπτουν, όμως, εντός οριστικών ή συμπληρωματικών διανομών, κυρωμένων με διοικητικές πράξεις, οι οποίες, παρά ταύτα, συμπεριελήφθησαν στους αναρτημένους υπό το προηγούμενο νομοθετικό καθεστώς χάρτες ως δασικές. Ισχυρίζεται, ενόψει τούτων, η παρεμβαίνουσα περιφέρεια ότι, με τον τρόπο αυτό, ο εξουσιοδοτικός ν. 4685/2020 (Α' 92) και η κατ' εξουσιοδότησή του εκδοθείσα προσβαλλόμενη απόφαση αίρει τις αμφιβολίες ως προς την απόδοση στον πρωτογενή τομέα της οικονομίας εκτάσεων που είχαν αφιερωθεί στο σκοπό αυτό κατά το παρελθόν και, περαιτέρω, διευκολύνει την επιστροφή στην ύπαιθρο και την απασχόληση του πληθυσμού που απομακρύνθηκε από τα αστικά κέντρα λόγω της οικονομικής κρίσης. Υπό τα δεδομένα αυτά, η Περιφέρεια Ηπείρου έχει έννομο συμφέρον να παρέμβει υπέρ της προσβαλλόμενης πράξης, ομοδικώντας, μάλιστα, με την ως άνω Ένωση Περιφερειών, δεδομένου ότι τα ζητήματα της "ισόρροπης κοινωνικής και οικονομικής ανάπτυξης" εμπίπτουν, κατά τα προαναφερόμενα, στην αποστολή της Ένωσης, ακριβώς διότι συνιστούν πεδίο συνεργασίας των, καταρχήν αρμοδίων, κατ' ιδίαν περιφερειών μεταξύ τους. Κατόπιν τούτων, και η εν λόγω παρέμβαση ασκείται παραδεκτώς.

7. Επειδή, στο άρθρο 24 παρ. 1 και 2 του αναθεωρημένου Συντάγματος του 1975 ορίζονται τα εξής "1. Η προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος αποτελεί υποχρέωση του Κράτους και δικαίωμα του καθενός. Για τη διαφύλαξή του το Κράτος έχει υποχρέωση να παίρνει ιδιαίτερα προληπτικά ή κατασταλτικά μέτρα στο πλαίσιο της αρχής της αειφορίας. Νόμος ορίζει τα σχετικά με την προστασία των δασών και των δασικών εκτάσεων. Η σύνταξη δασολογίου συνιστά υποχρέωση του Κράτους. Απαγορεύεται η μεταβολή του προορισμού των δασών και των δασικών εκτάσεων, εκτός αν προέχει για την Εθνική Οικονομία η αγροτική εκμετάλλευση ή άλλη τους χρήση, που την επιβάλλει το δημόσιο συμφέρον. 2. Η χωροταξική αναδιάρθρωση της Χώρας, η διαμόρφωση, η ανάπτυξη, η πολεοδόμηση και η επέκταση των πόλεων και των οικιστικών γενικά περιοχών υπάγεται στη ρυθμιστική αρμοδιότητα και τον έλεγχο του Κράτους, με σκοπό να εξυπηρετείται η λειτουργικότητα και η ανάπτυξη των οικισμών και να εξασφαλίζονται οι καλύτεροι δυνατοί όροι διαβίωσης. Οι σχετικές τεχνικές επιλογές και σταθμίσεις γίνονται κατά τους κανόνες της επιστήμης. Η σύνταξη εθνικού κτηματολογίου συνιστά υποχρέωση του Κράτους". Στο ίδιο άρθρο 24 περιελήφθη ερμηνευτική δήλωση με το εξής περιεχόμενο: "Ως δάσος ή δασικό οικοσύστημα νοείται το οργανικό σύνολο άγριων φυτών με ξυλώδη κορμό πάνω στην αναγκαία επιφάνεια του εδάφους, τα οποία, μαζί με την εκεί συνυπάρχουσα χλωρίδα και πανίδα, αποτελούν μέσω της αμοιβαίας αλληλεξάρτησης και αλληλοεπίδρασής τους, ιδιαίτερη βιοκοινότητα

(δασοβιοκοινότητα) και ιδιαίτερο φυσικό περιβάλλον (δασογενές). Δασική έκταση υπάρχει όταν στο παραπάνω σύνολο η άγρια ξυλώδης βλάστηση, υψηλή ή θαμνώδης, είναι αραιά”. Τέλος, στο άρθρο 117 παρ. 3 του Συντάγματος ορίζεται ότι “Δημόσια ή ιδιωτικά δάση και δασικές εκτάσεις που καταστράφηκαν ή καταστρέφονται από πυρκαγιά ή που με άλλο τρόπο αποψιλώθηκαν ή αποψιλώνονται δεν αποβάλλουν για το λόγο αυτό το χαρακτήρα που είχαν πριν καταστραφούν, κηρύσσονται υποχρεωτικά αναδασωτέες και αποκλείεται να διατεθούν για άλλο προορισμό”.

8. Επειδή, το άρθρο 3 του ν. 998/1979 (Α΄ 289), όπως αυτό έχει αλλεπαλλήλως τροποποιηθεί, υλοποιώντας, καταρχήν, τη συνταγματική επιταγή για την προστασία του δασικού κεφαλαίου της Χώρας, το οποίο αποτελεί βασική συνιστώσα του φυσικού περιβάλλοντος, οριοθετεί το πεδίο εφαρμογής της δασικής νομοθεσίας υπάγοντας στην προστασία της τις εκτάσεις, οριζόμενες κατά τα γενικά τους χαρακτηριστικά, οι οποίες είτε φέρουν δασική βλάστηση οι ίδιες (παρ. 1, ως προς τα δάση, παρ. 2 ως προς τις δασικές εκτάσεις -βλ. και ως άνω ερμηνευτική δήλωση στο άρθρο 24 Συντ.-, παρ. 4 ως προς τα πάρκα και άλση πόλεων και οικιστικών περιοχών κ.λπ.), είτε δεν φέρουν, μεν, οι ίδιες δασική βλάστηση, τελούν, όμως, σε τέτοια σχέση με δασοσκεπείς εκτάσεις (παρ. 3), ώστε να κρίνεται επιβεβλημένη η επέκταση της προστασίας και σ’ αυτές (π.χ. αλπικές ζώνες και κορυφές ορέων, ορισμένες χορτολιβαδικές εκτάσεις με φρυγανώδη βλάστηση, βραχώδεις εκτάσεις κ.λπ.), είτε, περαιτέρω, διότι έχουν, μεν, χάσει τη δασική τους βλάστηση και μορφή, αυτό, όμως, έχει συμβεί για κάποιο μη επιδοκιμαζόμενο από το νόμο λόγο (αυθαίρετη εκχέρσωση ή αποψίλωση, δασική πυρκαγιά οφειλόμενη σε εγκληματική ενέργεια ή μη) είτε, τέλος, διότι δεν υπήρξαν μεν δασικές, κρίνεται, όμως, επιβεβλημένη από το αρμόδιο όργανο η δάσωσή τους για διαφόρους λόγους (παρ. 4). Περαιτέρω, το ίδιο άρθρο 3 με τις παραγράφους 6 και 7, όπως η παρ. 6 διαμορφώθηκε με το άρθρο 32 παρ. 1 του ν. 4280/2014 (Α΄ 159) και η παρ. 7 προστέθηκε με το άρθρο 154 παρ. 1 του ν. 4389/2016 (Α΄ 94), εξήρесе από το πεδίο εφαρμογής της δασικής νομοθεσίας ορισμένες κατηγορίες εκτάσεων. Ειδικότερα, η παρ. 6, όπως ίσχυε προ του άρθρου 48 του ν. 4685/2020 (Α΄ 92), προέβλεπε τα εξής: “6. Δεν υπάγονται οπωσδήποτε στις διατάξεις του παρόντος νόμου: α) Οι ανέκαθεν γεωργικώς καλλιεργούμενες εκτάσεις β) ... γ) ... ζ) Οι περιοχές για τις οποίες υφίστανται εγκεκριμένα σχέδια πόλεως ή καταλαμβάνονται υπό οικισμών, τα όρια των οποίων έχουν εγκριθεί με πράξεις της Διοίκησης, σύμφωνα με τις διατάξεις των προεδρικών διαταγμάτων 21.11/1.12.1979 (Δ΄ 693), 2.3/13.3.1981 (Δ΄ 138) ή 24.4/3.5.1985 (Δ΄ 181) ή βρίσκονται εντός ορίων εγκεκριμένων πολεοδομικών μελετών ή ρυμοτομικών σχεδίων και όπως τα όρια αυτά έχουν εφαρμοσθεί στο έδαφος ή πρόκειται περί οικοδομήσιμων εκτάσεων των οικιστικών περιοχών του ν. 947/1979 ή αποτελούν εκτάσεις Οργανωμένων Υποδοχέων Μεταποιητικών και Επιχειρηματικών Δραστηριοτήτων, που

- οργανώθηκαν, σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 4458/1965, όπως τροποποιήθηκε με το ν. 742/1977, καθώς και τις διατάξεις του ν. 2545/ 1997 και όπως ορίζονται στην παρ. 4 του άρθρου 41 του ν. 3982/2011 (Α΄ 143) για τις οποίες έχει εγκριθεί η οριοθέτηση ή το ρυμοτομικό τους σχέδιο. η) ...". Περαιτέρω, η παρ. 7 του ίδιου άρθρου 3, όπως είχε προστεθεί με το ως άνω άρθρο 154 παρ. 1 του ν. 4389/2016 και ίσχυε προ του άρθρου 48 του ν. 4685/2020, προέβλεπε τα εξής: "7. Εκτάσεις που έχουν απ[ο]λέσει το δασικό τους χαρακτήρα πριν τις 11.6.1975 λόγω επεμβάσεων που έλαβαν χώρα με βάση σχετική διοικητική πράξη, η οποία καλύπτεται από το τεκμήριο νομιμότητας, δεν χαρακτηρίζονται ως δάση ή δασικές εκτάσεις ..., κατά τη διαδικασία του άρθρου 14 του ν. 998/1979 και δεν κηρύσσονται αναδασωτέες. Στις περιπτώσεις ακινήτων εκτός σχεδίου, ως και εντός των περιοχών της περίπτωσης β΄ της παρ. 2 του άρθρου 23 του ν. 3889/2010, όπως ισχύει, για τα οποία εκδόθηκε νόμιμη οικοδομική άδεια προ της 11.6.1975, η οποία δεν έχει ανακληθεί ή ακυρωθεί, δεν χαρακτηρίζεται ως δάσος ή δασική έκταση ..., κατά τη διαδικασία του άρθρου 14 του ν. 998/1979, και δεν κηρύσσεται αναδασωτέα επιφάνεια αυτών ίση με την απολύτως αναγκαία για την εφαρμογή της συγκεκριμένης διοικητικής πράξης - οικοδομικής άδειας και δεν απαιτείται βεβαίωση του δασαρχείου για κάθε έννομη συνέπεια. Η παρούσα διάταξη εφαρμόζεται για ακίνητα ή τμήματα αυτών που πληρούν τους όρους αρτιότητας σύμφωνα με το ισχύον καθεστώς κατά το χρόνο έκδοσης της σχετικής άδειας. ... Για τις οικοδομικές άδειες οι οποίες έχουν εκδοθεί πριν την έναρξη ισχύος του ν. 4030/2011, οι οποίες δεν έχουν ανακληθεί ή ακυρωθεί, εφαρμόζονται τα προβλεπόμενα στις διατάξεις του προηγούμενου εδαφίου της παρούσας μόνον για ακίνητα ή τμήματα αυτών που πληρούν τους όρους αρτιότητας σύμφωνα με το ισχύον καθεστώς κατά το χρόνο έκδοσης της σχετικής άδειας. Στις περιπτώσεις αυτές δεν απαιτείται η εκ νέου έκδοση βεβαίωσης της οικείας δασικής αρχής για την έκδοση έγκρισης δόμησης και άδειας δόμησης κατά τις διατάξεις του ν. 4030/2011".
9. Επειδή, ακολούθησε ο ν. 4685/2020 (Α΄ 92). Με το άρθρο 48 παρ. 1 του νόμου αυτού τροποποιήθηκαν και συμπληρώθηκαν οι παράγραφοι 6 (άρθρο 48 παρ. 1 περ. α) και 7 (άρθρο 48 παρ. 1 περ. β και γ) του άρθρου 3 του ν. 998/1979, που παρατίθενται στην προηγούμενη σκέψη. Στην παράγραφο 6, ειδικότερα ("δεν υπάγονται οπωσδήποτε στις διατάξεις του παρόντος νόμου ..."), διευρύνεται η περ. ζ΄ (εγκεκριμένα σχέδια πόλεως, οικισμοί κ.λπ.) με την προσθήκη φράσης, η οποία εισάγει νέα εξαίρεση από τη δασική νομοθεσία, ως εξής: «ή είναι περιοχές βιομηχανικών-βιοτεχνικών εγκαταστάσεων που περιλαμβάνονται σε ζώνες οικιστικού ελέγχου του άρθρου 29 του ν. 1337/1983 (Α΄ 33), ως προς τα ακίνητα επί των οποίων έχουν εγκατασταθεί επιχειρήσεις, κατόπιν ισχυουσών αδειών ή άλλων διοικητικών πράξεων που καλύπτονται από το τεκμήριο νομιμότητας ή βεβαιώσεων ή άλλων εγγράφων πληροφοριακού χαρακτήρα του αρμοδίου Δασάρχη ή του Διευθυντή Δασών ότι δεν εμπίπτουν σε δάσος ή

δασική έκταση». Περαιτέρω, η παρατιθέμενη στην όγδοη σκέψη παρ. 7, η οποία, υπό το μέχρι τώρα περιεχόμενό της, εξαιρούσε από τη δασική νομοθεσία τις εκτάσεις οι οποίες είχαν απολέσει το δασικό τους χαρακτήρα κατ' εφαρμογή διοικητικών πράξεων εξοπλισμένων με το τεκμήριο της νομιμότητας, χωρίς, όμως, να τις προσδιορίζει κατά κατηγορίες, αντικαταστάθηκε, κατά το πρώτο της εδάφιο, ως εξής: «7. Εκτάσεις που έχουν απολέσει το δασικό τους χαρακτήρα πριν τις 11.6.1975 λόγω επεμβάσεων που έλαβαν χώρα με βάση σχετική διοικητική πράξη, η οποία καλύπτεται από το τεκμήριο νομιμότητας, δεν χαρακτηρίζονται ως δάση ή δασικές εκτάσεις ή ως εκτάσεις των παραγράφων 5α ή 5β του άρθρου 3, κατά τη διαδικασία του άρθρου 14 ή κατά τη διαδικασία κατάρτισης δασικού χάρτη ή αναμόρφωσης κυρωμένου δασικού χάρτη και δεν κηρύσσονται αναδασωτέες, εφόσον διατηρούν τη χρήση που τους αποδόθηκε. Διοικητικές πράξεις του προηγούμενου εδαφίου είναι ιδίως: α. πράξεις που εκδόθηκαν στο πλαίσιο της αγροτικής νομοθεσίας, όπως: αποφάσεις Επιτροπών Απαλλοτριώσεων για το σύνολο των εκτάσεων των οποίων επελήφθησαν (κληροτεμάχια, εξαιρεθείσες υπέρ ιδιοκτητών εκτάσεις, ιδιοκτησίες, διαθέσιμες και κοινόχρηστες εκτάσεις), διανομές και αναδασμοί για το σύνολο των εκτάσεων που αναφέρονται στα σχετικά κτηματολογικά διαγράμματα, άδειες ή αποφάσεις Υπουργού ή Νομάρχη για κάθε περίπτωση μεταβίβασης αγροτικών ακινήτων που έχουν αποδοθεί για γεωργική ή κτηνοτροφική χρήση, αμπελουργικά και ελαιουργικά κτηματολόγια και β. πράξεις που εκδόθηκαν με σκοπό τη βιομηχανική και τουριστική ανάπτυξη της χώρας, όπως απαλλοτριώσεις με σκοπό την εγκατάσταση βιομηχανικής ή τουριστικής μονάδας ή άδειες εγκατάστασης ή/ και λειτουργίας βιομηχανικής ή τουριστικής μονάδας». Τέλος, και ειδικώς ως προς τις οικοδομικές άδειες, αντικαταστάθηκε το πέμπτο εδάφιο της παραγράφου 7 του άρθρου 3 του ν. 998/1979 ως εξής: «Για τις οικοδομικές άδειες οι οποίες έχουν εκδοθεί πριν την έναρξη ισχύος του ν. 4030/2011 (Α' 249), οι οποίες δεν έχουν ανακληθεί ή ακυρωθεί, ακόμη κι εάν δεν έχουν υλοποιηθεί, εφαρμόζονται τα προβλεπόμενα στις διατάξεις του προηγούμενου εδαφίου της παρούσας [το οποίο δεν τροποποιήθηκε και εξακολουθεί να ισχύει ως είχε] μόνον για ακίνητα ή τμήματα αυτών που πληρούν τους όρους αρτιότητας σύμφωνα με το ισχύον καθεστώς κατά τον χρόνο έκδοσης της σχετικής άδειας».

10. Επειδή, από την αντιπαραβολή των διατάξεων των παρ. 6 και 7 του άρθρου 3 του ν. 998/1979 όπως ίσχυαν προ του άρθρου 48 παρ. 1 του ν. 4685/2020 και όπως ισχύουν μετά την τροποποίησή τους με αυτόν, προκύπτουν τα εξής: Α) Η παρ. 6 εξαιρούσε από τη δασική νομοθεσία ορισμένες κατηγορίες εκτάσεων οι οποίες είτε είχαν χαρακτηριστικά που απέκλειαν το δασικό τους χαρακτήρα, όπως οι "ανέκαθεν γεωργικώς καλλιεργούμενες εκτάσεις", είτε είχαν αποκτήσει χαρακτήρα ασύμβατο με το δασικό κατ' εφαρμογή διοικητικής πράξης. Χαρακτηριστική περίπτωση της δεύτερης αυτής κατηγορίας

αποτελούν οι περιοχές εντός εγκεκριμένου σχεδίου πόλεως ή πολεοδομικής μελέτης, χωρίς, μάλιστα, να γίνεται διάκριση ανάλογα με το χρόνο έκδοσης της πράξης αυτής, ιδίως της έγκρισης του ρυμοτομικού σχεδίου. Έτσι, ακόμη και ως προς τα ρυμοτομικά σχέδια που εγκρίθηκαν μετά τις 11.6.1975, οπότε τέθηκε σε ισχύ το Σύνταγμα του 1975 και το ιδιαίτερο προστατευτικό καθεστώς του φυσικού περιβάλλοντος και των δασών που αυτό περιλαμβάνει, οι εντός αυτών εκτάσεις είναι αποσυνδεδεμένες από τη δασική νομοθεσία (βλ. ΣτΕ 2282/1992 Ολομ.). Υπό το ίδιο πρίσμα αντιμετωπίζει το ζήτημα αυτό και η συμπλήρωση της ως άνω παρ. 6 με το άρθρο 48 παρ. 1 α του ν. 4685/2020, η οποία, κατά τα προαναφερόμενα, προσθέτει στις μη υπαγόμενες στη δασική νομοθεσία περιοχές τα τμήματα ζωνών οικιστικού ελέγχου του άρθρου 29 του ν. 1337/1983 (Α΄ 33), καθορισμένων εξ ορισμού μετά τις 11.6.1975, όπου λειτουργούν βιομηχανικές-βιοτεχνικές εγκαταστάσεις υπό τις ειδικές προϋποθέσεις που ορίζονται στην εν λόγω τροποποιητική διάταξη, στις οποίες, πάντως, δεν συμπεριλαμβάνεται η έκδοση της σχετικής διοικητικής πράξης προ της 11.6.1975. Β) Στη συνέχεια, η παρ. 7, υπό το προηγούμενο του ν. 4685/2020 περιεχόμενό της, απήγγελλε γενική αποσύνδεση από τη δασική νομοθεσία των εκτάσεων επί των οποίων είχαν διενεργηθεί επεμβάσεις βάσει διοικητικών πράξεων, εξοπλισμένων με το τεκμήριο νομιμότητας, οι οποίες, όμως, έπρεπε να είναι προγενέστερες της 11.6.1975. Η αποσύνδεση των εκτάσεων αυτών από τη δασική νομοθεσία ελάμβανε χώρα χωρίς καμία, καταρχήν, προϋπόθεση, ήταν δε και γενική, διότι απέκλειε τόσο το χαρακτηρισμό τους ως δασικών, κατά το άρθρο 14 του ν. 998/1979, όσο και την κήρυξή τους ως αναδασωτέων, κατά το άρθρο 117 παρ. 3 του Συντάγματος, αφού οι εκτάσεις αυτές θεωρούνταν ότι είχαν αποβάλει όχι μόνο τη δασική τους μορφή, αλλά και το δασικό τους χαρακτήρα, είχαν, δηλαδή, αποκτήσει άλλο προορισμό. Η εν λόγω, πρότερη του άρθρου 48 του ν. 4680/2020, παρ. 7 (του άρθρου 3 του ν. 998/1979) δεν καινοτομούσε. Είχε, πράγματι, προηγηθεί η νομολογία του Δικαστηρίου, η οποία, επιχειρώντας σύμφωνη προς το Σύνταγμα ερμηνεία του περί αναδασώσεως άρθρου 38 παρ. 1 του ν. 998/1979, είχε παγίως συναγάγει τον ίδιο κανόνα, ότι, δηλαδή, εκτάσεις, οι οποίες έχουν απολέσει το δασικό τους χαρακτήρα πριν από την 11.6.1975 με βάση διοικητικές πράξεις, δηλαδή, υπό την έννοια αυτή, νομίμως, δεν είναι δυνατόν να χαρακτηρισθούν, κατά τη διαδικασία του άρθρου 14 του ν. 998/1979, με πράξη του Δασάρχη, ως δάση ή δασικές εκτάσεις (ΣτΕ 1726/2019 σκ. 5, 175/2012 σκ. 5, 2517/2009 σκ. 8, 1285/2009 7μ. σκ. 6, 3149/2006 7μ. σκ. 4, 2763/2006 7μ. σκ. 9 -βλ. όμως και σκ. 10-, 1953/2003 σκ. 3, 2257/2002 7μ. σκ. 6, 1573/2002 7μ. σκ. 7, πρβλ. ΣτΕ 156/2019 σκ. 6), ούτε να κηρυχθούν αναδασωτέες λόγω των επεμβάσεων αυτών (ΣτΕ 175/2012 σκ. 5, 1285/2009 7μ. σκ. 6, 3149/2006 7μ. σκ. 4, 1953/2003 σκ. 3). Την ίδια νομολογία, εξάλλου, είχε αποδώσει και η διάταξη του άρθρου 13 παρ. 2 του ν. 3889/2010 (Α΄ 182), όπως το άρθρο αυτό είχε

αντικατασταθεί με το άρθρο 7 παρ. 1 του ν. 4164/2013 (Α΄ 156) και η παράγραφος αυτή είχε συμπληρωθεί με το άρθρο 28 παρ. 41 του ως άνω ν. 4280/2014 (Α΄ 159), που δεν είχε περιληφθεί στην ουσιαστική δασική νομοθεσία, αλλά σε αυτήν περί καταρτίσεως των δασικών χαρτών. Ο κανόνας τέλος, αυτός, αποχωρίσθηκε από τη νομοθεσία περί δασικών χαρτών, αφού δεν συμπεριελήφθη στο άρθρο 13 του ν. 3889/2010, όπως αυτό αντικαταστάθηκε εκ νέου με το άρθρο 153 παρ. Α΄ του ν. 4389/2016, αλλά επιβεβαιώθηκε και εντάχθηκε στην ουσιαστική δασική νομοθεσία ως παρ. 7 του άρθρου 3 του ν. 998/1979, προστεθείσα με το άρθρο 154 παρ. 1 του ν. 4389/2016, με το περιεχόμενο που παρατίθεται στην όγδοη σκέψη. Η ίδια παράγραφος 7, όπως το πρώτο της εδάφιο αντικαταστάθηκε περαιτέρω με το άρθρο 48 παρ. 1 β του ν. 4685/2020 (βλ. ανωτέρω, ένατη σκέψη) απηχεί την ίδια αντίληψη, της αποσύνδεσης, δηλαδή, από τη δασική νομοθεσία εκτάσεων που είχαν μεταβάλει χαρακτήρα βάσει διοικητικών πράξεων που είχαν εκδοθεί προ της 11.6.1975, έχει, όμως, σημαντικές διαφορές έναντι της προηγούμενης παρ. 7. Η πρώτη διαφορά συνίσταται στο γεγονός ότι, σε αντίθεση με την προηγούμενη εκδοχή της παρ. 7, η ήδη ισχύουσα προβαίνει σε ενδεικτική (“είναι ιδίως”) απαρίθμηση, κατά γενικές κατηγορίες, των διοικητικών πράξεων, η επί του εδάφους υλοποίηση των οποίων επιφέρει έκταξη των οικείων εκτάσεων από τη δασική νομοθεσία, συμπεριλαμβάνοντας, μάλιστα, και τις πράξεις που είχαν εκδοθεί κατ’ εφαρμογή της αγροτικής και εποικιστικής νομοθεσίας, παρ’ ότι, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου (ΣτΕ 32/2013 Ολομ., σκ. 17), διαμορφωθείσα, πάντως, επί άλλων διατάξεων, ο χαρακτηρισμός των σχετικών εκτάσεων ως δασικών δεν αποκλείεται και εξακολουθούσε να απόκειται στα δασικά όργανα. Δεύτερη διαφορά και, μάλιστα, όλως ουσιώδης, της νέας παρ. 7 (του άρθρου 3 του ν. 998/1979), όπως διαμορφώθηκε με το άρθρο 48 παρ. 1 β΄ του ν. 4685/2020, έναντι της προϊσχύουσας, είναι ότι η αποσύνδεση από τη δασική νομοθεσία των ως άνω εκτάσεων τελεί υπό την αίρεση της διατήρησης της χρήσης που αποδόθηκε στις εκτάσεις αυτές, αγροτική ή άλλη, και, μάλιστα, χωρίς χρονικό περιορισμό. Γ) Ειδικές, τέλος, ρυθμίσεις, περιλαμβάνει η παρ. 7, με τα επόμενα εδάφια της, τόσο υπό την αρχική (μετά το ν. 4389/2016) όσο και την ήδη ισχύουσα (μετά το ν. 4685/2020) εκδοχή της. Κοινό στοιχείο των δύο διατάξεων είναι ότι, αμφοτέρως, υπάγουν στις διοικητικές πράξεις, η εφαρμογή των οποίων οδηγεί στην αποσύνδεση ορισμένης έκτασης από τη δασική νομοθεσία, ορισμένες οικοδομικές άδειες, ιδίως αυτές που αφορούν κτίρια σε περιοχές εκτός σχεδίου και με τη συνδρομή ορισμένων επιπλέον προϋποθέσεων. Η επέκταση, εξάλλου, του σχετικού, νομολογιακής προελεύσεως, νομικού κανόνα και επί των οικοδομικών αδειών, απηχεί, και αυτή νομολογία του Δικαστηρίου (ΣτΕ 1285/2009 7μ. σκ. 6 κ.ά.), η οποία, όμως, περιόριζε την εφαρμογή του κανόνα αυτού στις οικοδομικές άδειες που είχαν εκδοθεί πριν από τις 11.6.1975. Από τον κανόνα αυτό παρεκκλίνει η παρ.

- 7, και, μάλιστα, τόσο υπό το αρχικό όσο και υπό το ήδη ισχύον περιεχόμενό της, αφού θέτει το σχετικό χρονικό όριο μετά την 11.6.1975 και, ειδικότερα, στο χρόνο έναρξης ισχύος του ν. 4030/2011 (Α΄ 249). Η βασική διαφοροποίηση μεταξύ των δύο διατάξεων είναι ότι η δεύτερη, ισχύουσα βάσει του ν. 4685/2020, επεκτείνει το πεδίο εφαρμογής της και επί οικοδομικών αδειών που “δεν έχουν υλοποιηθεί”.
11. Επειδή, θεμελιώδης, κατά το Σύνταγμα, υποχρέωση των κρατικών οργάνων, μεταξύ δε αυτών του νομοθέτη, είναι να οργανώσει σύστημα εξατομικευμένης καταγραφής όλων των εκτάσεων που υπάγονται στη δασική νομοθεσία, όχι, πλέον, μόνο κατά κατηγορίες, αλλά και με ειδική, προσδιορισμένη αναφορά κάθε συγκεκριμένης έκτασης, και να καταγράψει τις εκτάσεις αυτές σε Δασολόγιο. Η υποχρεωτικότητα της κατάρτισης Δασολογίου είχε, αρχικά, συναχθεί ερμηνευτικώς, κατά το Σύνταγμα, από το Δικαστήριο ήδη από το έτος 1997 (ΣτΕ 2818/1997 επταμ.), η δε δικαστική ακύρωση της παράλειψης της Διοίκησης να καταρτίσει το Δασολόγιο οδήγησε το συντακτικό νομοθέτη να περιλάβει στο αναθεωρημένο άρθρο 24 του Συντάγματος ειδική πρόβλεψη για την υποχρεωτική κατάρτισή του. Μέχρι, όμως, να συμβεί αυτό, η οριοθέτηση του αντικειμένου της δασικής προστασίας θα εξακολουθούσε να γίνεται αποσπασματικά, ύστερα από την εκχέρσωση ή αποτέφρωση των δασικών εκτάσεων, και να προσλαμβάνει τη μορφή είτε της κήρυξης αποτεφρωμένων ή αποψιλωμένων εκτάσεων ως αναδασωτέων (άρθρο 117 παρ. 3 Συντ.) είτε της ευκαιριακής κρίσης περί του δασικού ή μη χαρακτήρα ορισμένων, συνήθως μικρής επιφανείας, εκτάσεων, μέσω της πολύ χρονοβόρας διαδικασίας του άρθρου 14 του ν. 998/1979, η διάρκεια της οποίας προσέγγιζε ή υπερέβαινε τη δεκαετία, ιδίως στις επιβαρυμένες, μητροπολιτικού χαρακτήρα, περιοχές. Το σύστημα αυτό ενείχε το στοιχείο της ανασφάλειας, εγγενές σε κάθε ευκαιριακή κρίση, το οποίο, επιτεινόμενο από τη βραδύτητα της ολοκλήρωσής του, οφειλόμενη και στη νομοθετική πρόβλεψη δύο βαθμών ενδικοφανούς διαδικασίας, εμπόδιζε τόσο τους ενδιαφερομένους δημόσιους φορείς όσο και τους φορείς ιδιωτικών δικαιωμάτων, τους πρώτους να επιτελέσουν τις δημόσιες αποστολές τους (π.χ. λήψη προστατευτικών μέτρων, πολεοδόμηση, χωροθέτηση δραστηριοτήτων) και τους δεύτερους να αξιοποιήσουν επωφελώς, στο πλαίσιο του Συντάγματος και του νόμου, τα ακίνητά τους (καλλιέργεια, δόμηση κ.λπ.). Την κατάσταση επιδεινώνει και ο συχνά αντιφατικός χαρακτήρας της κρίσης των δασικών οργάνων (π.χ. εκτάσεις χαρακτηρισθείσες ως μη δασικές, κηρύσσονταν αναδασωτέες), ο οποίος επιχειρήθηκε να αμβλυνθεί από τη νομολογία του Δικαστηρίου και τα πορίσματα που αυτή διαμόρφωσε (βλ. ΣτΕ 4078/2014 επταμ., 3448/2007 επταμ., 838/2002 επταμ. σχετικά με τη νομική σχέση μεταξύ αναδάσωσης και διαδικασίας χαρακτηρισμού, οι οποίες συχνά απέληγαν σε διαφορετική κρίση ως προς το δασικό ή μη χαρακτήρα μιας και της αυτής εκτάσεως, καθώς και ΣτΕ 2756/1994 Ολομ. σχετικά με το

αμετάκλητο της πράξης χαρακτηρισμού, επί της οποίας τα δασικά όργανα συνήθιζαν να επανέρχονται).

12. Επειδή, προκειμένου να συμμορφωθεί προς τη, ρητή ήδη (βλ. ανωτέρω) συνταγματική υποχρέωση κατάρτισης Δασολογίου, ο νομοθέτης, ο οποίος είχε ήδη προβλέψει την κατάρτισή του (άρθρο 3 του ν. 3208/2003, Α΄ 303), οργάνωσε ολοκληρωμένη διαδικασία κατάρτισης, θεώρησης, ανάρτησης και κύρωσης των δασικών χαρτών. Με τις διατάξεις, ειδικότερα, των άρθρων 13 και 14 του ν. 3889/2010 (Α΄ 182), ρυθμίσθηκε η διαδικασία κατάρτισης, θεώρησης και ανάρτησης των δασικών χαρτών, το περιεχόμενο των οποίων πρόκειται να αξιοποιηθεί για την κατάρτιση του δασολογίου. Βασικό χαρακτηριστικό των δασικών χαρτών είναι, κατά το άρθρο 13, όπως αυτό αντικαταστάθηκε με το άρθρο 153 παρ. Α΄ του ν. 4389/2016 (Α΄ 94), η σύνταξή τους βάσει φωτοερμηνευτικών στοιχείων παλαιότερων και πρόσφατων αεροφωτογραφιών, σύμφωνα με όσα ορίσθηκαν ειδικότερα στις διατάξεις αυτές. Το επόμενο άρθρο 15 του ίδιου νόμου διαμόρφωσε σύστημα υποβολής αντιρρήσεων κατά των αναρτηθέντων δασικών χαρτών και εξέτασής τους, καθώς και κύρωσης των χαρτών, σε πρώτο μεν στάδιο κατά το μέρος που το περιεχόμενό τους δεν έχει αποτελέσει αντικείμενο αντιρρήσεων, εν τέλει δε και κατά το μέρος που αμφισβητήθηκε με τις ασκηθείσες αντιρρήσεις. Ειδικότερα, το άρθρο 15 του ν. 3889/2010, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 153 παρ. Γ΄ του ν. 4389/2016, έχει δε και έκτοτε πολλές φορές τροποποιηθεί, προέβλεπε τη δυνατότητα υποβολής αντιρρήσεων κατά του περιεχομένου του αναρτηθέντος δασικού χάρτη, τα δικαιούμενα προς τούτο πρόσωπα, καθώς και το περιεχόμενο των αντιρρήσεων, το δε άρθρο 16 ρύθμισε τη διαδικασία υποβολής των αντιρρήσεων αυτών. Ακολουθώντας, το άρθρο 17, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 153 παρ. Ε΄ του ν. 4389/2016, έχει δε και αυτό κατ' επανάληψη τροποποιηθεί, προέβλεπε την κύρωση του μη αμφισβητηθέντος με αντιρρήσεις τμήματος του χάρτη και τη δημοσίευση της κυρωτικής πράξης του Συντονιστή Αποκεντρωμένης Διοίκησης στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Με τις ίδιες διατάξεις (άρθρο 17 παρ. 5) ορίσθηκε ότι ο δασικός χάρτης "... από την ημερομηνία δημοσίευσής του καθίσταται οριστικός και έχει πλήρη αποδεικτική ισχύ σε κάθε διοικητική ή δικαστική αρχή για όλα τα τμήματα που αποτυπώνονται σε αυτόν με πράσινο περίγραμμα και πράσινη διαγράμμιση...", δηλαδή για όσα τμήματα δεν έχουν αποτελέσει αντικείμενο αντιρρήσεων και δεν αμφισβητείται ο δασικός τους χαρακτήρας, τα τμήματα δε αυτά "... αποτελούν δασικές εν γένει εκτάσεις των παραγράφων 1, 2, 3, 4 και 5 του άρθρου 3 του ν. 998/1979, όπως ισχύει. Επί των ανωτέρω εκτάσεων εφαρμόζονται οι διατάξεις της δασικής νομοθεσίας, ...". Ορίσθηκε, περαιτέρω (άρθρο 17 παρ. 7), ότι "ο δασικός χάρτης των προηγούμενων παραγράφων έχει, ως προς τα τμήματα για τα οποία ασκήθηκαν αντιρρήσεις, προσωρινή ισχύ έως τη δημοσίευση της κατά το άρθρο 19 του παρόντος απόφασης

κύρωσης του Συντονιστή της οικείας Αποκεντρωμένης Διοίκησης". Στη συνέχεια, με το άρθρο 18, καθορίστηκαν τα αρμόδια για την εξέταση των αντιρρήσεων όργανα και ρυθμίστηκε η σχετική διαδικασία, με το δε επόμενο άρθρο 19, όπως είχε αντικατασταθεί με το άρθρο 153 Ζ' του ν. 4389/2016 (Α' 94), τροποποιήθηκε δε περαιτέρω με το άρθρο δεύτερο παρ. 5 του ν. 4462/2017 (Α' 39), ορίστηκαν τα εξής: «1. Με βάση τις αποφάσεις των ΕΠ.Ε.Α. [Επιτροπές Εξέτασης Αντιρρήσεων] επί των ασκηθεισών αντιρρήσεων ..., ο δασικός χάρτης που κυρώθηκε σύμφωνα με την παράγραφο 4 του άρθρου 17, συμπληρώνεται και διορθώνεται από την οικεία Διεύθυνση Δασών ή ... από την ΕΚΧΑ Α.Ε. το αργότερο εντός δύο (2) μηνών από την ολοκλήρωση της εξέτασης του συνόλου των αντιρρήσεων από [τις] ΕΠΕΑ. ... 2. Ο κατά τα ανωτέρω θεωρημένος δασικός χάρτης, υποβάλλεται από τη Διεύθυνση Δασών στον Συντονιστή Αποκεντρωμένης Διοίκησης και κυρώνεται στο σύνολό του ... με απόφασή του, που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. 3. Από την ημερομηνία δημοσίευσής του, ο κυρωμένος δασικός χάρτης καθίσταται στο σύνολό του οριστικός και έχει πλήρη αποδεικτική ισχύ σε κάθε διοικητική ή δικαστική αρχή για τα τμήματα που αποτελούν δασικές εν γένει εκτάσεις των παραγράφων 1, 2, 3, 4 και 5 του άρθρου 3 του ν. 998/1979, όπως ισχύει. Επί των ανωτέρω εκτάσεων εφαρμόζονται οι διατάξεις της δασικής νομοθεσίας... 4. ... 5. Κατά των πράξεων κύρωσης δασικών χαρτών επιτρέπεται η άσκηση αιτήσεως ακυρώσεως ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας. Αίτηση ακυρώσεως κατά του κυρωθέντος δασικού χάρτη δύναται να ασκήσει και ο Υπουργός Περιβάλλοντος και Ενέργειας, για την παράλειψη να περιληφθεί σε αυτόν ορισμένη δασική εν γένει έκταση. Σε περίπτωση έκδοσης ακυρωτικής δικαστικής απόφασης, αν η πλημμέλεια για την οποία έγινε δεκτή η αίτηση ακυρώσεως ανάγεται στο στάδιο της διαδικασίας των αντιρρήσεων, η υπόθεση παραπέμπεται στην ΕΠ.Ε.Α. ...». Καθόσον, εξάλλου, αφορά ειδικώς στο Δασολόγιο, από την ισχύουσα νομοθεσία απορρέει ο βασικός κανόνας ότι η σύνταξή του προϋποθέτει την προηγούμενη κατάρτιση εγκύρων δασικών χαρτών, τούτο δε ορίζεται ρητώς στο άρθρο 20 παρ. 3 του ν. 3889/2010, όπως το άρθρο αυτό αντικαταστάθηκε με το άρθρο 153 παρ. Η του ν. 4389/2016, το οποίο προβλέπει ότι «μετά την κύρωση του δασικού χάρτη, η οικεία Διεύθυνση Δασών προβαίνει σε κατάρτιση και τήρηση δασολογίου για τις δασικές εν γένει εκτάσεις των παραγράφων 1, 2, 3, 4 και 5 του ν. 998/1979 που αποτυπώνονται σε αυτόν κατά τα ειδικότερα προβλεπόμενα στις διατάξεις τού άρθρου 3 του ν. 3208/2003, όπως ισχύει. Σε περίπτωση αναμόρφωσης του δασικού χάρτη, κατ' εφαρμογή της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου, το δασολόγιο ενημερώνεται ανάλογα». Βασικό στοιχείο του εν λόγω συστήματος κατάρτισης και κύρωσης των δασικών χαρτών είναι η κεντρική θέση της ανώνυμης εταιρείας «Εθνικό Κτηματολόγιο και Χαρτογράφηση Α.Ε.» (Ε.Κ.Χ.Α. Α.Ε., βλ. άρθρο 1 του ν. 4164/2013, Α' 156) στη διαδικασία κατάρτισης, συμπλήρωσης και διόρθωσής τους (βλ. άρθρο 13

- παρ. 4 του ν. 3889/ 2010, όπως έχει τροποποιηθεί, καθώς και σειρά άλλων διατάξεων, οι οποίες είτε παραπέμπουν στο εν λόγω άρθρο 13 παρ. 4 είτε αναθέτουν στην ως άνω εταιρεία ειδικές αρμοδιότητες), η οποία έχει ήδη επανασυσταθεί ως νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου με το άρθρο 1 παρ. 2 του ν. 4512/2018 (Α΄ 5).
13. Επειδή, με τις επόμενες παραγράφους του άρθρου 48 του ν. 4685/2020, η παρ. 1 του οποίου τροποποιήσε, κατά τα προεκτιθέμενα, την ουσιαστική δασική νομοθεσία ως προς το ζήτημα των κατηγοριών εκτάσεων που υπάγονται ή όχι στο πεδίο εφαρμογής της, τροποποιήθηκαν ή αντικαταστάθηκαν, για πολλοστή φορά, οι διατάξεις περί δασικών χαρτών του ν. 3889/2010 ως εξής: Α) Με την παρ. 2 τροποποιήθηκε το άρθρο 13 παρ. 1 του ν. 3889/2010 κατά τρόπο ώστε, σε αντιστοιχία με την παρ. 1, το αεροφωτογραφικό και χαρτογραφικό υλικό που αποτελεί το υπόβαθρο του δασικού χάρτη να συμπληρωθεί με τις διοικητικές πράξεις του άρθρου 3 παρ. 6 και 7 του ν. 998/1989, όπως αυτές τροποποιήθηκαν με την παρ. 1 του άρθρου 48 (του ν. 4685/2020), ή άλλες που επιφέρουν το ίδιο αποτέλεσμα, την αποσύνδεση, δηλαδή, των εκτάσεων στις οποίες αναφέρονται, από τη δασική νομοθεσία. Β) Με την παρ. 3 τροποποιήθηκε το άρθρο 15 παρ. 4 του ν. 3889/2010, ομοίως σε αντιστοιχία με τον παραπάνω βασικό κανόνα της εξαίρεσης από τη δασική νομοθεσία εκτάσεων που έχουν αποτελέσει αντικείμενο των ως άνω διοικητικών πράξεων, και ορίσθηκε ότι περιεχόμενο των αντιρρήσεων κατά του αναρτηθέντος δασικού χάρτη μπορεί να αποτελεί, μεταξύ άλλων, και η ορθή “απεικόνιση” (αποτύπωση) και εφαρμογή των ίδιων διοικητικών πράξεων. Γ) Με την παρ. 4 προστίθεται ρύθμιση στο άρθρο 17 παρ. 1 του ν. 3889/2020, το οποίο προέβλεπε την επεξεργασία των υποβληθεισών αντιρρήσεων κατά των αναρτηθέντων δασικών χαρτών προτού αυτοί κυρωθούν, ώστε να μη συμπεριληφθούν σ’ αυτούς, ως δασικές, εκτάσεις για τις οποίες εκκρεμούν αντιρρήσεις. Με την προστιθέμενη ρύθμιση προβλέπεται ότι, κατά το ίδιο χρονικό διάστημα, εξετάζονται αιτήματα διόρθωσης προδήλων σφαλμάτων των αναρτηθέντων χαρτών, για τα οποία προβλέπεται απλουστευμένη διαδικασία εξέτασης, ώστε όσα από αυτά αποτελούν, κατά το νόμο, αντιρρήσεις και όχι αιτήματα διόρθωσης προδήλου σφάλματος, να διαβιβασθούν αρμοδίως ως αντιρρήσεις, αφού καταβληθεί το προβλεπόμενο γι’ αυτές παράβολο. Ως προς το ίδιο θέμα, η επόμενη παρ. 5 προσθέτει στο άρθρο 17 του ν. 3889/2010 νέα παράγραφο 8 α, με την οποία ρυθμίζεται αντιστοίχως το ζήτημα των αιτήσεων διόρθωσης προδήλων σφαλμάτων, τα οποία είχαν απορριφθεί, και προβλέπεται η διαβίβασή τους στην οικεία Επιτροπή Εξέτασης Αντιρρήσεων, προκειμένου να εξετασθούν ως αντιρρήσεις. Δ) Με την παρ. 6 τροποποιείται το άρθρο 19 παρ. 1 του ν. 3889/2020 ως προς το ζήτημα της υποδιαίρεσης του χώρου που αποτελεί σημείο αναφοράς των δασικών χαρτών (τοπική ή δημοτική κοινότητα), η ολοκλήρωση της εξέτασης των αντιρρήσεων επί του οποίου κινεί την προθεσμία συμπλήρωσης και

- διόρθωσης του δασικού χάρτη, ο οποίος έχει κυρωθεί βάσει του άρθρου 17, κατά το μέρος, δηλαδή, που δεν έχει αποτελέσει αντικείμενο αντιρρήσεων. Ε) Με την παρ. 7 αντικαθίστανται εδάφια του άρθρου 20 παρ. 1 του ν. 3889/2010, κατά τρόπο, μεταξύ άλλων, ώστε στις περιπτώσεις επιτρεπτής αναμόρφωσης των κυρωμένων δασικών χαρτών βάσει πράξεων, κατά τη δασική νομοθεσία, ή δικαστικών αποφάσεων επί της νομιμότητας των χαρτών που, τυχόν, έχουν προσβληθεί ή επί του ιδιοκτησιακού καθεστώτος της κάθε έκτασης στις περιπτώσεις που αυτό είναι κρίσιμο, να προστεθεί και η περίπτωση της παράλειψης να συμπεριληφθεί η επ' αυτών αποτύπωση διοικητικών πράξεων, κατά τον ως άνω εκτιθέμενο γενικό κανόνα, ή της εσφαλμένης αποτύπωσής τους. Τέλος, Στ) με την παρ. 8 ρυθμίζονται ζητήματα σχετικά με την κατάρτιση συμβολαίων περί ακινήτων εντός δασικού χαρακτήρα εκτάσεων μετά την κύρωση των δασικών χαρτών.
14. Επειδή, περαιτέρω, με την παρ. 9 του άρθρου 48 του ν. 4685/2020, προστίθεται στη δέσμη εξουσιοδοτήσεων του άρθρου 21 παρ. 1 του ν. 3889/2010 νέα περ. στ', κατά την οποία μπορούν να ρυθμίζονται με κανονιστικές αποφάσεις του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας «... στ. Οι τεχνικές προδιαγραφές και διαδικασίες αποτύπωσης στον δασικό χάρτη των στοιχείων του άρθρου 23, καθώς και των διοικητικών πράξεων της περίπτωσης ζ' της παραγράφου 6 και της παραγράφου 7 του άρθρου 3 του ν. 998/1979 ...». Περαιτέρω, με την παρ. 10 του άρθρου 48 ορίζονται τα ακόλουθα: “10. Μέσα σε αποκλειστική προθεσμία δύο (2) μηνών από την έναρξη ισχύος του παρόντος αναμορφώνονται υποχρεωτικά οι μερικώς ή ολικώς κυρωθέντες και οι αναρτηθέντες δασικοί χάρτες, όπως και οι δασικοί χάρτες που βρίσκονται σε οποιοδήποτε στάδιο κατάρτισης ή θεώρησης, προκειμένου να συμπεριληφθούν σε αυτούς διοικητικές πράξεις, οι οποίες είχαν παραλειφθεί κατά την αρχική κύρωση, ανάρτηση ή επεξεργασία, αντίστοιχα. Η αποτύπωση στο χαρτογραφικό υπόβαθρο των πράξεων αυτών και των οριογραμμών τους γίνεται με κάθε πρόσφορο μέσο, και λαμβάνονται υποχρεωτικώς υπόψη ιδίως οι ψηφιοποιημένες απεικονίσεις τους που έχουν γίνει από κάθε αρμόδια υπηρεσία ή από φορείς στους οποίους οι αρμόδιες υπηρεσίες ανέθεσαν το σχετικό αντικείμενο, καθώς και το ψηφιακό αρχείο δεδομένων της ... Α.Ε., το οποίο περιήλθε στον Οργανισμό Πληρωμών και Ελέγχου Κοινοτικών Ενισχύσεων Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (Ο.Π.Ε.Κ.Ε.Π.Ε.), σύμφωνα με τη διάταξη της περίπτωσης γγ' της υποπαραγράφου β' της παραγράφου 1 του άρθρου 2 του ν. 3895/2010 (Α' 206), χωρίς να απαιτείται οποιαδήποτε περαιτέρω ενέργεια θεώρησης, επεξεργασίας ή συμπλήρωσης αυτού. Επίσης, λαμβάνονται υπόψη τα στοιχεία του Κτηματολογίου, ιδίως στις περιοχές όπου έχει γίνει ανάρτηση ή πρώτη εγγραφή δικαιωμάτων, καθώς και οι σχετικές δηλώσεις των ενδιαφερομένων. Μέχρι την ολοκλήρωση της αναμόρφωσης που προβλέπεται στην παρούσα αναστέλλεται αναδρομικά από την κύρωσή τους η αποδεικτική ισχύς των

δασικών χαρτών ως προς τα αγροτεμάχια, τα οποία περιλαμβάνονται στο Ολοκληρωμένο Σύστημα (Ο.Σ.) και, σύμφωνα με το ψηφιακό αρχείο δεδομένων που διαθέτει ο Ο.Π.Ε.Κ.Ε.Π.Ε., βρίσκονται επί εκτάσεων, για τις οποίες δεν εφαρμόζεται η δασική νομοθεσία, κατόπιν διοικητικών πράξεων που έχουν εκδοθεί σε εφαρμογή της αγροτικής και εποικιστικής νομοθεσίας, όπως ιδίως οι αναφερόμενες στην παράγραφο 7 του άρθρου 3 του ν. 998/1979 (Α΄ 289). Μετά την ανάρτηση των αναμορφωθέντων ή τροποποιηθέντων, κατά τα ανωτέρω, δασικών χαρτών εφαρμόζεται η διαδικασία αντιρρήσεων που προβλέπεται στα άρθρα 15 επ. του ν. 3889/2010 (Α΄ 182) και μπορούν να ασκούνται τα σχετικά ένδικα βοηθήματα από τους έχοντες σχετικό έννομο συμφέρον, πλην όσων έχουν υποβάλει αντιρρήσεις, των οποίων η εξέταση εκκρεμεί κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος”. Στη συνέχεια, με την επόμενη παρ. 11, διαλαμβάνεται επιπλέον νομοθετική εξουσιοδότηση, με το εξής περιεχόμενο: “11. Με απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας δύναται να καθορίζεται κάθε σχετική αναγκαία λεπτομέρεια και ιδίως να απαριθμούνται ενδεικτικά τα πρόσφορα στοιχεία και οι διοικητικές πράξεις της περίπτωσης ζ΄ της παραγράφου 6 και της παραγράφου 7 του άρθρου 3 του ν. 998/1979 που πρέπει να ληφθούν υπόψη για την αυτεπάγγελτη αναμόρφωση των δασικών χαρτών. Με την ίδια ή όμοια απόφαση δύναται επίσης να παρατείνεται η προθεσμία της παραγράφου 10”. Τέλος, με την παρ. 12 του άρθρου 48 ορίζεται ότι “12. Δεν εξετάζονται αντιρρήσεις κατά αναρτηθέντων δασικών χαρτών, εάν οι εκτάσεις στις οποίες αφορούν οι αντιρρήσεις, δεν συμπεριλαμβάνονται πλέον στους δασικούς χάρτες, μετά την αναμόρφωσή τους κατά την παράγραφο 10”.

15. Επειδή, στη συνέχεια εκδόθηκε η προσβαλλόμενη ΥΠΕΝ/ΔΠΔ/64663/2956/3.7.2020 απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας “Καθορισμός των διοικητικών πράξεων, των λοιπών πρόσφορων στοιχείων, των τεχνικών προδιαγραφών και της διαδικασίας για την αυτεπάγγελτη αναμόρφωση και κατάρτιση των δασικών χαρτών κατά το άρθρο 48 του ν. 4685/2020 ...” (Β 2773). Η απόφαση αυτή επικαλείται ως εξουσιοδοτικά ερείσματα τόσο την παρ. 11 του ν. 4685/2020, όσο και το άρθρο 21 παρ. 1 του ν. 3889/2010, η περ. στ΄ της οποίας (παραγράφου 1) αντικαταστάθηκε όπως προέβλεπε η παρ. 9 του άρθρου 48 του ν. 4685/2020. Η προσβαλλόμενη πράξη, επομένως, εκδόθηκε κατ’ εξουσιοδότηση των παρ. 9 και 11 του άρθρου 48 του ν. 4685/2020.
16. Επειδή, στο άρθρο 1 της προσβαλλόμενης απόφασης απαριθμούνται ενδεικτικώς και κατά τρόπο εξειδικευμένο οι διοικητικές πράξεις, οι οποίες συνεπάγονται την εξαίρεση των εκτάσεων στις οποίες αφορούν από τη δασική νομοθεσία κατ’ εφαρμογή του άρθρου 3 παρ. 6 περ. ζ΄ του ν. 998/1979. Ορίζει, ειδικότερα, η παρ. 1 ότι “Σε εφαρμογή της διάταξης της παραγράφου 10 του άρθρου 48 του ν. 4685/2020, διοικητικές πράξεις που λαμβάνονται υπόψη για την εφαρμογή της διάταξης της περίπτωσης ζ της παραγράφου 6 του άρθρου

3 του ν. 998/1979 είναι, ιδίως, οι ακόλουθες: 1. Εγκεκριμένα ρυμοτομικά σχέδια πόλης, πράξεις εφαρμογής, εγκεκριμένες πολεοδομικές μελέτες. 2. Αποφάσεις χαρακτηρισμού οικισμού ως προϋφισταμένου του έτους 1923, πράξεις της Διοίκησης περί χαρακτηρισμού οικισμού ως προϋφισταμένου του έτους 1923, αποφάσεις χαρακτηρισμού οικισμού μέχρι 2.000 κατοίκων, ιδίως σύμφωνα με τις διατάξεις των προεδρικών διαταγμάτων της 21.11/1.12.1979 (Δ' 693), της 2.3/13.3.1981 (Δ' 138) ή της 24.4/3.5.1985 (Δ' 181). 3. Προεδρικά διατάγματα του άρθρου 14 του ν. 947/1979 (Α' 169). 4. Πράξεις οριοθέτησης καθώς και πράξεις πολεοδόμησης - ρυμοτόμησης και τα διαγράμματα αυτών, των Οργανωμένων Υποδοχέων Μεταποιητικών και Επιχειρηματικών Δραστηριοτήτων (ήτοι Βιομηχανικών Περιοχών, που οργανώθηκαν σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 4458/1965 (Α' 33), όπως τροποποιήθηκε με το ν. 742/1977 (Α' 319), ΒΙΠΕ, ΒΙΠΑ, ΒΙΟΠΑ, Τεχνοπόλεων και άλλων μορφών Βιομηχανικών και Επιχειρηματικών Περιοχών (ΒΕΠΕ), που οργανώθηκαν σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 2545/1997 (Α' 254) καθώς και Επιχειρηματικών Πάρκων της παραγράφου 1 εδάφια α', β', γ', δ', ε' του άρθρου 41 του ν. 3982/2011 (Α' 143). 5. Ισχύουσες άδειες εγκατάστασης και λειτουργίας, οικοδομικές άδειες ή άλλες άδειες ή διοικητικές πράξεις που καλύπτονται από το τεκμήριο νομιμότητας για βιομηχανικές ή βιοτεχνικές εγκαταστάσεις που περιλαμβάνονται σε ζώνες οικιστικού ελέγχου του άρθρου 29 του ν. 1337/1983 (Α' 33), συνοδευόμενες από βεβαιώσεις ή άλλα έγγραφα πληροφοριακού χαρακτήρα του αρμοδίου Δασάρχη ή του Διευθυντή Δασών, ότι τα ακίνητα των ως άνω εγκαταστάσεων δεν εμπίπτουν σε δάσος ή δασική έκταση". Ακολούθως, το άρθρο 2 της προσβαλλομένης προβαίνει σε ενδεικτική απαρίθμηση των διοικητικών πράξεων που οδηγούν, κατά το άρθρο 3 παρ. 7 του ν. 998/1979, σε αποσύνδεση από τη δασική νομοθεσία των εκτάσεων στις οποίες αφορούν, υπό τις προϋποθέσεις, όπως είναι αυτονόητο, του άρθρου 48 παρ. 1 του ν. 4685/2020, περαιτέρω δε, καθορίζει τα στοιχεία που πρέπει να προσκομίσουν σχετικώς οι ενδιαφερόμενοι. Ειδικότερα, στο άρθρο 2 της προσβαλλομένης, ορίζονται τα εξής: "Α. Σε εφαρμογή ... της παραγράφου 10 του άρθρου 48 του ν. 4685/2020, διοικητικές πράξεις που λαμβάνονται υπόψη για την εφαρμογή της διάταξης της παραγράφου 7 του άρθρου 3 του ν. 998/1979 είναι, ιδίως, οι ακόλουθες: 1. Αποφάσεις των Επιτροπών Απαλλοτριώσεων για το σύνολο των εκτάσεων που επελήφθησαν (παραχωρηθέντα κληροτεμάχια, εξαιρεθείσες υπέρ ιδιοκτητών εκτάσεις, ιδιοκτησίες που εξαιρέθηκαν στο σύνολό τους υπέρ ιδιοκτητών, καθώς και διαθέσιμες και κοινόχρηστες εκτάσεις), οι οποίες απέδωσαν αγροτική, γεωργική, κτηνοτροφική ή μικτή (γεωργοκτηνοτροφική) χρήση. 2. Παραχωρητήρια αγροτικών κλήρων εκδοθέντα κατ' εφαρμογή της αγροτικής νομοθεσίας. 3. Αποφάσεις κύρωσης διανομών και αναδασμών για το σύνολο των εκτάσεων που αναφέρονται στα σχετικά κτηματολογικά διαγράμματα, οι οποίες φέρουν διακριτό αριθμό τεμαχίου και τους αποδόθηκε χρήση γεωργική,

κτηνοτροφική ή μικτή (γεωργοκτηνοτροφική) χρήση. 4. Αποφάσεις του Υπουργού Γεωργίας ή Νομάρχη, εκδοθείσες κατ' εφαρμογή του άρθρου 2 του από 3.9.1924 νομοθετικού διατάγματος που κυρώθηκε με το άρθρο μόνο του ν. 3250/1924 (Α' 324), με τις οποίες χορηγήθηκαν άδειες για κατάτμηση - αγοραπωλησία αγροτικών εκτάσεων με αγροτική, γεωργική ή κτηνοτροφική ή μικτή (γεωργοκτηνοτροφική) χρήση. 5. Αποφάσεις του Υπουργού Γεωργίας περί παραχώρησης γαιών σύμφωνα με τις διατάξεις του Αγροτικού Κώδικα. 6. Άδειες του Υπουργού Γεωργίας για σύναψη συμφωνιών εκούσιας μεταβίβασης καλλιεργήσιμων εκτάσεων προς ακτήμονες καλλιεργητές ή κύρωσης των ήδη συναφθεισών σύμφωνα με τον Αγροτικό Κώδικα. 7. Αποφάσεις Επιτροπών Απαλλοτριώσεων περί παραχώρησης αγροτικών δημοσίων κτημάτων (Ιμλιακίων), μπασταινουχικών κτημάτων, εξαγορασθεισών εμφυτεύσεων και εμφυτευτικών γαιών Κρήτης. 8. Αποφάσεις διάθεσης εξαγορασθέντων από το Δημόσιο κτημάτων δυνάμει ειδικών νόμων. 9. Ειδικά Αγροτικά Μητρώα (Αμπελουργικό και Ελαιουργικό μητρώο), στα οποία περιλαμβάνονται εκτάσεις, οι οποίες καταλαμβάνονται από πράξεις της Διοίκησης, με παραπομπή σε αυτές. 10. Διοικητικές πράξεις που αναφέρονται σε απαλλοτριώσεις και μεταβιβάσεις εκτάσεων με σκοπό την βιομηχανική ή τουριστική ανάπτυξη ή άδειες εγκατάστασης παραγωγικών βιομηχανικών μονάδων ή τουριστικών μονάδων και σχετικές άδειες λειτουργίας τους, ανεξαρτήτως του οργάνου από το οποίο εκδόθηκαν. Β. Για τη λήψη υπόψη -σε εφαρμογή της παραγράφου 10 του άρθρου 48 του ν. 4685/2020- των διοικητικών πράξεων του πέμπτου εδαφίου της παραγράφου 7 του άρθρου 3 του ν. 998/1979, όπως ισχύει (οικοδομικές άδειες προ του 1975), προσκομίζονται από τους ενδιαφερόμενους στην αρμόδια Δασική Υπηρεσία, εντός προθεσμίας τριάντα (30) ημερών από την έκδοση της σχετικής πρόσκλησης σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 6 της παρούσας, τα ακόλουθα αποδεικτικά στοιχεία: 1. Αντίγραφο της οικοδομικής άδειας. 2. Βεβαίωση της οικείας Υπηρεσίας Δόμησης ή υπεύθυνη δήλωση αρμόδιου μηχανικού ότι το υπόψη κτίσμα ή τμήμα αυτού έχει κατασκευαστεί κατ' εφαρμογή άδειας που δεν έχει ανακληθεί ή ακυρωθεί. 3. Αποτύπωση της αναγκαίας επιφάνειας για την εφαρμογή της συγκεκριμένης οικοδομικής άδειας από ιδιώτη μηχανικό σε εξαρτημένο τοπογραφικό διάγραμμα στο προβολικό σύστημα ΕΓΣΑ '87, με επιπρόσθετη βεβαίωση για τα όρια αρτιότητας που ίσχυαν κατά τον χρόνο έκδοσης της εν λόγω οικοδομικής άδειας, βάσει του θεωρημένου τοπογραφικού διαγράμματος που τη συνοδεύει. Η προσκόμιση των ανωτέρω στοιχείων δεν απαιτείται, αν έχουν ήδη συνυποβληθεί από τον ενδιαφερόμενο αντιρρήσεις του κατά του αναρτημένου δασικού χάρτη, με τις οποίες σκοπείται η εξαίρεση από το δασικό χάρτη της υπόψη έκτασης για τον ανωτέρω λόγο (ήτοι ως απολύτως αναγκαίας για την εφαρμογή οικοδομικής άδειας προ του 1975, που δεν έχει ανακληθεί ή ακυρωθεί). Γ. Για τη λήψη υπόψη -σε εφαρμογή της παραγράφου 10 του άρθρου

48 του ν. 4685/2020- των διοικητικών πράξεων του πέμπτου εδαφίου της παρ 7 του άρθρου 3 του ν. 998/1979, όπως ισχύει (οικοδομικές άδειες εκδοθείσες πριν την έναρξη ισχύος του ν. 4030/2011), προσκομίζονται από τους ενδιαφερόμενους στην αρμόδια Δασική Υπηρεσία, εντός προθεσμίας τριάντα (30) ημερών από την έκδοση της σχετικής πρόσκλησης σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 6 της παρούσας, τα ακόλουθα αποδεικτικά στοιχεία: 1. Αντίγραφο της οικοδομικής άδειας. 2. Βεβαίωση της οικείας Υπηρεσίας Δόμησης ή υπεύθυνη δήλωση αρμόδιου μηχανικού ότι η υπόψη άδεια δεν έχει ανακληθεί ή ακυρωθεί ακόμα και αν δεν έχει υλοποιηθεί. 3. Βεβαίωση της οικείας Υπηρεσίας Δόμησης ή υπεύθυνη δήλωση αρμόδιου μηχανικού για τα όρια αρτιότητας που ίσχυαν κατά το χρόνο έκδοσης της εν λόγω οικοδομικής άδειας, βάσει του θεωρημένου τοπογραφικού διαγράμματος που τη συνοδεύει. 4. Αποτύπωση της αναγκαίας επιφάνειας για την εφαρμογή της συγκεκριμένης οικοδομικής άδειας από ιδιώτη μηχανικό σε εξαρτημένο τοπογραφικό διάγραμμα στο προβολικό σύστημα ΕΓΣΑ '87, σύμφωνα με τα ανωτέρω. Η προσκόμιση των ανωτέρω στοιχείων δεν απαιτείται, αν έχουν ήδη συνυποβληθεί από τον ενδιαφερόμενο αντιρρήσεις του κατά του αναρτημένου δασικού χάρτη, με τις οποίες σκοπείται η εξαίρεση από το δασικό χάρτη της υπόψη έκτασης για τον ανωτέρω λόγο (ήτοι ως απολύτως αναγκαίας για την εφαρμογή οικοδομικής άδειας προ της έναρξης ισχύος του ν. 4030/2011, που δεν έχει ανακληθεί ή ακυρωθεί, ακόμα και αν δεν έχει υλοποιηθεί)". Ακολουθως, στο άρθρο 3 της προσβαλλομένης προβλέπονται τα ληπτέα υπόψη στοιχεία, προκειμένου να διακριβωθεί η συνδρομή των προϋποθέσεων του άρθρου 3 παρ. 7 του ν. 998/1979, δηλαδή, αν η έκταση έχει αποδοθεί σε άλλη χρήση με διοικητική πράξη εκδοθείσα προ της 11.6.1975 και διατηρείται η χρήση αυτή. Λαμβάνεται, καταρχήν, υπόψη, κατά τα ειδικότερα προβλεπόμενα, η ημερομηνία έκδοσης της διοικητικής πράξης, καθώς και τα στοιχεία της παραγράφου 10 του άρθρου 48 ν. 4685/2020 (Α' 92) και, επιπροσθέτως, οποιοδήποτε άλλο πρόσφορο στοιχείο διαθέτει η υπηρεσία. Το σύνολο της έκτασης εντός των εξωτερικών οριογραμμών της διοικητικής πράξης λαμβάνει χαρακτηρισμό παλαιότερης κατάστασης, ο οποίος συμπληρώνεται από τα στοιχεία που προκύπτουν από την φωτοερμηνεία των αεροφωτογραφιών πρόσφατης λήψης αλλά και τη διαχρονική εξέταση αεροφωτογραφιών, σύμφωνα με τους όρους που αναφέρονται στην 158576/1579/12.7.2017 απόφαση του Αναπληρωτή Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας (Β' 2373). Στη συνέχεια εξετάζεται η διατήρηση της αποδοθείσας χρήσης, ειδικώς δε ως προς τις εκτάσεις που φέρουν στον (ήδη καταρτισθέντα) δασικό χάρτη το χαρακτηρισμό ΔΑ (παλιότερα "δασικές" και κατόπιν "αγροτικές"), θα ελέγχεται, καταρχήν, το χαρτογραφικό υπόβαθρο του Ο.Π.Ε.Κ.Ε.Π.Ε., ανεξαρτήτως εάν οι εκτάσεις ενεργοποιούν ή όχι δικαιώματα οικονομικής ενίσχυσης, τούτο δε προκειμένου να διαπιστωθεί ότι ως "Α" σήμερα (δηλαδή "αγροτική") νοείται πράγματι η γεωργική χρήση, και,

πλέον, θα τίθεται πρωτεύων χαρακτηρισμός ΑΑ με ειδική δευτερεύουσα πληροφορία στον δασικό χάρτη ότι καταλαμβάνονται από πράξεις τις διοίκησης. Με το επόμενο άρθρο 4 ρυθμίζονται τεχνικά θέματα της απεικόνισης επί των δασικών χαρτών των εκτάσεων στις οποίες αφορούν οι ως άνω διοικητικές πράξεις και με τα επόμενα άρθρα ρυθμίζεται η συλλογή των διοικητικών πράξεων που θα απεικονισθούν, η οποία είναι είτε αυτεπάγγελτη (άρθρο 5) και περιλαμβάνει τα διαθέσιμα ψηφιακά αρχεία, όπως αυτό του Οργανισμού Πληρωμών και Ελέγχου Κοινοτικών Ενισχύσεων Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (Ο.Π.Ε.Κ.Ε.Π.Ε) και γεωχωρικά δεδομένα, τα οποία, εφόσον αποτελούν ψηφιοποιημένες απεικονίσεις διοικητικών πράξεων με σαφή και διακριτή αναφορά στα στοιχεία της πράξης και στο έτος έκδοσής τους, απεικονίζονται στους δασικούς χάρτες με μέριμνα των οικείων δασικών αρχών, είτε προκαλείται με πρόσκληση προς τους ενδιαφερομένους (άρθρο 6), οι οποίοι καλούνται να τις προσκομίσουν. Με το επόμενο άρθρο 7 ρυθμίζεται η αναμόρφωση και τροποποίηση των δασικών χαρτών βάσει των ως άνω διοικητικών πράξεων, περαιτέρω δε προβλέπεται νέα ανάρτησή τους, η οποία, σε αντιστοιχία με το άρθρο 48 παρ. 10 του εξουσιοδοτικού ν. 4685/2020, ορίζεται ως συνολική, περιλαμβάνει, δηλαδή, και τα μη αναμορφωθέντα τμήματα, περαιτέρω δε, αφορά σε όλους τους δασικούς χάρτες, ακόμη, δηλαδή και αυτούς που είχαν κυρωθεί είτε κατά το άρθρο 17 είτε κατά το άρθρο 19 του ν. 3889/2010, όπως ίσχυε (βλ. ανωτέρω, δωδέκατη σκέψη). Το ίδιο άρθρο 7, εξάλλου, μεριμνά για την τύχη των εκκρεμών αντιρρήσεων κατά των αρχικώς αναρτηθέντων δασικών χαρτών, προβλέποντας, μεταξύ άλλων, τη δυνατότητα προβολής συμπληρωματικών λόγων με βάση τις νέες διατάξεις της δασικής νομοθεσίας, όπως αυτή τροποποιείται με τις λοιπές διατάξεις του ν. 4685/2020. Περαιτέρω, με τα άρθρα 8 και 9 της προσβαλλόμενης ρυθμίζονται ζητήματα σχετικά με τη διαδικασία υποβολής αιτημάτων διόρθωσης προδήλων σφαλμάτων των δασικών χαρτών και των προϋποθέσεων μετατροπής τους σε αντιρρήσεις, τέλος δε, με το άρθρο 10 προβλέπεται η ανά τοπική ή δημοτική ενότητα κύρωση των δασικών χαρτών κατά το ως άνω άρθρο 19 του ν. 3889/2010.

17. Επειδή, με την υπό κρίση αίτηση προβάλλεται ότι η προσβαλλόμενη πράξη είναι μη νόμιμη λόγω παραβάσεως ουσιώδους τύπου της διαδικασίας, δεδομένου ότι στην υπηρεσιακή εισήγηση, βάσει της οποίας εκδόθηκε, δεν συνέπραξε η ανώνυμη εταιρεία «Εθνικό Κτηματολόγιο και Χαρτογράφηση Α.Ε.» (Ε.Κ.Χ.Α. Α.Ε.), τούτο δε κατά παράβαση του άρθρου 21 παρ. 1 του ν. 3889/2010, όπως η περ. στ' αντικαταστάθηκε με το άρθρο 48 παρ. 9 του ν. 4685/2020, δηλαδή μιας εκ των εξουσιοδοτικών διατάξεων, κατ' επίκληση των οποίων εκδόθηκε η προσβαλλόμενη πράξη. Το εν λόγω άρθρο 21 παρ. 1 προβλέπει, πράγματι, ότι οι κανονιστικές υπουργικές αποφάσεις επί των θεμάτων που εξουσιοδοτείται ο υπουργός να ρυθμίσει, εκδίδονται "κατόπιν κοινής εισήγησης της Γενικής Διεύθυνσης Ανάπτυξης και Προστασίας Δασών

- και Αγροπεριβάλλοντος του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας και της εταιρείας Ε.Κ.ΧΑ. Α.Ε.”, τούτο δε ίσχυε τόσο ως προς το αρχικό περιεχόμενο της (τότε) περ. ζ´ (“τεχνικές προδιαγραφές αποτύπωσης στο δασικό χάρτη των στοιχείων που αφορούν στα εγκεκριμένα όρια των οικισμών ...”), όσο και στη διάταξη της περ. στ´, όπως ίσχυε μετά την αντικατάσταση του άρθρου 21 με το άρθρο 153 παρ. Θ του ν. 4389/2016 (Α´ 94) (“τεχνικές προδιαγραφές και διαδικασίες αποτύπωσης στο δασικό χάρτη ... των διανομών τού πρώην Υπουργείου Γεωργίας). Κατά συνέπεια, και η νέα περ. στ´, όπως αυτή αντικαταστάθηκε με το άρθρο 48 παρ. 9 του ν. 4685/2020, εντασσόμενη στην ίδια δέσμη εξουσιοδοτικών διατάξεων του αρχικού άρθρου 21 παρ. 1 (βλ. ανωτέρω, σκέψη δέκατη πέμπτη), εξακολουθεί, κατά την έννοιά της, να προβλέπει την ως άνω “κοινή εισήγηση” με τη συμμετοχή της ΕΚΧΑ Α.Ε. η οποία έχει ήδη καταργηθεί και επανασυσταθεί, κατά τα εκτιθέμενα στη δωδέκατη σκέψη, ως νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου με την επωνυμία “Ελληνικό Κτηματολόγιο” με το άρθρο 1 παρ. 2 και 3 του ν. 4512/2018 (Α´ 5). Ανεξαρτήτως, όμως, αν η “κοινή εισήγηση” με τη σύμπραξη του (ήδη) Ελληνικού Κτηματολογίου, της οποίας ο νόμος δεν προσδιορίζει τα τυπικά χαρακτηριστικά, αποτελεί πράγματι ουσιώδη τύπο της διαδικασίας, τασσόμενο επί ποινή ακυρότητας της εκδοθείσας χωρίς την τήρησή του διοικητικής πράξεως, περαιτέρω δε, ανεξαρτήτως αν, και υπό την εκδοχή αυτή, η ακύρωση της τελευταίας θα ήταν αναγκαία “για την αποκατάσταση της νομιμότητας και για τη διασφάλιση του δικαιώματος δικαστικής προστασίας” των αιτούντων κατά την έννοια του άρθρου 50 παρ. 3 του π.δ. 18/1989, όπως η παράγραφος αυτή προστέθηκε με το άρθρο 22 του ν. 4274/2014 (Α´ 147), εν προκειμένω, πάντως, τα αιτούντα νομικά πρόσωπα δεν πλήσσουν την προσβαλλόμενη πράξη κατά το μέρος που ρυθμίζει τεχνικά ζητήματα “προδιαγραφών” των δασικών χαρτών έχοντας ως εξουσιοδοτικό έρεισμα το άρθρο 21 παρ. 1 περ. στ´ του ν. 3889/2010, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 48 παρ. 9 του ν. 4685/2020, αλλά, όπως προκύπτει και από τους λόγους ακυρώσεως, αμφισβητούν τη νομιμότητά της πρωτίστως εξ επόψεως συνταγματικότητας του άλλου εξουσιοδοτικού της ερείσματος, δηλαδή του άρθρου 48 παρ. 11 του ν. 4685/2020 και, ιδίως, της εκτάξεως από τη δασική νομοθεσία εκτάσεων που έχουν αποτελέσει αντικείμενο διοικητικών πράξεων υπό την ανωτέρω εκτεθείσα έννοια, περαιτέρω δε, της εκ νέου αναρτήσεως των δασικών χαρτών, ακόμη και των κυρωμένων, προκειμένου αυτοί να ευθυγραμμισθούν προς τις ουσιαστικές, αντισυνταγματικές κατά τους αιτούντες (βλ. κατωτέρω), ουσιαστικές ρυθμίσεις του εξουσιοδοτικού νόμου. Πρέπει, επομένως, αυτός ο λόγος να απορριφθεί ως αλυσιτελής.
18. Επειδή, εξάλλου, η κατάρτιση Δασολογίου αποτελεί, κατά τα εκτιθέμενα στην ενδέκατη σκέψη, ρητή συνταγματική υποχρέωση του Κράτους, τούτο δε, όχι μόνον για λόγους προστασίας της ουσιώδους συνιστώσας του φυσικού κεφαλαίου, που συνιστούν οι δασικοί χαρακτήρα εκτάσεις (άρθρο 24 παρ. 1),

αλλά και προκειμένου να εξυπηρετηθεί το σύνολο των κρατικών αποστολών που προϋποθέτουν το σχεδιασμό και διαχείριση της κτήσης του Δημοσίου κατά τον προορισμό της και σύμφωνα με τους εφαρμοστέους ειδικότερους συνταγματικούς κανόνες. Υπό την έννοια, μάλιστα, αυτή, οι δασικές εκτάσεις αφορούν και την έτερη σπουδαία κρατική υποχρέωση που ο συντακτικός νομοθέτης ρητώς ανέθεσε στο Κράτος, την κατάρτιση Κτηματολογίου. Αυτή θεσπίζεται με τις διατάξεις περί χωροταξικής αναδιαρθρώσεως της Χώρας (άρθρο 24 παρ. 2), αποσκοπεί, δηλαδή, εξ ορισμού, στη διασφάλιση ποιοτικών συνθηκών διαβίωσης, εργασίας κ.λπ. για τους ανθρώπους, αποβλέποντας, όμως, παράλληλα και στην προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, χωρίς την οποία η διαμόρφωση τέτοιων συνθηκών διαβίωσης δεν είναι δυνατή. Η διττή αυτή λειτουργία του Κτηματολογίου αναλύεται σε δέσμη συνταγματικών στόχων που είναι, μεταξύ άλλων, η ορθολογική οργάνωση και ανάπτυξη της Χώρας βάσει αξιόπιστων πληροφοριών ως προς τα γεωχωρικά δεδομένα και τις χρήσεις γης, και, περαιτέρω, η χάραξη και εφαρμογή πολιτικής γης, αγροτικής πολιτικής, αναπτυξιακού σχεδιασμού σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, καθώς και σχεδιασμού για την προστασία του περιβάλλοντος, των φυσικών πόρων και των ευαίσθητων οικοσυστημάτων. Η επίτευξη, όμως, των εν λόγω συνταγματικών σκοπών του Κτηματολογίου έχει κατ' επανάληψη κριθεί από το Δικαστήριο (πρβλ. ΣτΕ 2236/2018 επταμ., 1203/2017 επταμ., 805/2016 επταμ.) ότι προϋποθέτει, αφενός, την καταγραφή των δικαιωμάτων της έγγειας ιδιοκτησίας προς διασφάλιση της δημόσιας πίστης και κατοχύρωση της ασφάλειας των συναλλαγών και, αφετέρου, την πλήρη καταγραφή, ανάδειξη και αξιοποίηση της δημόσιας περιουσίας. Ενόψει των ανωτέρω, οι δύο συνταγματικές αποστολές, του Δασολογίου και του Κτηματολογίου, δεν μπορούν να ιεραρχηθούν με βάση τη σημασία τους, αφού, άλλωστε, προβλέπονται από τυπικώς ισόκυρες συνταγματικές διατάξεις (άρθρο 24 παρ. 1 και άρθρο 24 παρ. 2), είναι δε και ουσιαστικώς αλληλένδετες, διότι ούτε προστασία του φυσικού περιβάλλοντος νοείται χωρίς τη χωροταξική διάρθρωση των δραστηριοτήτων που το απειλούν και την εφαρμογή πολιτικής γης στηριζόμενης σε αξιόπιστα γεωχωρικά δεδομένα, ούτε είναι δυνατή η διασφάλιση βιώσιμου και ποιοτικού οικιστικού περιβάλλοντος χωρίς την αξιόπιστη οριοθέτηση και την αποτελεσματική προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και, μάλιστα, των δασών. Περαιτέρω, από το πεδίο αναφοράς του Εθνικού Κτηματολογίου δεν εξαιρούνται τα ακίνητα επί των οποίων αξιώνει ιδιοκτησιακά δικαιώματα το Δημόσιο, στα ακίνητα δε αυτά συμπεριλαμβάνονται και τα δάση. Το Δημόσιο εξαιρέθηκε, μεν, αρχικώς από το βάρος υποβολής δήλωσης των εγγραπτών ιδιοκτησιακών δικαιωμάτων του, αλλά με το μεταγενέστερο ν. 4164/2013 (Α' 156) η υποχρέωση υποβολής παρόμοιας δήλωσης επεκτάθηκε και σ' αυτό, ορίσθηκε δε ότι και το Δημόσιο μπορεί να υποβάλει αίτηση διόρθωσης ή ένσταση με σκοπό τη διασφάλιση των δικαιωμάτων του (άρθρο 2 παρ. 2 του ν.

2308/1995, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 3 παρ. 4 του ν. 4164/2013). Προκειμένου, όμως, η υποβολή δήλωσης εγγραπτέου ιδιοκτησιακού δικαιώματος εκ μέρους του Δημοσίου σχετικά με εκτάσεις δασικού χαρακτήρα να θωρακίσει το δικαίωμα αυτό από ιδιοκτησιακές αμφισβητήσεις οποιουδήποτε επιχειρήσει να το αντιποιηθεί παρακωλύοντας την πραγμάτωση των δημόσιων αποστολών που συνδέονται με τη δημόσια κτήση και, μάλιστα, αυτήν επί ακινήτων δασικού χαρακτήρα, είναι επιβεβλημένος, κατά την έννοια των ως άνω συνταγματικών διατάξεων, ορθώς ερμηνευομένων, ο προηγούμενος ακριβής εντοπισμός των δασών και δασικών εκτάσεων στο σύνολο του εθνικού χώρου και η αξιόπιστη και συστηματική καταγραφή τους, δηλαδή η κατάρτιση δασικών χαρτών, επί των οποίων θα στηρίζεται η δήλωση του Δημοσίου, εφόσον αυτή υποβληθεί. Βάσει, εξάλλου, των ίδιων δασικών χαρτών, οι οποίοι, άλλωστε, αποτελούν το πρόπλασμα του Δασολογίου (άρθρο 3 του ν. 3208/2003, Α' 303), θα είναι δυνατή και η διεκδίκηση εκ μέρους του Δημοσίου τυχόν ιδιοκτησιακού δικαιώματός του, του οποίου θα έχει επιχειρηθεί η οικειοποίηση με δήλωση εγγραπτέου δικαιώματος από οποιονδήποτε τρίτο. Τούτο δε, λόγω του τεκμηρίου κυριότητας του Δημοσίου επί των δασικού χαρακτήρα εκτάσεων, το οποίο είχε θεσπιστεί για το μεγαλύτερο μέρος του εθνικού χώρου με το άρθρο 62 του ν. 998/1979 (Α' 289), και διατηρήθηκε σε ισχύ και μετά την αντικατάσταση του άρθρου 62 με το άρθρο 37 παρ. 1 του ν. 4280/2014 (Α' 159). Ενόψει τούτων, η πλήρης και αξιόπιστη χαρτογράφηση των δασικού χαρακτήρα εκτάσεων, πέραν της ιδιαίτερης σημασίας της ως προϋποθέσεως για την υλοποίηση της αυτοτελούς συνταγματικής επιταγής για την κατάρτιση του Δασολογίου, αποτελεί αναγκαία νομική προϋπόθεση και για την εκπλήρωση της δέσμης σκοπών δημοσίου συμφέροντος, στην οποία αποβλέπει, ομοίως ως συνταγματική επιταγή, η κατάρτιση Κτηματολογίου. Είναι, επομένως, συνταγματικώς επιβεβλημένη η χρονική προτεραιότητα της κατάρτισης των δασικών χαρτών έναντι του Κτηματολογίου. Ο συνταγματικός αυτός κανόνας, όμως, δεν έχει την έννοια της υποχρεωτικής ολοκλήρωσης του Δασολογίου προ πάσης ενάρξεως της διαδικασίας που οδηγεί στην κατάρτιση του Κτηματολογίου. Πράγματι, η προστασία του δασικού πλούτου διασφαλίζεται επαρκώς αν ο δασικός χάρτης κάθε περιοχής, δηλαδή η βάση του Δασολογίου, είναι στη διάθεση του Δημοσίου κατά το χρόνο υποβολής της εκ μέρους του δηλώσεως εγγραπτέου ιδιοκτησιακού δικαιώματος ή, το αργότερο, πριν οριστικοποιηθούν οι πρώτες εγγραφές, οι οποίες είναι ενδεχόμενο να έχουν πραγματοποιηθεί υπέρ τρίτων και παράγουν, από της οριστικοποίησής τους, αμάχητο τεκμήριο υπέρ άλλου, πλην του Δημοσίου, φερομένου δικαιούχου. Κατά συνέπεια, η χρονική προτεραιότητα του Δασολογίου έναντι του Κτηματολογίου δεν έχει την έννοια του παντελούς αποκλεισμού της παράλληλης εξέλιξης των δύο διαδικασιών, η οποία θα καθυστερούσε υπερμέτρως την κτηματογράφηση της Χώρας και, μάλιστα, χωρίς αποχρώντα

λόγο, αφού για την προστασία των δασών, υπό την προεκτεθείσα έννοια, αρκεί η κατάρτιση δασικών χαρτών σε χρόνο πρόσφορο ώστε αυτοί να αποτελέσουν βάση εγγραφής ιδιοκτησιακού δικαιώματος του Δημοσίου ή μέσο ώστε να αποκρουσθεί αποτελεσματικά η εγγραφή ανύπαρκτου δικαιώματος τρίτου επ' αυτών.

19. Επειδή, το άρθρο 24 του Συντάγματος εγγυάται τη διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος ως αειφόρου (παρ. 1) και ορίζει, κατά την έννοιά του, ότι οι επικίνδυνες για το περιβάλλον ανθρώπινες δραστηριότητες οφείλουν να οργανώνονται μόνον ως μέρος της “χωροταξικής αναδιάρθρωσης της Χώρας” (παρ. 2), η οποία προκειμένου να είναι βιώσιμη, πρέπει να σέβεται και να προασπίζει το περιβάλλον. Έτσι, η ταυτόχρονη θεσμοθέτηση του Δασολογίου και του Κτηματολογίου από το συντακτικό νομοθέτη, και, μάλιστα, στο ίδιο άρθρο 24 του Συντάγματος, εκφράζει την αντίληψη ότι αυτά συμβάλλουν και, μάλιστα, ουσιωδώς, στο συνταγματικό ζητούμενο του συνδυασμού της προστασίας του περιβάλλοντος με την ορθολογική διάταξη στο χώρο των δραστηριοτήτων που το απειλούν. Ειδικώς οι δασικοί χάρτες οφείλουν, κατά το Σύνταγμα, να είναι, κατά το δυνατόν, τεχνικώς άρτιοι, αλλά και ουσιαστικώς αξιόπιστοι, να αποτυπώνουν, δηλαδή, με τη μέγιστη δυνατή ακρίβεια τις δασικού χαρακτήρα εκτάσεις. Η αποτύπωση, εξάλλου, αυτή, δεν αποσκοπεί απλώς στην καταγραφή των δασικών οικοσυστημάτων της Χώρας (για την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, άρθρο 24 παρ. 1), αλλά αποβλέπει στην κατάστρωση ενός συνεκτικού συνόλου δεδομένων με καταγεγραμμένες τις εκτάσεις που υπάγονται στη δασική νομοθεσία με τους περιορισμούς που απορρέουν από αυτήν ως προς τις χρήσεις γης κ.λπ., ώστε οι λοιπές, ιδίως, εκτάσεις, να αξιοποιηθούν καταλλήλως και να προσλάβουν την ενδεδειγμένη χωρική ταυτότητα βάσει των χαρακτηριστικών τους στο πλαίσιο της χωροταξικής αναδιάρθρωσης της Χώρας (άρθρο 24 παρ. 2). Σ' αυτό το πλαίσιο, κατά το πρώτο στάδιο της εισαγωγής ολοκληρωμένου συστήματος κατάρτισης δασικών χαρτών ο νομοθέτης αρκέσθηκε στις αεροφωτογραφίες παρελθόντων ετών, ως βάση κατάρτισης των δασικών χαρτών (άρθρο 13 παρ. 1 και 2 του ν. 3889/2010). Η επιλογή αυτή εξηγείται, αναμφιβόλως, από τη σημασία των αεροφωτογραφιών ως στοιχείου το οποίο, φωτοερμηνευόμενο καταλλήλως με τις πρόσφορες επιστημονικές μεθόδους, αποδεικνύει κατά τρόπο αναντίρρητο την πρωταρχική πραγματική προϋπόθεση πρόσδοσης δασικού χαρακτήρα σε μία έκταση, δηλαδή την κάλυψή της από δασική βλάστηση. Στη συνέχεια, όμως, ο νομοθέτης, αξιολογώντας ως ουσιώδες για την αξιοπιστία των δασικών χαρτών, δηλαδή θεματικών χαρτών που προορίζονται να έχουν κατ' εξοχήν νομική λειτουργικότητα, το στοιχείο της εκδόσεως διοικητικών πράξεων και, μάλιστα, ατομικού χαρακτήρα, οι οποίες, με τη δεσμευτικότητα του τεκμηρίου νομιμότητας, αφιερώνουν ορισμένη έκταση σε μη δασική χρήση, ενέταξε σχετική διάταξη στη νομοθεσία περί δασικών χαρτών (άρθρο 7 παρ. 1 του ν.

4164/2013, βλ. ανωτέρω, σκέψεις ένατη και δέκατη), ήδη δε, με το άρθρο 48 παρ. 1 του ν. 4685/2020, θεωρεί και τις πράξεις αυτές ως βάση κατάρτισης των δασικών χαρτών. Η διάταξη αυτή εναρμονίζεται πλήρως με το χαρακτήρα των δασικών χαρτών και, περαιτέρω, του Δασολογίου, ως νομίμου εργαλείου καταγραφής των εκτάσεων δασικού χαρακτήρα. Στο Δασολόγιο, πράγματι, το οποίο δεν προβλέπεται από το Σύνταγμα και το νόμο ως ιστορικό αρχείο εκτάσεων που υπήρξαν δασικές κατά το παρελθόν (βάσει αεροφωτογραφιών και, πριν από αυτές, δόκιμων ημερολογίων και διηγήσεων περιηγητών κ.λπ.), αν και αυτό δεν αποκλείεται να είχε ενδιαφέρον για το μελετητή και την ιστορική τεκμηρίωση, αλλά προβλέπεται ως μοχλός περιβαλλοντικής προστασίας, βιώσιμης οικονομικής ανάπτυξης και άσκησης όλων των δημοσίων πολιτικών που συνδέονται με αυτές, δεν είναι νοητό να περιλαμβάνονται, ως δασικές, εκτάσεις καλυπτόμενες μεν από δασική βλάστηση κατά το παρελθόν, μη καλυπτόμενες, όμως, από δασική βλάστηση στη συνέχεια, διότι αφιερώθηκαν σε άλλη χρήση δυνάμει έγκυρης πολιτειακής πράξης, εκτάσεις, δηλαδή, νομίμως μη καλυπτόμενες από δασική βλάστηση, στις οποίες η εφαρμογή της δασικής νομοθεσίας αποκλείεται για νομικούς λόγους και οι οποίες δεν θα ήταν νομικώς δυνατό να κηρυχθούν ούτε ως αναδασωτέες, ώστε να ανακτήσουν τη δασική βλάστηση που έφεραν κατά το παρελθόν, νομίμως απομακρυνθείσα. Η απεικόνιση των εκτάσεων αυτών στους δασικούς χάρτες ως δασικών θα περιόριζε τη χρηστικότητα του Δασολογίου ως σημείου αναφοράς για τη χάραξη των παραπάνω δημοσίων πολιτικών, κυρίως δε της προστασίας των δασικών οικοσυστημάτων, τα οποία, ως υπαρκτές ή -εξομοιούμενες προς αυτές- παρανόμως κατεστραμμένες (άρθρο 117 παρ. 3 Συντ.) δασοβιοκοινότητες, πρέπει να προσδιορίζουν το μέγεθος, την έκταση και το χαρακτήρα των μέσων της προστασίας και της σωτηρίας τους, όπως η πυρόσβεση, η αντιπυρική προστασία (προφύλαξη και πρόληψη κατά το Σύνταγμα και το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης), ο καθαρισμός, η συντήρηση, η ανανέωση με τα κατάλληλα κριτήρια της δασολογικής επιστήμης, η αφιέρωση πόρων και προσωπικού, η διαχείριση κ.λπ., που απαιτούν, όλα ανεξαιρέτως, πραγματικό -ή εξομοιούμενο με αυτό- και όχι ιδεατό σημείο αναφοράς. Περαιτέρω, η απεικόνιση εκτάσεων, χωρίς δασικό, πλέον, χαρακτήρα και προορισμό, ως δασικών στους χάρτες, εκτός από επιβλαβής για τα ίδια τα δάση και τη σωτηρία τους, αφού θα δημιουργούσε σύγχυση ως προς την ταυτότητα του προστατευτέου αντικειμένου, θα ναρκοθετούσε, παραλλήλως, την ανάπτυξη και άλλων δημοσίων πολιτικών, όπως της ανάπτυξης του πρωτογενούς τομέα της οικονομίας, η οποία σχεδιάσθηκε κατά την αγροτική και εποικιστική νομοθεσία και επιβεβαιώθηκε ως ιστορικός επωφελής για τη Χώρα σε πλήρη αρμονία με την τότε, αλλά και μετέπειτα, συνταγματική τάξη. Πράγματι, η έκδοση διοικητικών πράξεων αφιέρωσης ορισμένης έκτασης στις αγροτικές δραστηριότητες δεν έχει ως μόνο αποτέλεσμα την παραγωγή προϊόντων για την ικανοποίηση των αναγκών

επισιτισμού του πληθυσμού, η αύξηση, μάλιστα, του οποίου αποτελεί συνταγματικό ζητούμενο (βλ. άρθρο 21 παρ. 1, 2 και 5 Συντ. περί προστασίας της μητρότητας και της πολυτεκνίας, καθώς και σχεδιασμού και εφαρμογής δημογραφικής πολιτικής), αλλά νομιμοποιεί, εφόσον επιχειρείται σε συμφωνία με το Σύνταγμα και το νόμο, και τις ενέργειες των καλλιεργητών προκειμένου να διατηρηθεί ο αγροτικός χαρακτήρας των εκτάσεων αυτών, και, ιδίως, να ανακόπτεται η φυσική τάση της γης να καλύπτεται από άγρια φυτά (θάμνους, φρύγανα κ.λπ.), τα οποία θα παρεμπόδιζαν την καλλιέργεια και, κατά τα διδάγματα της κοινής πείρας, θα δημιουργούσαν προοπτικώς τις κατάλληλες συνθήκες για δάσωση, αναπόδραστη συνέπεια της εγκατάλειψης της γης. Ενόψει των ανωτέρω, η εφαρμογή των περιγραμμάτων των διοικητικών πράξεων που αφιέρωσαν ορισμένες εκτάσεις σε μη δασική χρήση, μάλιστα δε σε χρόνο πρότερο της θέσεως σε ισχύ του Συντάγματος, δεν συνιστά ανεπίτρεπτη μεταβολή του δασικού προορισμού και χαρακτήρα των εκτάσεων αυτών, ευνοεί δε τόσο την προστασία των πράγματι (υπαρκτών) ή κατά νόμον (αναδασωτέων) δασικών εκτάσεων, όσο και τη βιώσιμη ανάπτυξη. Τέτοια μεταβολή δεν συνιστά, άλλωστε, ούτε η αποτύπωση των εκτάσεων αυτών στο δασικό χάρτη με την ένδειξη ΑΑ (αγροτική κατά το παρελθόν και σήμερα – βλ. κατωτέρω σκέψη εικοστή όγδοη, καθώς και μειοψηφία στην επόμενη σκέψη), αντί της ενδείξεως ΔΑ (δασική κατά το παρελθόν, αγροτική σήμερα), την οποία, πάντως, ο νομοθέτης θα εδικαιούτο ελευθέρως να προβλέψει. Και τούτο, διότι η ένδειξη ΑΑ διαφωτίζει επαρκώς το χρήστη των χαρτών ως προς την ταυτότητα και τον προορισμό της έκτασης, τόσο κατά το παρελθόν, αφότου, μάλιστα, εφαρμόσθηκε επ’ αυτής η αγροτική και εποικιστική νομοθεσία, όσο και σήμερα και για όσο χρόνο συνεχίζει να ικανοποιεί το σκοπό στον οποίο αφιερώθηκε. Πράγματι, η πρακτική της αποτύπωσης στους κατά καιρούς και υπό διάφορα νομοθετικά καθεστώτα καταρτισθέντες δασικούς χάρτες των εκτάσεων που περιλαμβάνονται σ’ αυτούς με το χαρακτήρα που αυτές είχαν στο παρελθόν και σήμερα, δηλαδή σε δύο χρονικά σημεία, την οποία ακολουθεί και η προσβαλλόμενη πράξη (βλ. ομοίως κατωτέρω σκέψη εικοστή όγδοη, καθώς και μειοψηφία στην επόμενη σκέψη), δεν αποτελεί συνταγματική επιταγή. Δεν επιβάλλεται δε, κατά μείζονα λόγο, από καμία συνταγματική διάταξη, ούτε από αυτήν περί καταρτίσεως Δασολογίου, η μνεία του χαρακτήρα που είχε η εν λόγω έκταση και στον ακόμη απώτερο σε σχέση με την έναρξη ισχύος του Συντάγματος χρόνο, πριν, δηλαδή, και από την εφαρμογή της ως άνω αγροτικής και εποικιστικής νομοθεσίας. Υπό τα δεδομένα αυτά, η αποτύπωση των εκτάσεων που είχαν αφιερωθεί με διοικητικές πράξεις στην αγροτική καλλιέργεια προ του Συντάγματος του 1975 ως “ΑΑ” και όχι ως “ΔΑ” σε καμία συνταγματική διάταξη δεν αντιτίθεται. Δεδομένου, εξάλλου, ότι, κατά τη σύνταξη και έγκριση του δασικού χάρτη, η Διοίκηση δεν δικαιούται, πάντως, να εκφέρει πρωτογενή κρίση ως προς το επιτρεπτό της αφιέρωσης προ του ισχύοντος Συντάγματος

ορισμένης έκτασης, ακόμη και δασικής κατά το παρελθόν, σε άλλη χρήση, δεν τίθεται ζήτημα εφαρμογής των κριτηρίων υπό τα οποία θα ήταν αυτή επιτρεπτή κατ' εφαρμογή του ήδη ισχύοντος, αλλά μη ισχύοντος κατά την έκδοση των οικείων διοικητικών πράξεων, Συντάγματος. Υπό την αντίθετη εκδοχή, η κατάρτιση των δασικών χαρτών θα οδηγούσε σε αναμόχλευση, όχι μόνο της διενεργηθείσης προ του Συντάγματος γεωργικής κ.λπ. αποκατάστασης δικαιουμένων προς τούτο κατηγοριών του πληθυσμού, αλλά και ανυπολόγιστου αριθμού και περιεχομένου εννόμων σχέσεων, εξαρτωμένων από το τεκμήριο νομιμότητας άλλων πράξεων, όπως είναι η πολεοδόμηση (λόγου χάρη, δεκάδων Δήμων της Αττικής κ.ά.), ο έλεγχος νομιμότητας των οποίων με βάση τους ορισμούς του ισχύοντος Συντάγματος, δεν είναι, βεβαίως, νοητός, ακόμη και αν η πολεοδόμηση αυτή, αν ελάμβανε χώρα σήμερα, θα αντέβαινε στον ήδη ισχύοντα κανόνα της απαγόρευσης αφιέρωσης δασικών εκτάσεων σε οικιστικούς σκοπούς (πρβλ. ΣτΕ 685/2019 Ολομ., 533/2003 Ολομ., 3754/1981 Ολομ.). Για τον ίδιο λόγο δεν είναι νοητό η απεικόνιση, ως μη δασικών, των εκτάσεων που μετέβαλαν το δασικό τους προορισμό με διοικητική πράξη εκδοθείσα προ του Συντάγματος του 1975, να εξαρτάται από την παρεμπίπτουσα κρίση των αρμοδίων για τη σύνταξη των δασικών χαρτών οργάνων, ότι η μεταβολή αυτή, εφόσον λάμβανε χώρα σήμερα, υπό την ισχύ του Συντάγματος του 1975 και της τωρινής δασικής νομοθεσίας (άρθρα 45 και επ. του ν. 998/1979), θα ήταν σύμφωνη με τις διατάξεις αυτές. Τέλος, η διάταξη του άρθρου 48 παρ. 1 του ν. 4685/2020, κατά το μέρος που ανάγει σε στοιχείο της βάσης των δασικών χαρτών και τις διοικητικές πράξεις αυτού του είδους, όχι απλώς δεν αντιτίθεται, κατά τα βασικά της στοιχεία και την αντίληψη που, κατά βάση, υιοθετεί, στο Σύνταγμα (βλ., όμως, εικοστή έβδομη σκέψη και μειοψηφία στην επόμενη σκέψη), αλλά συμβάλλει στην επίτευξη της προαναφερόμενης διττής στόχευσης του Δασολογίου (καταγραφή των εκτάσεων που υπάγονται στη δασική νομοθεσία, διατήρηση της κατάλληλης χωρικής ταυτότητας των εκτάσεων που δεν υπάγονται σ' αυτήν). Η επίτευξη των εν λόγω συνταγματικών στόχων προϋποθέτει, τέλος, εκτός από την αξιοπιστία, κατά τα προαναφερόμενα, και τη σταθερότητα των δεδομένων της καταγραφής των δασικού χαρακτήρα εκτάσεων στους δασικούς χάρτες και, περαιτέρω, στο ίδιο το Δασολόγιο. Τα δεδομένα αυτά υπόκεινται, ευλόγως, μεν, σε επικαιροποίηση κατά το σύστημα που εκάστοτε θα προκρίνει ο κοινός νομοθέτης είτε προς την κατεύθυνση της επαύξησης του δασικού κεφαλαίου, στο οποίο μπορεί να προστίθενται το πρώτον δασωθείσες ("ΑΔ") ή άλλης μορφής εκτάσεις (χορτολιβαδικές, βραχώδεις, υπαλπικές, εγκαταλελειμμένες αγροτικές κ.ά.), είτε, κατ' εξαίρεση, προς την κατεύθυνση του λελογισμένου και φειδωλού, κατά κανόνα πρόσκαιρου, περιορισμού του με την πρόβλεψη κατάλληλων περιβαλλοντικών αντισταθμισμάτων κατά τη σύμφωνη με το Σύνταγμα εκάστοτε ισχύουσα σχετική νομοθεσία, (χωρίς, πάντως, αυτό να θίγει, καταρχήν, τα

κατεστραμμένα από πυρκαγιές ή άλλες αιτίες δασικά οικοσυστήματα), αλλά πρέπει, καταρχήν, να παραμένουν σταθερά και αναλλοίωτα, ώστε να καθίσταται εφικτός τόσο ο προγραμματισμός της αποτελεσματικής προστασίας του δασικού πλούτου (διαχειριστικές μελέτες, βιώσιμα δασοτεχνικά έργα κ.λπ.) όσο και ο μακρόπνοος χωροταξικός σχεδιασμός των λοιπών δραστηριοτήτων. Στο πλαίσιο αυτό, η διατήρηση του δασικού χαρακτήρα των εκτάσεων που προσέλαβαν το χαρακτήρα αυτό με οποτεδήποτε εκδοθείσα διοικητική πράξη -σαφούς περιεχομένου (πρβλ. a contrario ΣτΕ 2153/2015 Ολομ., σκ. 14, ως προς όλως παρωχημένες πράξεις αναδάσωσης)-, ή, αντιστρόφως, η προστασία της μη δασικής χωρικής ταυτότητας εκτάσεων, οι οποίες αφιερώθηκαν στην εξυπηρέτηση άλλου σκοπού με διοικητική πράξη εξοπλισμένη με το τεκμήριο της νομιμότητας, εκδοθείσα, μάλιστα, πριν από τις 11.6.1975, οπότε τέθηκε σε ισχύ το Σύνταγμα του 1975, όχι απλώς δεν αντιστρατεύεται τη συνταγματική νομιμότητα, αλλά, αντιθέτως, τη διασφαλίζει, διευκολύνοντας την εξισορρόπηση της αειφορίας του περιβάλλοντος (άρθρο 24 παρ. 1) με τη βιωσιμότητα της ανάπτυξης, δηλαδή το συνταγματικό ζητούμενο της χωροταξικής αναδιάρθρωσης (άρθρο 24 παρ. 2). Ενόψει τούτων, ο σκοπός του άρθρου 48 του ν. 4685/2020, το οποίο με τις επιμέρους διατάξεις του απέβλεψε στην αναμόρφωση των δασικών χαρτών, δηλαδή στην ολοκλήρωση του βασικού προσταδίου του Δασολογίου, κατά τρόπο που να ενσωματώνει το δεδομένο της αφιέρωσης εκτάσεων σε χρήσεις που αποκλείουν τη συνύπαρξη δασικού οικοσυστήματος (όπως η γεωργική κ.λπ.), εναρμονίζεται με τους συνταγματικούς σκοπούς τόσο της προστασίας του περιβάλλοντος όσο και της βιώσιμης χωροταξικής αναδιάρθρωσης, προϋπόθεση των οποίων αποτελεί η δασογράφηση της Χώρας βάσει αξιόπιστων γεωχωρικών δεδομένων. Η αξιοπιστία, εξάλλου, των γεωχωρικών δεδομένων, αυτών, δηλαδή που αφορούν αμέσως ή εμμέσως τις τοποθεσίες και περιοχές που συγκροτούν τον εθνικό χώρο (βλ. άρθρο 3 παρ. 2 του ν. 3882/2010, Α' 166), αποτελεί και περιεχόμενο υποχρέωσης συμμόρφωσης της Χώρας προς την Οδηγία 2007/2/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 14ης Μαρτίου 2007 "Για τη δημιουργία υποδομής χωρικών πληροφοριών στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα (Inspire)" (EEL 108). Πρέπει, επομένως, να απορριφθούν οι λόγοι ακυρώσεως, με τους οποίους προβάλλεται ότι η προσβαλλόμενη πράξη είναι, άνευ άλλου τινός, ακυρωτέα, διότι έχει ως έρεισμα την ως άνω αντισυνταγματική, κατά τους αιτούντες, διάταξη του άρθρου 48 παρ. 1 του ν. 4685/2020.

20. Επειδή, μειοψήφησε η Σύμβουλος Όλγα Παπαδοπούλου, η οποία υποστήριξε την εξής άποψη: Α) Ρυθμίσεις για την προστασία του δασικού πλούτου της χώρας περιέχονται στη νομοθεσία ήδη από τη σύσταση του ελληνικού κράτους [διάταγμα έτους 1836 (Α' 69), π.δ. της 19/30.11.1928 (Α' 252), ν. 4173/1929 "Περί δασικού κώδικος" (Α' 205), π.δ. της 14/21.11.1931 "Περί εκτελέσεως

δασικών χαρτογραφήσεων δι' εργολαβίας" (Α' 393), ν.δ. 86/1969 (Α' 7) με ειδικές διατάξεις για αποτερματισμό, οριοθέτηση και χαρτογράφηση των εκτάσεων δασικού χαρακτήρα]. Το Σύνταγμα του 1975 [άρθρο 24, άρθρο 117 παρ. 3] ανάγει, όμως, σε κανόνα δικαίου υπέρτερης τυπικής ισχύος την επιταγή για προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, επιφυλάσσει ιδιαίτερο καθεστώς προστασίας για τα δάση και τις δασικές εκτάσεις και ορίζει ρητώς ότι απαγορεύεται η μεταβολή του προορισμού των δασών και των δασικών εκτάσεων. Η μεταβολή του κατά τον κανόνα προορισμού των δασών και των δασικών εκτάσεων, ο οποίος συνίσταται στην προστασία της χλωρίδας και πανίδας και την εν γένει διατήρησή τους ως οικοσυστημάτων ή στην διαχείριση και εκμετάλλευσή τους, ως δασικών πάντοτε οικοσυστημάτων, ή στην απόλαυσή τους από το κοινό [βλ. ΣτΕ 1212/2017], επιτρέπεται όλως κατ' εξαίρεση και υπό αυστηρές προϋποθέσεις, που δεν ταυτίζονται με τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες επιτρέπεται η επέμβαση στο φυσικό περιβάλλον γενικώς. Αυστηρότερο είναι, κατά πάγια νομολογία, το καθεστώς προστασίας των παρανόμως καταστραφέντων και αποψιλωθέντων δασών [και δασικών εκτάσεων], που κηρύσσονται υποχρεωτικά αναδασωτέα και "αποκλείεται να διατεθούν για άλλο προορισμό", πλην ελαχίστων εξαιρέσεων. Στο Σύνταγμα προβλέπεται, επίσης, υποχρέωση σύνταξης Δασολογίου, το οποίο προϋποθέτει την κατάρτιση και κύρωση των δασικών χαρτών [βλ. ΣΕ 2818/1997, ΣΕ 805-808/2016, 1203/2017, 1543/2017]. Στοιχείο, συνεπώς, της βιώσιμης ανάπτυξης αποτελεί η πρόταξη της αποτελεσματικής προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος, εν γένει, και κατ' εξοχήν του δασικού κεφαλαίου της χώρας. Δεν εναρμονίζεται δε με την συνταγματική επιταγή της βιώσιμης ανάπτυξης η εισαγωγή ρυθμίσεων για τα δάση, τις δασικές εκτάσεις και τις αναδασωτέες εκτάσεις, τόσο ουσιαστικών όσο και διαδικαστικών, οι οποίες, χωρίς να προκύπτει ότι υπαγορεύονται από επιτακτικούς λόγους δημοσίου συμφέροντος, οδηγούν σε απομείωση της προστασίας τους και, συνακόλουθα, στη δημιουργία συνθηκών υποανάπτυξης. Ο δικαστικός έλεγχος της συνταγματικότητας των σχετικών νομοθετικών επιλογών, κατ' εφαρμογή των ανωτέρω ειδικών συνταγματικών ορισμών και της αρχής της αναλογικότητας, που έχει επίσης συνταγματικό έρεισμα, είναι έλεγχος της υπέρβασης των ορίων, δηλαδή έλεγχος της αναγκαιότητας και της προσφορότητας των εισαγομένων ρυθμίσεων, και όχι έλεγχος της σκοπιμότητας των επιλογών, εφόσον αυτές πληρούν, πάντως, τα κριτήρια της αρχής της αναλογικότητας.

B) Ειδικότερα, κατά το Σύνταγμα, μεταβολή του προορισμού δασών και δασικών εκτάσεων δεν είναι επιτρεπτή, παρά μόνον εφόσον επιβάλλεται ως αναπόδραστη λύση για την ικανοποίηση άλλης ανάγκης, ζωτικής επίσης σημασίας για το εθνικό συμφέρον, η οποία, υπό τις συγκεκριμένες περιστάσεις, αξιολογείται ως προέχουσα (ΣτΕ 3393/2001). Η ίδια η συνταγματική διάταξη του άρθρου 24 παρ. 1 προβλέπει τη δυνατότητα μεταβολής του προορισμού των δασών και των δασικών εκτάσεων όταν προέχει για την εθνική οικονομία

η αγροτική εκμετάλλευση, η οποία αποβλέπει στην ανάπτυξη του πρωτογενούς τομέα της οικονομίας και εξυπηρετεί, ως εκ τούτου, το δημόσιο συμφέρον, παραλλήλως δε, εκ της φύσεώς της, δεν συνεπάγεται οριστική και μη αναστρέψιμη απώλεια του δασικού κεφαλαίου. Από τις συνταγματικές διατάξεις συνάγεται ότι εκτάσεις δασικού χαρακτήρα, οι οποίες ακολούθως μεταβάλλουν τον προορισμό τους, δυνάμει διοικητικών πράξεων, προκειμένου να διατεθούν στην αγροτική εκμετάλλευση, δεν αποβάλλουν για τον εφεξής χρόνο τον δασικό τους χαρακτήρα, εφόσον το προστατευτικό για τις δασικού χαρακτήρα εκτάσεις νομοθετικό καθεστώς τις κατέλαβε ως εκτάσεις μη γεωργικές· δεν εξομοιώνονται, δηλαδή, προς τις “ανέκαθεν γεωργικώς καλλιεργούμενες”, αλλά εξακολουθούν να αποτελούν δάση και δασικές εκτάσεις, επί των οποίων, για όσο χρονικό διάστημα διαρκεί η δυνάμει της διοικητικής αδείας αγροτική τους εκμετάλλευση, δεν εφαρμόζονται οι προστατευτικές για τα δάση και τις δασικές εκτάσεις διατάξεις, δεν θεωρείται π.χ. παράνομη η εκχέρσωσή τους για γεωργική καλλιέργεια. Εάν, όμως, οι διατεθείσες προς αγροτική εκμετάλλευση δασικού χαρακτήρα εκτάσεις, όπως άλλωστε και οι “ανέκαθεν γεωργικώς καλλιεργούμενες”, εγκαταλειφθούν και δεν καλλιεργούνται, εάν δηλαδή δεν διατηρείται η εκμετάλλευσή τους για τον άλλο προορισμό, τον οποίο απέκτησαν κατ’ εφαρμογή της ως άνω συνταγματικώς επιτρεπόμενης μεταβολής, και ανακτήσουν τον δασικό χαρακτήρα, με τη συνήθη δυναμική της φύσης, τότε οι μεν “ανέκαθεν γεωργικώς καλλιεργούμενες” αποκτούν, το πρώτον, δασικό χαρακτήρα, υπαγόμενες εφεξής στο καθεστώς προστασίας των δασών και δασικών εκτάσεων, οι δε εκτάσεις δασικού χαρακτήρα, των οποίων μόνον ο προορισμός μεταβλήθηκε δυνάμει διοικητικών πράξεων για να διατεθούν προς αγροτική εκμετάλλευση, παύουν να προορίζονται για αγροτική εκμετάλλευση και υπάγονται πλήρως στο καθεστώς προστασίας των δασών και των δασικών εκτάσεων. Εξ άλλου, κατά πάγια νομολογία που έχει ως έρεισμα το Σύνταγμα, πράξεις εκδοθείσες κατ’ εφαρμογή της αγροτικής ή της εποίκιστικής νομοθεσίας, όχι από τα αρμόδια όργανα της δασικής υπηρεσίας, αλλά από όργανα προβλεπόμενα στην αγροτική κλπ νομοθεσία [όπως οι επιτροπές απαλλοτριώσεων ή διανομής κτημάτων και γαιών, τα αρμόδια για την έκδοση παραχωρητηρίων όργανα], δεν δύνανται να δεσμεύουν τις δασικές αρχές ως προς τον δασικό ή μη χαρακτήρα των εκτάσεων, αλλά τις δεσμεύουν μόνο ως προς το ζήτημα της ιδιοκτησίας των διανεμηθεισών εκτάσεων και ως προς το επιτρεπτό της χρήσης τους για τον σκοπό για τον οποίο παραχωρήθηκαν σε δικαιούχους (ΣτΕ 32/2013 Ολομ, 1330/2013, 3105/2015 κ.ά.). Συνέπεια των ανωτέρω, τα οποία απορρέουν από το Σύνταγμα και τα οποία παγίως δέχεται η διαμορφωθείσα επί των πράξεων χαρακτηρισμού και των πράξεων κήρυξης εκτάσεων ως αναδασωτέων νομολογία, είναι ότι στους δασικούς χάρτες, οι οποίοι συντάσσονται βάσει φωτοερμηνείας Α/Φ από όργανα που διαθέτουν την επιστημονική γνώση προς τούτο, πρέπει οι μεν “ανέκαθεν γεωργικώς

καλλιεργούμενες”, υπό την ανωτέρω έννοια, εκτάσεις, εάν διατηρούν διαχρονικά τον μη δασικό χαρακτήρα τους, να αποτυπώνονται ως ΑΑ [εάν δεν τον διατηρούν πλέον, αλλά επιγενομένως απέκτησαν δασικό χαρακτήρα, ως ΑΔ], οι εκτάσεις, όμως, που απλώς μεταβάλλουν, δυνάμει διοικητικών πράξεων, προορισμό -και όχι τον δασικό τους χαρακτήρα, πρέπει να αποτυπώνονται ως ΔΑ [και όχι ως ΑΑ], και μάλιστα μόνο εάν διατήρησαν αδιαλείπτως τον κατά μεταβολή προορισμό τους. Για την κατηγορία αυτή των εκτάσεων, η προστασία των καλλιεργητών διασφαλίζεται πλήρως με τη μνεία, σε οικείο χωρίο του δασικού χάρτη, των διοικητικών πράξεων δυνάμει των οποίων χωρεί η αγροτική εκμετάλλευση των εκτάσεων, κατόπιν μεταβολής του προορισμού τους, σε συνδυασμό με το τεκμήριο νομιμότητας των διοικητικών πράξεων, που ισχύει κατά πάγια αρχή του διοικητικού δικαίου. Περαιτέρω, διασφαλίζεται η πλήρης και αξιόπιστη χαρτογράφηση των δασικού χαρακτήρα εκτάσεων, που αποτελεί συνταγματική υποχρέωση, καθόσον, για τους λόγους που ήδη εκτέθηκαν, η αποτύπωση ως ΑΑ και όχι ως ΔΑ των εκτάσεων οι οποίες απλώς μετέβαλαν προορισμό, αλλά εξακολουθούν να έχουν δασικό χαρακτήρα, δεν συνιστά “διατήρηση της μη δασικής χωρικής [τους] ταυτότητας”, αλλά ανεπίτρεπτη μεταβολή της ταυτότητάς τους. Τέλος, ουδόλως θίγεται, αλλά αντιθέτως διασφαλίζεται η αποτύπωση με ακρίβεια στον δασικό χάρτη των γεωχωρικών δεδομένων. Γ) Προβλέπεται, ομοίως, δυνατότητα μεταβολής και για άλλες χρήσεις, όταν την μεταβολή αυτή των δασικού χαρακτήρα εκτάσεων την επιβάλλει το δημόσιο συμφέρον [(α) εκτέλεση έργων ζωτικής σημασίας, όπως τα αναγκαία για την εθνική άμυνα ή τα έργα υποδομής -μεγάλο οδικό δίκτυο, εγκαταστάσεις παραγωγής, μεταφοράς, διανομής ενέργειας, χώροι επεξεργασίας αποβλήτων, βλ. ενδεικτικά ΣτΕ 2405/2016 (δημιουργία χώρου υγειονομικής διαχείρισης αποβλήτων), ΣτΕ 1983/2017, 3050/2015, 3979/2015, 4981/2014 (μονάδες που αφορούν παραγωγή, μεταφορά και διανομή ηλεκτρικής ενέργειας), ΣτΕ 1675/1999 Ολομ (κατασκευή μεγάλου οδικού έργου), ΣτΕ 2753/1994 Ολομ (επέμβαση που υπαγορεύεται από τις ανάγκες της εθνικής άμυνας), (β) εκτέλεση έργων που εξυπηρετούν το δημόσιο συμφέρον και εξ ορισμού μπορούν να γίνουν μόνο σε περιοχές με δασικό χαρακτήρα, βλ. ΣτΕ 2066/2003 (δημιουργία χιονοδρομικών κέντρων για την ανάπτυξη χειμερινού αθλητισμού), (γ) εκμετάλλευση μεταλλείων και λατομείων, όταν τα μεταλλεύματα ή τα πετρώματα ευρίσκονται σε συγκεκριμένες θέσεις και η εκμετάλλευσή τους άλλως θα ήταν αδύνατη, υπό αυστηρές δε προϋποθέσεις, στις οποίες περιλαμβάνεται η υποχρέωση αποκατάστασης του θιγέντος δασικού κεφαλαίου μετά την παύση της εκμετάλλευσης (βλ. ενδεικτικά ΣτΕ 1492/2013)]. Αντιθέτως, κατά πάγια νομολογία, η οποία είχε ήδη διαμορφωθεί προ του Συντάγματος του 1975, δεν επιτρέπεται μεταβολή του προορισμού δασών και δασικών εκτάσεων για οικοπεδοποίηση και γενικότερα για διαμόρφωση και ανάπτυξη οικιστικών περιοχών [ΣτΕ 2856/2003 Ολομ,

535/2003 Ολομ, 799/2016, 3052/2015]. Η δυνατότητα δόμησης στις εκτός σχεδίου περιοχές, δυνατότητα παρεχόμενη, άλλωστε, από τον νομοθέτη μόνον κατ' εξαίρεση [όπως παγίως επισημαίνει η νομολογία του ΣτΕ], και η συνακόλουθη δημιουργία εν τοις πράγμασι οικιστικών συνόλων δεν ισχύει προκειμένου περί δασών και δασικών εκτάσεων, όπου η σχετική απαγόρευση καθίσταται απόλυτη. Και τούτο διότι, ακόμη και όταν φέρεται να εξυπηρετεί στεγαστικές ανάγκες του πληθυσμού [ανάγκες για την ικανοποίηση των οποίων προβλέπεται, κατά το Σύνταγμα και τον νόμο, η έγκριση σχεδίων], η οικιστική διαμόρφωση συνιστά ουσιωδώς διαφορετική παρέμβαση στο δασικό οικοσύστημα, που οδηγεί σε καθολική, οριστική και μη αναστρέψιμη αναίρεσή του [βλ. και πρακτικό 4/2001 Διοικητικής Ολομέλειας ΣτΕ]. Κατά συνεκτίμηση, όμως, του τεκμηρίου νομιμότητας των διοικητικών πράξεων και λαμβάνοντας υπόψη την το πρώτον συνταγματική κατοχύρωση της προστασίας των δασικών οικοσυστημάτων το 1975, έγινε δεκτό, καθ' ερμηνεία του Συντάγματος, ότι εάν το δάσος ή η δασική έκταση είχαν απολέσει τον δασικό τους χαρακτήρα προ της 11ης Ιουνίου 1975 για νόμιμη αιτία δυνάμει διοικητικών πράξεων, που δεν ακυρώθηκαν ούτε ανακλήθηκαν, και, περαιτέρω, δημιουργήθηκε όντως, δυνάμει των διοικητικών πράξεων, πραγματική κατάσταση μη δυνάμενη να ανατραπεί [π.χ. εγκατάσταση και λειτουργία βιομηχανίας, ανέγερση κτισμάτων που δεν μπορούν να απομακρυνθούν], τότε η έκταση στην οποία δημιουργήθηκε η πραγματική κατάσταση, με την καταστροφή της δασικής βλάστησης προ του 1975 και την ανέγερση κτιρίου ή άλλης συνοδευτικής εγκατάστασης, καλυπτόμενης από την φέρουσα το τεκμήριο νομιμότητας διοικητική πράξη, δεν υπάγεται στις διατάξεις της δασικής νομοθεσίας, υπό την έννοια ότι το συγκεκριμένο ακίνητο δεν χαρακτηρίζεται ως δάσος/δασική έκταση κατά τη διαδικασία του άρθρου 14 του ν. 998/1979, δεν κηρύσσεται αναδασωτέο και δεν εκδίδεται πράξη κατεδάφισης για τις συγκεκριμένες κατασκευές (βλ. ΣτΕ 1573/2002 επτ, 2257/2002 επτ, 3149/2006, 1285/2009, 1726/2019, πρβλ. ΣτΕ 2763/2006, 2517/2009, 156/2019), και όχι πάντως υπό την έννοια ότι το ακίνητο καθίσταται πλέον εσαεί οικοδομήσιμο. Όλως κατ' εξαίρεση, επίσης, έγινε δεκτό με την ΣτΕ 2282/1992 [Ολομ] ότι, ενόψει του χαρακτήρα της διοικητικής πράξης με την οποία εγκρίνεται ρυμοτομικό σχέδιο και της επιρροής που ασκεί η έγκριση του σχεδίου σε πλήθος εννόμων σχέσεων, δεν υπήρχε υποχρέωση της Διοίκησης να ανακαλέσει, κατ' αίτηση υποβληθείσα το 1990, ρυμοτομικό σχέδιο οικισμού, στην περιοχή των Αφιδνών, που εγκρίθηκε το 1977, δηλαδή μικρό διάστημα μετά τη θέση σε ισχύ του Συντάγματος, και είχε διαφύγει τον ακυρωτικό έλεγχο. Δ) Την ανωτέρω, διαμορφωθείσα καθ' ερμηνεία του Συντάγματος, νομολογία αποδίδει το άρθρο 7 παρ. 1 του ν. 4165/2013 (Α' 156), με το οποίο αντικαταστάθηκε το άρθρο 13 του ν. 3889/2010 (Α' 182) για την κατάρτιση και θεώρηση των δασικών χαρτών, και ορίσθηκε στην παράγραφο 2 του άρθρου 13 ότι: "Ως βάση για τον

προσδιορισμό των δασικών περιοχών [του άρθρου 3 του ν. 998/1979] λαμβάνεται η παλαιότερη και η πλησιέστερη προς τον χρόνο κατάρτισης του δασικού χάρτη αεροφωτογραφία ... Εκτάσεις που έχουν απολέσει τον δασικό τους χαρακτήρα πριν τις 11.6.1975 λόγω επεμβάσεων που έλαβαν χώρα με βάση σχετική διοικητική πράξη, η οποία καλύπτεται από το τεκμήριο νομιμότητας, δεν χαρακτηρίζονται ως δάση ή δασικές εκτάσεις ... και δεν κηρύσσονται αναδασωτές". Ε) Με το άρθρο 48 παρ. 1 περιπτώσεις (β) και (γ) του επίμαχου ν. 4685/2020 [για την περίπτωση (α) της αυτής παραγράφου, βλ. μειοψηφία στην εικοστή τέταρτη σκέψη] ορίζεται, κατά τροποποίηση του άρθρου 3 του ν. 998/1979, ότι δεν χαρακτηρίζονται ως δάση ή δασικές εκτάσεις (Α) οι αναφερόμενες στη διάταξη αυτή κατηγορίες εκτάσεων, οι οποίες κατ' εφαρμογή της αγροτικής νομοθεσίας ή της νομοθεσίας περί διανομών και αναδασμών [εποικιστικής νομοθεσίας] "έχουν απολέσει τον δασικό τους χαρακτήρα" προ του 1975, λόγω επεμβάσεων σε αυτές δυνάμει εξοπλισμένων με το τεκμήριο νομιμότητας διοικητικών πράξεων: θεωρούνται δε ως τέτοιες διοικητικές πράξεις αποφάσεις Επιτροπών Απαλλοτριώσεων για το σύνολο των εκτάσεων, αποφάσεις διανομής κλπ για το σύνολο των εκτάσεων, αμπελουργικά και ελαιουργικά κτηματολόγια [βλ. και παρ. 10 άρθρου 48], (Β) ακίνητα εκτός σχεδίου για τα οποία εκδόθηκαν οικοδομικές άδειες προ του ν. 4030/2011 περί "Νέου τρόπου έκδοσης αδειών δόμησης ...". Περαιτέρω, με τις επόμενες παραγράφους 2-9 του άρθρου 48 του ν. 4685/2020 τροποποιούνται, ενόψει και των ανωτέρω μεταβολών στο άρθρο 3 του ν. 998/1979, οι διατάξεις του ν. 3889/2010 για τους δασικούς χάρτες [βλ. ιδίως παρ. 2, 7 και 9 του άρθρου 48] και στην παρ. 10 ορίζεται ότι αναμορφώνονται υποχρεωτικά οι δασικοί χάρτες, είτε βρίσκονται σε στάδιο κατάρτισης ή θεώρησης είτε έχουν ήδη αναρτηθεί είτε έχουν κυρωθεί, εν όλω ή εν μέρει, κατ' εφαρμογή των νέων ουσιαστικών διατάξεων της παραγράφου 1, και ότι μέχρι την ολοκλήρωση της αναμόρφωσης αναστέλλεται αναδρομικά η αποδεικτική ισχύς τους. Με τις ίδιες διατάξεις ορίζεται ότι η υποχρεωτική αναμόρφωση των δασικών χαρτών γίνεται "προκειμένου να συμπεριληφθούν σε αυτούς διοικητικές πράξεις ...", όπως οι διαφόρων ειδών πράξεις που εκδόθηκαν κατ' εφαρμογή της αγροτικής νομοθεσίας, τα ελαιουργικά και αμπελουργικά κτηματολόγια, καθώς και οι οικοδομικές άδειες, άδειες εγκατάστασης και λειτουργίας επιχειρήσεων κλπ. Οι διατάξεις αυτές, καθ' ο μέρος προβλέπουν: (α) υποχρεωτική, και δε οριστική, αποδέσμευση από την αυξημένη προστασία των δασικών οικοσυστημάτων του συνόλου των εκτάσεων οι οποίες, κατ' εφαρμογή της αγροτικής νομοθεσίας ή της νομοθεσίας περί διανομών και αναδασμών [εποικιστικής νομοθεσίας] "έχουν απολέσει τον δασικό τους χαρακτήρα" προ του 1975, λόγω επεμβάσεων σε αυτές δυνάμει των προαναφερθεισών διοικητικών πράξεων, και εξομοίωση των εκτάσεων αυτών με τις αρχήθεν αγροτικές [με την αποτύπωσή τους στους δασικούς χάρτες ως ΑΑ, βλ. και άρθρο 3 προσβαλλομένης], (β)

αποδέσμευση από την δασική νομοθεσία ακινήτων για τα οποία εκδόθηκε οικοδομική άδεια μετά το Σύνταγμα του 1975 και μέχρι το 2011, χωρίς να πρόκειται για ακίνητα εντός εγκεκριμένου σχεδίου, (γ) δέσμευση των δασικών υπηρεσιών από τις ως άνω διοικητικές πράξεις, όπως καταχωρούνται σε αρχεία και μητρώα άλλων φορέων ή προσκομίζονται από τους ενδιαφερόμενους, και (δ) υποχρεωτική αναμόρφωση των δασικών χαρτών, βάσει των ανωτέρω, και αναστολή της αποδεικτικής ισχύος τους μέχρι την ολοκλήρωση της αναμόρφωσης, αντίκεινται κατά την παρούσα μειοψηφούσα γνώμη στο Σύνταγμα, όπως βασίμως προβάλλεται, διότι οδηγούν σε υποβάθμιση της προστασίας των δασικών οικοσυστημάτων, χωρίς να προκύπτει ο επιτακτικός λόγος δημοσίου συμφέροντος και η συνδρομή των προϋποθέσεων της αναγκαιότητας και της προσφορότητας που θα δικαιολογούσαν, ενδεχομένως, την επί τα χείρω μεταβολή του καθεστώτος. Ειδικότερα, η λήψη υπόψη, κατά την κατάρτιση των δασικών χαρτών, των διοικητικών εκείνων πράξεων, βάσει των οποίων εχώρησαν επιτρεπώς επεμβάσεις προ της 11.6.1975, υπό τις αυστηρές προϋποθέσεις που τάσσει η νομολογία, προεβλέπετο ήδη, όπως αναφέρθηκε, στο άρθρο 7 παρ. 1 του ν. 4165/2013 [με το οποίο αντικαταστάθηκε το άρθρο 13 του ν. 3889/2010] και, συνεπώς, ουδόλως προκύπτει η αναγκαιότητα της επιχειρούμενης, με το επίμαχο άρθρο 48 του ν. 4685/2020, μεταβολής προκειμένου να εναρμονισθεί η νομοθεσία με την αρχή της ασφάλειας του δικαίου και του τεκμηρίου νομιμότητας. Εξ άλλου, ουδόλως προκύπτει ότι επιτυγχάνεται απλούστευση και επιτάχυνση της διαδικασίας ολοκλήρωσης των δασικών χαρτών, ο άλλος λόγος δηλαδή τον οποίο επικαλείται το Δημόσιο [αορίστως και αναποδείκτως] για να δικαιολογήσει την αμφισβητούμενη από τους αιτούντες νομοθετική επιλογή· αντιθέτως, μάλιστα, με την κατά τα ανωτέρω διεύρυνση τόσο των επεμβάσεων που οδηγούν σε εξαίρεση από το καθεστώς προστασίας, όσο και των κατηγοριών των διοικητικών πράξεων που μπορούν να επικαλεσθούν οι ενδιαφερόμενοι προς απόδειξη του επιτρεπτού των επεμβάσεων, σε συνδυασμό με την δυνατότητα που παρέχεται σε όλους να προβάλουν εκ νέου τις αντιρρήσεις τους για τον δασικό ή μη χαρακτήρα των ακινήτων, τεκμαίρεται η ουσιώδης επιβράδυνση της διαδικασίας, με τις εντεύθεν δυσμενείς συνέπειες [δικαιώνιση της διαδικασίας χαρακτηρισμού του άρθρου 14 του ν. 998/1979, ανασφάλεια του καθεστώτος προστασίας των εκτάσεων κλπ]. Τέλος, για τους λόγους που προεκτέθηκαν, αντίκεινται στο Σύνταγμα, ως προς το ουσιαστικό τους περιεχόμενο, οι ρυθμίσεις της παραγράφου 1 του άρθρου 48 του ν. 4685/2020 και, ως εκ τούτου, ούτε αυτοτελώς δεν συνάδουν με την συνταγματική υποχρέωση προστασίας των δασικών οικοσυστημάτων. Η δε προσβαλλομένη, που έχει ως έρεισμα τις διατάξεις αυτές, είναι, κατά την παρούσα μειοψηφούσα γνώμη, μη νόμιμη και ακυρωτέα, κατά τα βασίμως προβαλλόμενα.

21. Επειδή, όπως προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου, η αποτύπωση των

διοικητικών πράξεων στους δασικούς χάρτες, αν και είχε ήδη προβλεφθεί στη δασική νομοθεσία προ πολλού [(βλ. άρθρο 154 παρ. 1 του ν. 4389/2016, το οποίο παρατίθεται στην όγδοη σκέψη, αλλά και άρθρο 13 παρ. 2 του ν. 3889/2010, όπως το άρθρο αυτό είχε αντικατασταθεί με το άρθρο 7 παρ. 1 του ν. 4164/2013 (Α΄ 156)], ουδέποτε εφαρμόσθηκε στην πράξη με την ενδεδειγμένη επιμέλεια. Στο γεγονός αυτό συνέβαλε, εν πρώτοις, η παράλειψη του κανονιστικού νομοθέτη να προβεί, ευθύς εξαρχής, στη σχετική πρόβλεψη. Έτσι, στην 90532/174/16.3.2005 απόφαση του Υπουργού Γεωργίας (Β΄ 370), με την οποία καθορίσθηκε η διαδικασία κατάρτισης του δασολογίου, που είχε ήδη προβλέψει το άρθρο 3 του ν. 3208/2003, δεν περιελήφθη σχετική ρύθμιση, ενώ στο στοιχείο 3.3. του Παραρτήματος Α της κοινής απόφασης 97414/754/6.9.2007 των Υπουργών Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων και Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων (Β΄ 1811) έγινε αναφορά σε ορισμένες μόνο διοικητικές πράξεις ως στοιχεία ληπτέα υπόψη για την κατάρτιση των δασικών χαρτών, τούτο δε ακόμη και δυνητικώς (“εφόσον είναι διαθέσιμα ...”). Στη συνέχεια, με την 146776/2459/21.10.2016 απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας (Β΄ 3532), εκδοθείσα κατ’ εξουσιοδότηση του άρθρου 21 παρ. 1 του ν. 3889/2010, ορίσθηκαν ειδικές ευνοϊκές προϋποθέσεις (ατελούς) άσκησης αντιρρήσεων κατά δασικών χαρτών που δεν είχαν προσαρμοσθεί στο περιεχόμενο διοικητικών πράξεων, ιδίως εποικισμού (στ. 3.8), τούτο δε προφανώς για το λόγο ότι ο κανονιστικός νομοθέτης θεωρούσε τους δασικούς χάρτες που είχαν καταρτισθεί κατά τον τρόπο αυτό ως ελαττωματικούς και την κατ’ αυτών άσκηση αντιρρήσεων εύλογη, ενώ, με τη μεταγενέστερη 158576/1579/4.7.2017 απόφαση του Αν. Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας (Β΄ 2373), ορίσθηκε, μεν, ότι χρησιμοποιούνται τα ψηφιοποιημένα αναλογικά αρχεία των διανομών και αναδασμών της Χώρας (στ. 3.3.3), ορίσθηκε, όμως, παραλλήλως, ότι μετά την πάροδο ορισμένης (δίμηνης) προθεσμίας, κατά την οποία τα εν λόγω στοιχεία δεν θα είχαν περιέλθει στους υπεύθυνους κατάρτισης των χαρτών, οι δασικοί χάρτες θα καταρτίζονταν χωρίς αυτά. Έτσι, οι δασικοί χάρτες, που είχαν καταρτισθεί πριν από το ν. 4685/2020, δεν είχαν προσαρμοσθεί, σε μεγάλο βαθμό, προς το περιεχόμενο διοικητικών πράξεων, με τις οποίες εκτάσεις όχι αμελητέες είχαν αφιερωθεί στη γεωργική ή άλλη χρήση στο πλαίσιο, ιδίως, της εποικιστικής νομοθεσίας, το γεγονός δε αυτό προκάλεσε την έκδοση της 153393/918/12.4.2017 διοικητικής εγκυκλίου του ΥΠΕΝ, που αναρτήθηκε στη “Διαύγεια” (ΑΔΑ 6ΔΜΟ4653Π8-ΦΧΒ). Με την εγκύκλιο αυτή εκφραζόταν η θέση ότι οι ως άνω διοικητικές πράξεις “είναι σε ισχύ και δεν ανατρέπονται από το δασικό χάρτη”, προτρέπονταν δε οι ενδιαφερόμενοι να μην ασκούν αντιρρήσεις εάν οι αντίστοιχες εκτάσεις εμφανίζονταν στο δασικό χάρτη ως δασικές, ενώ, τέλος, προβλεπόταν ότι τα σχετικά στοιχεία θα καταχωριστούν στο δασικό χάρτη “σε δεύτερο χρόνο” ή με “τον ολοκληρωμένο χειρισμό ... κατά την κατάρτιση του Δασολογίου”. Έτσι, η Διοίκηση συνομολογούσε

αφενός ότι οι αναρτηθέντες δασικοί χάρτες δεν ήταν αξιόπιστοι και οι ενδιαφερόμενοι ενθαρρύνονταν να αγνοήσουν το περιεχόμενό τους, ενώ, κατά τα λοιπά, συνομολογούσε ότι αυτοί δεν μπορούσαν καν να χρησιμοποιηθούν ως βάση του Δασολογίου, προ της καταρτίσεως του οποίου έπρεπε να παρεμβληθεί στάδιο “ολοκληρωμένου χειρισμού”.

22. Επειδή, με την αίτηση προβάλλεται ότι το άρθρο 48 παρ. 10 του εξουσιοδοτικού ν. 4685/2020 προσκρούει στη συνταγματική υποχρέωση κατάρτισης Δασολογίου, διότι, ενώ με τις λοιπές διατάξεις του εν λόγω εξουσιοδοτικού νόμου τροποποιείται η ισχύουσα δασική νομοθεσία ως προς ορισμένα μόνο σημεία, το εν λόγω άρθρο 48 παρ. 10 επιβάλλει την υποχρεωτική αναμόρφωση όλων των δασικών χαρτών, σε οποιοδήποτε στάδιο και αν ευρίσκονται, ακόμη και των ολικώς (άρθρο 19 του ν. 3889/2010) κυρωθέντων, προβλέπει δε, περαιτέρω, την αναστολή της αποδεικτικής ισχύος των κυρωθέντων δασικών χαρτών μέχρι την ολοκλήρωση της διαδικασίας αναμόρφωσής τους, το γεγονός δε αυτό μεταθέτει στο απώτερο μέλλον την οριστική νέα κύρωση των δασικών χαρτών και, ακόμη περισσότερο, την κατάρτιση του Δασολογίου, ανατρέποντας, μάλιστα, την χρονική του προτεραιότητα έναντι του Κτηματολογίου. Η διάταξη, όμως, του άρθρου 48 παρ. 10 του εξουσιοδοτικού νόμου προβλέπει, κατά το σαφές γράμμα της, την αναμόρφωση των δασικών χαρτών “προκειμένου να συμπεριληφθούν σε αυτούς διοικητικές πράξεις, οι οποίες είχαν παραλειφθεί κατά την αρχική κύρωση ...”, τελεί, δηλαδή, σε αρμονία με το ουσιαστικό περιεχόμενο, καταρχήν σύμφωνο με το Σύνταγμα, της παρ. 1 του ίδιου άρθρου 48, περαιτέρω δε προβλέπει την αναστολή της αποδεικτικής ισχύος των δασικών χαρτών “μέχρι την ολοκλήρωση της [ως άνω, με τα συγκεκριμένα χαρακτηριστικά και για τον παραπάνω ειδικό, σύμφωνο με το Σύνταγμα, σκοπό] αναμόρφωσης ... αναδρομικά από την κύρωσή τους”, τούτο δε μόνον “ως προς τα αγροτεμάχια, τα οποία ... βρίσκονται επί εκτάσεων, για τις οποίες δεν εφαρμόζεται η δασική νομοθεσία, κατόπιν διοικητικών πράξεων που έχουν εκδοθεί σε εφαρμογή της αγροτικής και εποικιστικής νομοθεσίας ...”. Κατά συνέπεια, μόνη προβλεπόμενη αναμόρφωση των δασικών χαρτών είναι η οφειλόμενη στην αποτύπωση των ως άνω διοικητικών πράξεων, τούτο δε προκειμένου να εξυπηρετηθεί ο συνταγματικός, κατά τα προαναφερόμενα, σκοπός της ακρίβειας και της αξιοπιστίας τους (βλ., όμως, και εικοστή έκτη σκέψη), η δε συνολική νέα ανάρτησή τους κατά το άρθρο 7 της προσβαλλόμενης απόφασης, δηλαδή και ως προς τα μη αναμορφωθέντα τμήματα των χαρτών, αποσκοπεί στην ενότητα και την ευχερέστερη κατανόησή της, η οποία, κατά την κοινή πείρα, δεν θα επιτυχανόταν στον ίδιο βαθμό, αν αντικείμενο της νέας αναρτήσεως αποτελούσαν οι αποσπασματικές αναμορφωμένες απεικονίσεις των ως άνω διάσπαρτων στο χώρο διοικητικών πράξεων. Η καθυστέρηση, τέλος, που θα επιφέρει η αναμόρφωση και νέα ανάρτηση των δασικών χαρτών, η οποία απομακρύνει

την ολοκλήρωση του Δασολογίου και, αντιθέτως, διευκολύνει, κατά τα προβαλλόμενα, την πρότερη ολοκλήρωση του Κτηματολογίου, δεν καθιστά αντίθετες με το Σύνταγμα τις επίμαχες διατάξεις του άρθρου 48 του ν. 4685/2020. Τούτο όχι μόνο διότι η καθυστέρηση που θα προκληθεί από την εκ νέου ανάρτηση των δασικών χαρτών πρέπει να σταθμιστεί με την επιτάχυνση της διαδικασίας κύρωσής τους, την οποία προσδοκά ο νομοθέτης (βλ. εισηγητική έκθεση του ν. 4685/2020 προς τη Βουλή, καθώς και ΔΔ/99605/4812/15.10.2020 και ΔΔ/110794/5409/4.2.2021 έγγραφο του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας προς το Συμβούλιο της Επικρατείας) για το λόγο ότι πολλές από τις εκατοντάδες χιλιάδες εκκρεμούσες αντιρρήσεις κατά των ήδη αναρτηθέντων χαρτών, οι οποίες αφορούν στη μη συμπερίληψη σε αυτούς των ως άνω διοικητικών πράξεων και στην απεικόνιση των σχετικών εκτάσεων ως δασικών, αναμένεται να καταστούν άνευ αντικειμένου, αλλά, ιδίως, διότι η νέα ανάρτηση υπαγορεύθηκε από νομοθετικές διατάξεις σύμφωνες με το Σύνταγμα για το λόγο ακριβώς ότι αυτές διασφαλίζουν σε μεγαλύτερο βαθμό την αξιοπιστία των δασικών χαρτών. Πράγματι, σε αντίθεση με άλλες τροποποιήσεις της περί δασικού χαρακτήρα και δασικών χαρτών νομοθεσίας, πολλές από τις οποίες προκάλεσαν σύγχυση τόσο στις δασικές υπηρεσίες όσο και στους ενδιαφερομένους, κρίθηκαν δε και αντισυνταγματικές από το παρόν Δικαστήριο [βλ. άρθρο 23 παρ. 4 του ν. 3889/2010, όπως το άρθρο αυτό αντικαταστάθηκε με το άρθρο 153 παρ. ΙΑ του ν. 4389/2016 (Α΄ 94) και αντικαταστάθηκε με το άρθρο 39 του ν. 4489/2017 (Α΄ 140), βλ. ΣτΕ 685/2019 Ολομ.], οι ως άνω διατάξεις του άρθρου 48 του ν. 4685/2020, ακόμη και αν προκαλούν ορισμένη καθυστέρηση στο εγχείρημα κατάρτισης των δασικών χαρτών και, περαιτέρω, του Δασολογίου, αυτή, πάντως, δεν είναι αδικαιολόγητη, διότι η αποτύπωση διοικητικών πράξεων εξοπλισμένων με το τεκμήριο της νομιμότητας επί των δασικών χαρτών συμβάλλει στην αξιοπιστία και την εφαρμοσιμότητά τους. Κατά συνέπεια, και δεδομένου του κανόνα της, υπό την εκτιθέμενη στη δέκατη όγδοη σκέψη έννοια, χρονικής προτεραιότητας του Δασολογίου έναντι του Κτηματολογίου, η οποία λειτουργεί ως ασφαλιστική δικλείδα για την επίτευξη των συνταγματικών σκοπών και των δύο, οι λόγοι περί μη νόμιμης περαιτέρω καθυστέρησης των δασικών χαρτών λόγω της εφαρμογής του εξουσιοδοτικού άρθρου 48 του ν. 4685/2020, πρέπει να απορριφθούν, ενώ οι ειδικότεροι ισχυρισμοί, κατά τους οποίους ο αριθμός των αντιρρήσεων που θα καταστούν άνευ αντικειμένου, είναι πολύ χαμηλότερος του αναμενομένου, είναι, ενόψει των ανωτέρω, απορριπτέοι ως αλυσιτελείς. Μειοψήφησε η Σύμβουλος, Όλγα Παπαδοπούλου, η οποία, ως προς το ζήτημα αυτό, διατύπωσε τη γνώμη που παρατίθεται στην εικοστή σκέψη (στοιχείο Ε΄ in fine).

23. Επειδή, προβάλλεται, εξάλλου, ότι η προσβαλλόμενη απόφαση, με την οποία προβλέπεται νέα συνολική ανάρτηση των δασικών χαρτών μετά την

αναμόρφωση και τροποποίησή τους, υπερβαίνει τις εξουσιοδοτήσεις κατ' επίκληση των οποίων εκδόθηκε (βλ. ανωτέρω, σκέψη δέκατη πέμπτη) και, ιδίως αυτήν του άρθρου 48 παρ. 11 του ν. 4685/2020, με την οποία εξουσιοδοτείται η Διοίκηση να προβεί στην αναμόρφωση των δασικών χαρτών, όχι, όμως, σε νέα ανάρτησή τους. Κατά το μέρος που αφορά το αναμορφωμένο μέρος των δασικών χαρτών, ο λόγος είναι αβάσιμος, διότι τόσο η κατάρτιση όσο και η αναμόρφωση, εφόσον απαιτείται, των δασικών χαρτών κατατείνει, κατά το σύστημα του ν. 3889/2010 (βλ. ανωτέρω, δωδέκατη σκέψη) στη γνωστοποίησή τους στη Διοίκηση και το κοινό, η οποία επιτυγχάνεται μέσω της αναρτήσεώς τους και της πρόσκλησης προς υποβολή αντιρρήσεων. Κατά συνέπεια, θα ήταν η παράλειψη ρύθμισης της ανάρτησης των αναμορφωμένων χαρτών, και όχι η πρόβλεψή της, που θα ήταν μη νόμιμη. Καθ' όσον, εξάλλου, αφορά το μη αναμορφωμένο μέρος των ήδη αναρτηθέντων δασικών χαρτών, η ανάρτησή του, η οποία δεν συνοδεύεται από πρόσκληση επανυποβολής αντιρρήσεων, αποσκοπεί να καταστήσει αντιληπτή τη θέση των αναμορφωμένων τμημάτων στο γεωγραφικό πλαίσιο όπου εντάσσονται, σε συσχέτιση με τις εκτάσεις από τις οποίες περιβάλλονται και, ενδεχομένως, επηρεάζονται. Πρέπει, κατά συνέπεια, και αυτός ο λόγος να απορριφθεί.

24. Επειδή, οι διατάξεις του άρθρου 3 του ν. 998/1979, όπως τελικώς τροποποιήθηκαν με τις επί μέρους διατάξεις του άρθρου 48 του ν. 4685/2020 (βλ. ανωτέρω σκέψεις όγδοη και ένατη), καθώς και αυτές των άρθρων 1-3 της προσβαλλόμενης απόφασης, προβλέπουν τα στοιχεία που λαμβάνονται υπόψη προκειμένου ορισμένη έκταση ως προς την οποία έχει εκδοθεί διοικητική πράξη, κατά τα προαναφερόμενα, να εξαιρείται της δασικής νομοθεσίας. Με την παρ. 1 περ. α του άρθρου 48, ειδικότερα, προβλέπεται ότι εξαιρούνται τα ακίνητα εντός βιομηχανικών ή βιοτεχνικών εγκαταστάσεων εντός (ειδικώς) Ζωνών Οικιστικού Ελέγχου, επί των οποίων έχουν εγκατασταθεί επιχειρήσεις βάσει διοικητικών αδειών ή άλλων διοικητικών πράξεων καλυπτομένων από το τεκμήριο νομιμότητας "ή" κατόπιν βεβαιώσεων ή άλλων εγγράφων πληροφοριακού χαρακτήρα, που έχουν εκδοθεί από τις δασικές αρχές, σύμφωνα με τα οποία οι εκτάσεις αυτές δεν εμπίπτουν σε δάσος ή δασική έκταση. Κατά την έννοια της εν λόγω διάταξης, παρατιθεμένης ανωτέρω στην ένατη σκέψη, η οποία αναφέρεται ρητώς στο "τεκμήριο νομιμότητας" των διοικητικών αδειών, βάσει των οποίων έχουν εγκατασταθεί επιχειρήσεις επί των ως άνω βιομηχανικών ή βιοτεχνικών περιοχών εντός ΖΟΕ, ο τυχόν δασικός χαρακτήρας των οικείων ακινήτων δεν επανεξετάζεται προκειμένου αυτά να απενταχθούν ή μη από τη δασική νομοθεσία. Υπό την αντίθετη εκδοχή, η ρητώς εξαγγελλλόμενη από τη διάταξη τήρηση του τεκμηρίου νομιμότητας, το οποίο έχει την έννοια ότι καλύπτει και μη νόμιμες διοικητικές πράξεις και, εν προκειμένω, διοικητικές άδειες που εκδόθηκαν μη νομίμως διότι αφορούσαν σε έκταση δασικού χαρακτήρα, δεν θα είχε νόημα, αφού, υπό την εκδοχή αυτή, η επανεξέταση του δασικού χαρακτήρα της θα ισοδυναμούσε

με παρεμπίπτοντα έλεγχο της νομιμότητας της διοικητικής άδειας και θα οδηγούσε στην επανασύνδεση της έκτασης προς τη δασική νομοθεσία κατά τρόπο ασύμβατο με την τήρηση του τεκμηρίου νομιμότητας. Η ίδια διάταξη, εξάλλου, δεν έχει, πάντως, σε καμία περίπτωση την έννοια ότι αποσυνδέονται από τη δασική νομοθεσία και εκτάσεις επί των οποίων λειτουργούν βιομηχανικές εγκαταστάσεις χωρίς διοικητική ή οικοδομική άδεια. Πράγματι, μόνο το πληροφοριακό έγγραφο της δασικής υπηρεσίας περί του μη δασικού χαρακτήρα ορισμένης έκτασης δεν θα ήταν, βεβαίως, αρκετό για τη λειτουργία τέτοιων εγκαταστάσεων, όπως, άλλωστε, δεν θα ήταν αρκετή ούτε η πράξη χαρακτηρισμού της έκτασης ως μη δασικής κατά το άρθρο 14 του ν. 998/1979, ακόμη και η τελεσίδικη, αφού ούτε αυτή δεν θα απάλλασσε τον ενδιαφερόμενο από την υποχρέωση να εφοδιασθεί με τις αναγκαίες άδειες κατά τη βιομηχανική και οικοδομική νομοθεσία. Περαιτέρω, κατ' εξουσιοδότηση του ν. 4685/2020, ο οποίος περιέχει την ως άνω διάταξη, εκδόθηκε η προσβαλλόμενη απόφαση, στο παρατιθέμενο στη δέκατη έκτη σκέψη άρθρο 1 παρ. 5 της οποίας προβλέπεται ότι οι καλυπτόμενες από το τεκμήριο νομιμότητας διοικητικές πράξεις (άδειες οικοδομής κ.λπ.) συνοδεύονται "από βεβαιώσεις ή άλλα έγγραφα πληροφοριακού χαρακτήρα", τα οποία, επομένως, δεν αναπληρώνουν την έλλειψη διοικητικών πράξεων εξοπλισμένων με το τεκμήριο νομιμότητας, όπως θα συναγόταν από την ανεπιτυχή διατύπωση του εξουσιοδοτικού νόμου, αλλά, εφόσον βεβαιώνουν ότι η έκταση δεν έχει δασικό χαρακτήρα, συνυποβάλλονται με τις διοικητικές αυτές πράξεις, ώστε να ελεγχθεί παρεμπιπτόντως το κύρος των εκδοθεισών αδειών. Ο έλεγχος αυτός εξαντλείται, πάντως, κατά την έννοια της προσβαλλόμενης πράξης, στην ύπαρξη, και μόνον αυτήν, του πληροφοριακού εγγράφου περί μη δασικού χαρακτήρα, το οποίο είχε αναζητήσει και υποβάλει ο καλόπιστος ενδιαφερόμενος, προκειμένου να εκδοθούν οι διοικητικές και οικοδομικές άδειες για τη βιομηχανική του εγκατάσταση, τούτο δε κατά μερική, έστω, κάμψη, του τεκμηρίου νομιμότητας των αδειών αυτών, που δεν επιβάλλεται, κατά τα αμέσως προαναφερόμενα, από τον εξουσιοδοτικό νόμο, σε καμία, όμως, περίπτωση ο παρεμπίπτων έλεγχος δεν επεκτείνεται στην έρευνα της νομιμότητας του προσκομιζόμενου εγγράφου, αν, δηλαδή, νομίμως ή μη βεβαιώθηκε σ' αυτό ο μη δασικός χαρακτήρας της έκτασης, για την οποία πρόκειται. Ενόψει τούτων, ο προβαλλόμενος λόγος, κατά τον οποίο η ως άνω διάταξη του άρθρου 48 παρ. 1 περ. α του ν. 4685/2020 μη εγκύρως, από συνταγματική άποψη, αρκείται σε πληροφοριακά έγγραφα, όφειλε δε να απαιτεί πράξη χαρακτηρισμού της έκτασης ως μη δασικής, εκδοθείσα κατά τη διαδικασία του άρθρου 14 του ν. 998/1979, και μάλιστα τελεσίδικη, πρέπει να απορριφθεί. Τούτο, διότι, ανεξαρτήτως της έννοιας και του κύρους των διατάξεων του ρυθμίζοντος το θέμα αυτό άρθρου 14 παρ. 10 του ν. 998/1979, όπως η παράγραφος αυτή προστέθηκε με το άρθρο 12 παρ. 2 του ν. 4315/2014 (Α' 269), με τις οποίες τα πληροφοριακά έγγραφα εξομοιώνονται, υπό

προϋποθέσεις, με τελεσίδικες πράξεις χαρακτηρισμού, ο λόγος, πάντως, αυτός εκκινεί από την εσφαλμένη εκδοχή ότι ο εξουσιοδοτικός νόμος επιβάλλει την επανεξέταση του δασικού χαρακτήρα προκειμένου να επιβεβαιωθεί η απένταξη της έκτασης από τη δασική νομοθεσία παρά την έκδοση διοικητικών αδειών (εγκατάστασης, οικοδομής, λειτουργίας κ.λπ.) για κάθε βιομηχανική ή βιοτεχνική μονάδα, χωρίς τις δεσμεύσεις του τεκμηρίου νομιμότητας. Κατά το μέρος, εξάλλου, που ο συγκεκριμένος λόγος εστιάζει αποκλειστικώς στην ως άνω πρόβλεψη της προσβαλλόμενης υπουργικής απόφασης περί συνυποβολής των “εγγράφων πληροφοριακού χαρακτήρα”, αυτός είναι ομοίως απορριπτέος, διότι, πάντως, η απόφαση αυτή επιτρέπει, τελικώς, και μάλιστα προς την κατεύθυνση που επιδιώκουν οι αιτούντες, τον παρεμπίπτοντα έλεγχο των διοικητικών και οικοδομικών αδειών των βιομηχανικών και βιοτεχνικών εγκαταστάσεων, έστω και περιορισμένο, υπό την έννοια, δηλαδή, ότι αυτές έπρεπε να συνοδεύονται από πράξη δασικού οργάνου περί του μη δασικού χαρακτήρα της εκτάσεως. Ως προς το ζήτημα αυτό, η Σύμβουλος Όλγα Παπαδοπούλου διατύπωσε την ακόλουθη ειδική γνώμη: Με το άρθρο 48 παρ. 1 περίπτωση (α) του ν. 4685/2020 συμπληρώνεται το άρθρο 3 παρ. 6 περίπτωση (ζ) του ν. 998/1979, όπως η διάταξη αυτή ήδη ισχύει, και ορίζεται ότι δεν υπάγονται στις διατάξεις του ν. 998/1979 περί προστασίας των δασών και των δασικών εκτάσεων και “περιοχές βιομηχανικών-βιοτεχνικών εγκαταστάσεων που περιλαμβάνονται σε ζώνες οικιστικού ελέγχου ... ως προς τα ακίνητα επί των οποίων έχουν εγκατασταθεί επιχειρήσεις, κατόπιν ισχυουσών αδειών ή άλλων διοικητικών πράξεων που καλύπτονται από το τεκμήριο της νομιμότητας ή βεβαιώσεων ή άλλων εγγράφων πληροφοριακού χαρακτήρα του αρμοδίου Δασάρχη ή του Διευθυντή Δασών ότι δεν εμπίπτουν σε δάσος ή δασική έκταση”. Στην δε προσβαλλόμενη υπουργική απόφαση ορίζεται [άρθρο 1 παρ. 5], σε σχέση με την ανωτέρω διάταξη του νόμου, ότι διοικητικές πράξεις που λαμβάνονται υπόψη για την εφαρμογή της είναι “Ισχύουσες άδειες εγκατάστασης και λειτουργίας, οικοδομικές άδειες ή άλλες άδειες ή διοικητικές πράξεις που καλύπτονται από το τεκμήριο νομιμότητας για βιομηχανικές ή βιοτεχνικές εγκαταστάσεις που περιλαμβάνονται σε ζώνες οικιστικού ελέγχου ... συνοδευόμενες από βεβαιώσεις ή άλλα έγγραφα πληροφοριακού χαρακτήρα του αρμοδίου Δασάρχη ή του Διευθυντή Δασών, ότι τα ακίνητα των ως άνω εγκαταστάσεων δεν εμπίπτουν σε δάσος ή δασική έκταση”. Οι διατάξεις αυτές του ν. 4685/2020 και της προσβαλλόμενης, ερμηνευόμενες κατά τρόπο σύμφωνο με το Σύνταγμα, έχουν την έννοια ότι ακίνητα ευρισκόμενα εντός περιοχής που περιλαμβάνεται σε εγκεκριμένη ΖΟΕ και προοριζόμενα, κατά τους ειδικότερους ορισμούς ως προς τις επιμέρους ζώνες της ΖΟΕ αυτής, για βιομηχανικές-βιοτεχνικές εγκαταστάσεις [όχι, συνεπώς, εντός επιμέρους ζώνης της ΖΟΕ που καθορίζεται για την προστασία της φύσης ή του τοπίου ή για άλλη χρήση μη συμβατή με την ανάπτυξη βιομηχανικής- βιοτεχνικής δραστηριότητας], δεν υπάγονται στις διατάξεις

του ν. 998/1979, υπό τις ακόλουθες προϋποθέσεις, που πρέπει να συντρέχουν σωρευτικώς: [α] στα ακίνητα αυτά να έχουν εγκατασταθεί βιομηχανικές-βιοτεχνικές επιχειρήσεις, δυνάμει αδειών (π.χ. άδεια εγκατάστασης ή λειτουργίας) ή άλλων διοικητικών πράξεων (π.χ. οικοδομικής άδειας) που καλύπτονται από το τεκμήριο νομιμότητας, [β] οι επιχειρήσεις αυτές να εξακολουθούν να λειτουργούν, να διατηρείται δηλαδή η χρήση που προβλέπει η χορηγηθείσα άδεια κατά τον χρόνο σύνταξης του δασικού χάρτη και να μην έχει μεταβληθεί η χρήση αυτή, με την εγκατάσταση π.χ. στο ακίνητο οικίας ή καταστήματος (για τον λόγο αυτό, άλλωστε, ο νομοθέτης χρησιμοποιεί τον όρο “ισχύουσες άδειες”), [γ] καίτοι τα ακίνητα αυτά ήταν εντός εκτάσεων με δασικό χαρακτήρα, χορηγήθηκαν για την έκδοση των ως άνω -καλυπτόμενων από το τεκμήριο νομιμότητας- αδειών (π.χ. της άδειας εγκατάστασης ή λειτουργίας ή της οικοδομικής άδειας) και πράξεις του αρμόδιου Δασάρχη ή του Διευθυντή Δασών, μη πληρούσες τις προϋποθέσεις της πράξης χαρακτηρισμού του άρθρου 14 του ν. 998/1979, αλλά αποτελούσες απλές “βεβαιώσεις” ή “πληροφοριακά έγγραφα”, πράξεις δηλαδή που, κατά πάγια νομολογία, δεν αρκούν για τον χαρακτηρισμό ενός ακινήτου ως μη δασικού (καθόσον απαιτείται η υποβολή τους στις οικείες διατυπώσεις δημοσιότητας και η τήρηση της ενδικοφανούς διαδικασίας), σύμφωνα δε με τις πράξεις αυτές των δασικών οργάνων, το ακίνητο δεν εμπίπτει σε δάσος ή δασική έκταση· τούτο προκύπτει και από την προσβαλλομένη, που χρησιμοποιεί τη διατύπωση “συνοδευόμενες από βεβαιώσεις ή άλλα έγγραφα πληροφοριακού χαρακτήρα ... ότι τα ακίνητα των ως άνω εγκαταστάσεων δεν εμπίπτουν σε δάσος ή δασική έκταση”, και [δ] εφόσον πρόκειται για μείζον ακίνητο, η ευνοϊκή αυτή ρύθμιση ισχύει μόνο για την έκταση που είναι αναγκαία προς εξυπηρέτηση της βιομηχανικής-βιοτεχνικής εγκατάστασης (όχι για το συνολικό ακίνητο). Υπό την προεκτεθείσα έννοια, η επίμαχη διάταξη, με την οποία επιδιώκεται να συνεχισθεί η απρόσκοπτη λειτουργία των εντός ΖΟΕ (εντός δηλαδή, έστω και ατελώς, ρυθμιζόμενης ως προς τις χρήσεις περιοχής εκτός σχεδίου και εκτός ορίων οικισμών) βιομηχανικών-βιοτεχνικών εγκαταστάσεων που βρίσκονται σε εκτάσεις με δασικό χαρακτήρα και δεν έχουν την απαιτούμενη κατά νόμον πράξη χαρακτηρισμού του οικείου Δασάρχη (οπότε και δεν θα ανέκυπτε ζήτημα, αφού η πράξη αυτή, μετά την τελεσιδικία της ενδικοφανούς διαδικασίας, θα είχε το τεκμήριο νομιμότητας και η έκταση θα ήταν τύποις μη δασικού χαρακτήρα), ακόμη και όταν οι άδειες για την εγκατάσταση της δραστηριότητας αυτής έχουν εκδοθεί μετά την θέση σε ισχύ του Συντάγματος του 1975, είναι συνταγματικώς ανεκτή, διότι αποβλέπει σε εξυπηρέτηση δημοσίου συμφέροντος, ήτοι στην διατήρηση μεταποιητικής δραστηριότητας για λόγους εθνικής οικονομίας.

25. Επειδή, η εξαίρεση από τη δασική νομοθεσία των εκτάσεων που έχουν αφιερωθεί σε άλλους σκοπούς κατ’ εφαρμογή διοικητικών πράξεων τελούσε, κατά πάγιο νομολογιακό κανόνα (βλ. ανωτέρω, δέκατη σκέψη), υπό την

προϋπόθεση ότι οι διοικητικές αυτές πράξεις είχαν εκδοθεί προ της 11.6.1975, οπότε τέθηκε σε ισχύ το Σύνταγμα του 1975. Ο κανόνας αυτός αποτυπώθηκε αρχικώς στη νομοθεσία περί δασικών χαρτών (βλ. ανωτέρω, δέκατη σκέψη) και, ειδικότερα, στο άρθρο 13 παρ. 2 του ν. 3889/2010, όπως το άρθρο αυτό αντικαταστάθηκε με το άρθρο 7 παρ. 1 του ν. 4164/2013, περαιτέρω δε, επανελήφθη ως διάταξη της ουσιαστικής δασικής νομοθεσίας (άρθρο 3 παρ. 7 του ν. 998/1979) με το άρθρο 154 παρ. 1 του ν. 4389/2016. Η διάταξη αυτή, τροποποιηθείσα στη συνέχεια με το άρθρο 48 παρ. 1 περ. β του εξουσιοδοτικού ν. 4685/2020 (βλ. ανωτέρω, σκέψη δέκατη), επεξέτεινε, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, την εξαίρεση και επί οικοδομικών αδειών “οι οποίες έχουν εκδοθεί πριν την έναρξη ισχύος του ν. 4030/2011”, δηλαδή και σε χρόνο μεταγενέστερο της 11.6.1975. Οι σχετικές εκτάσεις (βλ., όμως, και σκέψη εικοστή πέμπτη), όπως και επί οικοδομικών αδειών που είχαν εκδοθεί προ της 11.6.1975, δεν χαρακτηρίζονται, κατά τα προβλεπόμενα, ως δασικές κατά τη διαδικασία του άρθρου 14 του ν. 998/1979 και δεν κηρύσσονται ως αναδασωτέες. Με το άρθρο 48 παρ. 1 περ. β του ν. 4685/2020, το οποίο τροποποίησε εκ νέου την παρ. 7 του άρθρου 3 του ν. 998/1979 διαφοροποιώντας αυτήν ως προς τα σημεία που εκτίθενται στη δέκατη σκέψη, διατηρήθηκε, πάντως, η επέκταση της εξαίρεσης από τη δασική νομοθεσία και επί οικοδομικών αδειών εκδοθεισών μέχρι την έναρξη ισχύος του ν. 4030/2011, με το δε άρθρο 2 στοιχείο Γ της προσβαλλόμενης απόφασης καθορίζονται τα σχετικά δικαιολογητικά που καλούνται να προσκομίσουν οι ενδιαφερόμενοι προκειμένου να επιτύχουν την εν λόγω εξαίρεση. Η μετάθεση, εξάλλου, του χρονικού ορίου, προ του οποίου η έκδοση οικοδομικής άδειας επί ορισμένης εκτάσεως οδηγεί στην αποσύνδεσή της από τη δασική νομοθεσία, από την 11.6.1975, χρόνο ενάρξεως ισχύος του Συντάγματος, στο χρόνο έναρξης ισχύος του ν. 4030/2011, υπαγορευόμενη από λόγους προστασίας της ασφάλειας δικαίου, δεν αντίκειται σε καμία συνταγματική διάταξη για τους λόγους που εκτίθενται στη δέκατη ένατη σκέψη και ισχύουν, κατ’ αναλογία, και εν προκειμένω. Δεν προσκρούει, ειδικότερα, στο άρθρο 117 παρ. 3 του Συντάγματος, το οποίο επιβάλλει την κήρυξη ως αναδασωτέων των δασικού χαρακτήρα εκχερσωθεισών εκτάσεων, διότι η εν λόγω συνταγματική διάταξη δεν απαγγέλλει, κατά την έννοιά της, γενική κάμψη του τεκμηρίου νομιμότητας διοικητικών πράξεων που αφορούν σε εκτάσεις δασικού χαρακτήρα, ούτε επιτάσσει τον, κατά πάντα χρόνο, παρεμπόμποντα έλεγχο του κύρους διοικητικών πράξεων από την άποψη της τήρησης των ορισμών της δασικής νομοθεσίας (βλ. ΣτΕ 2282/1992 Ολομ. προκειμένου περί ρυμοτομικών σχεδίων). Η μετάθεση, εξάλλου, του ως άνω χρονικού ορίου επέκεινα του χρόνου ισχύος του Συντάγματος του 1975 με το ν. 4685/2020, ο οποίος αποβλέπει στην επιτάχυνση της διαδικασίας κύρωσης των δασικών χαρτών και την ολοκλήρωση της κατάρτισης του Δασολογίου, δεν προσκρούει, καταρχήν, ούτε στο άρθρο 24 του τελευταίου, το οποίο, μάλιστα, θεσπίζοντας

το Δασολόγιο και το Κτηματολόγιο, αποδίδει, κατά τα εκτιθέμενα στη δέκατη ένατη σκέψη, ιδιαίτερη σημασία στη σταθερότητα και την αξιοπιστία των γεωχωρικών δεδομένων που περιέχονται σ' αυτά, έτσι ώστε να διευκολύνεται τόσο ο μακρόπνοος, αλλά και ο βραχυπρόθεσμος σχεδιασμός της προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος, όσο και η βιώσιμη χωροταξική αναδιάρθρωση της Χώρας, χωρίς, πάντως, η κάμψη του τεκμηρίου νομιμότητας των διοικητικών πράξεων ως προς την τήρηση της δασικής νομοθεσίας να αποκλείεται από το Σύνταγμα, ιδίως όταν από την παρεμπιπτόντως ελεγχόμενη διοικητική πράξη δεν έχουν δημιουργηθεί πραγματικές καταστάσεις, η ανατροπή των οποίων θα υπέσκαπτε την προστατευόμενη από το Σύνταγμα ασφάλεια δικαίου (πρβλ. προμν. ΣτΕ 2282/1992 Ολομ.). Κατά συνέπεια, ο λόγος ακυρώσεως ότι μη νομίμως το ως άνω χρονικό όριο μετατίθεται μετά την 11.6.1975, είναι απορριπτός ως αβάσιμος. Κατά τη γνώμη, όμως, των Συμβούλων Όλ. Ζύγουρα, Όλ. Παπαδοπούλου, Μ. Σωτηροπούλου, Αγγ. Μίντζια, Μαρ. Τριπολιτσιώτη, Β. Ανδρουλάκη, Κων. Λαζαράκη και Κασ. Μαρίνου, διοικητικές πράξεις, οι οποίες εκδόθηκαν μετά τη θέση σε ισχύ του Συντάγματος του 1975, δεν επιτρέπεται να συνιστούν λόγο απεντάξεως των εκτάσεων στις οποίες αφορούν, από τη δασική νομοθεσία. Τούτο, διότι το Σύνταγμα του 1975 προέβλεψε την υπαγωγή του φυσικού περιβάλλοντος, γενικώς, και του δασικού κεφαλαίου ειδικότερα, σε αυστηρό προστατευτικό καθεστώς, το οποίο όχι μόνον επιβάλλει τη διατήρηση του υφισταμένου κατά τη θέση του σε ισχύ δασικού πλούτου, αλλά και τη λήψη κάθε πρόσφορου μέτρου, ακόμη και κατασταλτικού χαρακτήρα, προκειμένου τα κατεστραμμένα δάση να αποκατασταθούν και να επιτελέσουν το φυσικό τους έργο. Στο πλαίσιο αυτό, διοικητικές πράξεις που επέτρεψαν την ανοικοδόμηση εκτάσεων δασικού χαρακτήρα και εκδόθηκαν μετά την ισχύ του Συντάγματος του 1975, παραγνωρίζοντας και παραβιάζοντας το συνταγματικού επιπέδου προστατευτικό καθεστώς των εκτάσεων αυτών, δεν δικαιολογούν οποιαδήποτε προσδοκία διατήρησης και ανάπτυξης των αποτελεσμάτων τους, τα οποία επετράπησαν κατά παράβαση της συνταγματικής νομιμότητας. Τούτο δε και για τον επιπλέον λόγο ότι, ανεξαρτήτως των ανωτέρω, η ασφάλεια δικαίου διασφαλίζεται επαρκώς με την εφαρμογή του πάγιου νομολογιακού κανόνα, σύμφωνα με τον οποίο κτίσματα που έχουν ανεγερθεί εντός δασών βάσει οικοδομικών αδειών, δεν είναι, πάντως, επιτρεπτό να κατεδαφιστούν κατά τη δασική νομοθεσία (άρθρα 71 του ν. 998/1979 και 114 του ν. 1892/1990, Α' 101) παρά μόνον μετά την ανάκληση των ως άνω οικοδομικών αδειών (βλ. ΣτΕ 1181/2016, 4283/2015, 4775/2014, 2385/2011 κ.ά.). Για το λόγο αυτό, οι διατάξεις του εξουσιοδοτικού ν. 4685/2020, όπως και εκείνες του προγενέστερου άρθρου 154 παρ. 1 του ν. 4389/2016, αντίκεινται στα άρθρα 24 παρ. 1 και 117 παρ. 3 του Συντάγματος κατά το μέρος που αφορούν οικοδομικές άδειες που εκδόθηκαν μετά την 11.6.1975, ο δε σχετικός λόγος ακυρώσεως θα έπρεπε, κατά τη γνώμη αυτή, να γίνει

- δεκτός. Κατά την ειδικότερη, περαιτέρω, γνώμη της Συμβούλου Όλγας Παπαδοπούλου, οι ως άνω διατάξεις αντίκεινται στις προαναφερόμενες συνταγματικές διατάξεις και για τους λόγους που παρατίθενται στη μειοψηφούσα άποψη στην εικοστή σκέψη.
26. Επειδή, κατά τα ανωτέρω εκτιθέμενα (βλ. όγδοη σκέψη), η παρ. 7 του άρθρου 3 του ν. 998/1979, όπως αυτή είχε προστεθεί εκ νέου με το άρθρο 154 παρ. 1 του ν. 4389/2016 και, κατά τούτο, δεν εθίγη με το άρθρο 48 παρ. 1 περ. γ του ν. 4685/2020, προβλέπει ότι επί οικοδομικών αδειών επί ακινήτων, ιδίως εκτός σχεδίου πόλεως, το εξαιρούμενο από τη δασική νομοθεσία τμήμα του ακινήτου είναι η “απολύτως αναγκαία για την εφαρμογή της συγκεκριμένης διοικητικής πράξης - οικοδομικής άδειας” επιφάνεια. Η διάταξη αυτή αποσκοπεί, κατά την έννοιά της, να αποκλείσει καταχρηστικές εξαιρέσεις από τη δασική νομοθεσία ολόκληρων ακινήτων, τα οποία, μάλιστα, έχουν, κατά κανόνα, μεγάλο εμβαδόν προκειμένου να εξασφαλίζεται η εκτός σχεδίου αρτιότητά τους, αφού η ολική αυτή εξαίρεση θα υπερακόντιζε το σκοπό του νόμου, ο οποίος συνίσταται, κατά τα εκτιθέμενα σε προηγούμενες σκέψεις, στη μη ανατροπή εννόμων σχέσεων που έχουν διαμορφωθεί από διοικητικές πράξεις, κατά τα ανωτέρω. Ως προς το ζήτημα αυτό, εξάλλου, η προσβαλλόμενη υπουργική απόφαση ορίζει στο άρθρο 2 στοιχεία Β και Γ τα δικαιολογητικά που πρέπει να προσκομίσουν οι ενδιαφερόμενοι προκειμένου να επιτύχουν την εξαίρεση, μεταξύ δε των δικαιολογητικών αυτών περιλαμβάνεται “η αποτύπωση της αναγκαίας επιφάνειας από ιδιώτη μηχανικό σε εξαρτημένο τοπογραφικό διάγραμμα ...”, στο δε επόμενο εδάφιο προβλέπεται ότι “η προσκόμιση ... δεν απαιτείται, αν έχουν συνυποβληθεί ... αντιρρήσεις ... για τον ανωτέρω λόγο (ήτοι ως απολύτως αναγκαίας για την εφαρμογή οικοδομικής άδειας ...)”. Με το περιεχόμενο αυτό οι εν λόγω διατάξεις της προσβαλλόμενης κανονιστικής απόφασης, οι οποίες, κατά τη ρητή διατύπωσή τους, προβλέπουν ότι ο “ανωτέρω” λόγος, δηλαδή η εξαίρεση της “αναγκαίας” επιφάνειας, ταυτίζεται με το λόγο των αντιρρήσεων περί εξαιρέσεως της “απολύτως” αναγκαίας επιφάνειας, αποσκοπούν, σε αρμονία με το άρθρο 3 παρ. 7 του ν. 998/1979, στην αποφυγή υποβολής καταχρηστικών αιτημάτων εξαίρεσης από τη δασική νομοθεσία ολόκληρων ακινήτων και κείνται, κατά τούτο, εντός εξουσιοδοτήσεως. Τούτο δε ανεξαρτήτως του κατά πόσον η χρήση του (αναφερομένου στο άρθρο 154 παρ. 1 του ν. 4389/2016) προσδιορισμού “απολύτως” ως προς την αναγκαία επιφάνεια του εξαιρουμένου τμήματος του ακινήτου, σε όλα τα σημεία της προσβαλλόμενης απόφασης και όχι μόνο σε ορισμένα από αυτά, θα περιόριζε το εξαιρούμενο τμήμα του ακινήτου για την εφαρμογή της οικοδομικής άδειας, το οποίο, σε κάθε περίπτωση, δεν εξαντλείται, πάντως, στο περίγραμμα του κτιρίου. Πρέπει, επομένως, και ο λόγος αυτός να απορριφθεί.
27. Επειδή, μεταξύ των τροποποιήσεων που επέφερε το άρθρο 48 του ν. 4685/2020 στο άρθρο 3 παρ. 7 του ν. 998/1979, όπως η παρ. αυτή ίσχυε,

προστεθείσα με το άρθρο 154 παρ. 1 του ν. 4389/2016, συγκαταλέγεται, κατά τα εκτιθέμενα στη δέκατη σκέψη, η πρόβλεψη, για πρώτη φορά, ότι εξαιρούνται της δασικής νομοθεσίας εκτάσεις ως προς τις οποίες έχουν εκδοθεί οικοδομικές άδειες, υπό προϋποθέσεις, μεν, ανάλογες με τις προβλεπόμενες και υπό το προηγούμενο περιεχόμενο της παρ. 7, ακόμη, όμως, και αν οι άδειες αυτές δεν έχουν υλοποιηθεί. Η νέα αυτή ρύθμιση, εξάλλου, εισήχθη σε χρόνο κατά τον οποίο εξακολουθεί να ισχύει η παράταση ισχύος των οικοδομικών αδειών και των αναθεωρήσεών τους, η οποία δεν είχε λήξει την 1.3.2011, και χορηγήθηκε αρχικώς με το άρθρο 29 παρ. 6 του ν. 4067/2012 (Α΄ 79), με αλληπάλληλες δε νεότερες διατάξεις [άρθρο 50 παρ. 5 του ν. 4495/2017 (Α΄ 167), όπως η παρ. αυτή προστέθηκε με το άρθρο 30 του ν. 4513/2018 (Α΄ 9), και άρθρο 52 του ν. 4710/2020 (Α΄ 142)] η εν λόγω παράταση ισχύει μέχρι την 31.12.2022. Υπό τα δεδομένα αυτά, η νεοπαγής ρύθμιση του άρθρου 48 παρ. 1 γ του ν. 4685/2020, η οποία επιφέρει απένταξη από τη δασική νομοθεσία των εκτάσεων, για τις οποίες έχουν μεν εκδοθεί οικοδομικές άδειες προ της ενάρξεως ισχύος του ν. 4030/2011 (πολλές από τις διατάξεις του οποίου, μάλιστα έχουν χρόνο ενάρξεως της ουσιαστικής ισχύος τους την 1.3.2012, βλ. άρθρο 59 του ν. 4030/2011, Α΄ 249), αλλά αυτές δεν υλοποιήθηκαν, επιτρέπει την εκχέρσωση δασικών εκτάσεων και σήμερα ακόμη, προκειμένου οι εν λόγω οικοδομικές άδειες εν τέλει να υλοποιηθούν. Η διάταξη αυτή, με το εν λόγω περιεχόμενο, εισάγει ρύθμιση εξαιρετική και δεν εναρμονίζεται με τις λοιπές διατάξεις του άρθρου 48 του εξουσιοδοτικού νόμου, ο οποίος, κατά τα εκτιθέμενα στη δέκατη σκέψη, θέτει ως γενική προϋπόθεση για την αποσύνδεση από τη δασική νομοθεσία τη διατήρηση της χρήσης που επετράπη με τη διοικητική πράξη για την οποία πρόκειται, δεν προβλέπει δε σε καμία άλλη περίπτωση την εκχέρσωση, για πρώτη φορά, εκτάσεων καλυπτομένων από δασική βλάστηση σε εφαρμογή διοικητικών πράξεων που δεν είχαν ποτέ εφαρμοσθεί. Πέραν, όμως, αυτού, η αποσύνδεση από τη δασική νομοθεσία εκτάσεων, οι οποίες διατηρούν και σήμερα τη δασική τους μορφή και παραμένουν αδόμητες, για το λόγο ότι έχουν εκδοθεί προ δεκαετίας και πλέον οικοδομικές άδειες ως προς αυτές, η ισχύς των οποίων έχει παραταθεί κατ' εξαίρεση των παγίων διατάξεων περί χρόνου ισχύος των οικοδομικών αδειών, υπερβαίνει το τασσόμενο από το Σύνταγμα όριο θεμιτής υποχώρησης της προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος προς όφελος της ασφάλειας δικαίου και της αξιοπιστίας της καταγραφής των εκτάσεων ως δασικού χαρακτήρα ή μη, αφού και η προσδοκία των ενδιαφερομένων να υλοποιήσουν οικοδομικές άδειες εντός δασικών εκτάσεων, μη νομίμως εκδοθείσες και επί μακρόν ανεφάρμοστες, ανεξάρτητα αν είναι εύλογη, δεν είναι, πάντως, αρκετή ώστε να καμφθεί η συνταγματική απαίτηση για την προστασία του περιβάλλοντος, η οποία θα δικαιολογούσε, καταρχήν, και κατασταλτικά ακόμη μέτρα. Η διάταξη, επομένως, του άρθρου 48 παρ. 1 περ. γ του ν. 4685/2020, κατά το μέρος που επεκτείνει τις λοιπές ρυθμίσεις της και

σε οικοδομικές άδειες που “δεν έχουν υλοποιηθεί”, αντίκειται στο Σύνταγμα και είναι ανίσχυρη, είναι δε βάσιμος ο σχετικός λόγος ακυρώσεως. Πρέπει, επομένως, να ακυρωθεί η διάταξη του άρθρου 2 παρ. Γ στ. 2 και 4 της προσβαλλόμενης υπουργικής απόφασης κατά το μέρος που περιέχει τη φράση “ακόμη και αν δεν έχει υλοποιηθεί”. Κατά τη γνώμη, όμως, των Συμβούλων Μαργ. Γκορτζολίδου, Βαρβ. Ραφτοπούλου, Δημ. Μακρή, Ηλ. Μάζου, Ελ. Παπαδημητρίου, Βικτ. Πλαπούτα, Κων. Κονιδιτσιώτου και Μ.-Αλ. Τσακάλη, η επέκταση της ίδιας ρύθμισης, που ισχύει για όλες τις οικοδομικές άδειες που εκδόθηκαν μετά την 11.6.1975 και μέχρι την έναρξη ισχύος του ν. 4030/2011, ρύθμισης, δηλαδή, σύμφωνης, κατά τα εκτιθέμενα στην προηγούμενη σκέψη, προς το Σύνταγμα, και στις οικοδομικές άδειες που εκδόθηκαν κατά το ίδιο χρονικό διάστημα, αλλά δεν υλοποιήθηκαν είτε λόγω της γνωστής οικονομικής συγκυρίας της προηγούμενης δεκαετίας είτε για οποιοδήποτε άλλο λόγο και υπήχθησαν, χωρίς ευθύνη των δικαιούχων, στο ως άνω καθεστώς διαδοχικών παρατάσεων της διάρκειας ισχύος τους, δεν αντίκειται, ούτε αυτή, σε καμία συνταγματική διάταξη. Πράγματι, ο συνταγματικός σκοπός της ασφάλειας δικαίου και της διατήρησης καταστάσεων και θεμιτών προσδοκιών που δημιουργήθηκαν με τη συμμετοχή κρατικών οργάνων, σταθμιζόμενος προς την προστασία του περιβάλλοντος, η οποία επιβάλλεται πράγματι από το Σύνταγμα χωρίς, όμως, να επιβάλλεται από αυτό η γενική κάμψη του τεκμηρίου νομιμότητας, συντρέχει και ως προς τις οικοδομικές άδειες που δεν έχουν, μεν, υλοποιηθεί, εξακολουθούν, όμως, να υφίστανται στο νομικό κόσμο, οι δε ενδιαφερόμενοι θεμιτώς δικαιούνται να προσδοκούν την υλοποίησή τους. Θα έπρεπε, επομένως, κατά τη γνώμη αυτή, ο προκείμενος λόγος να απορριφθεί ως αβάσιμος.

28. Επειδή, κατά τα ανωτέρω εκτιθέμενα (βλ. σκέψεις ένατη και δέκατη), μεταξύ των διοικητικών πράξεων που λαμβάνονται υπόψη για την κατάρτιση των δασικών χαρτών, είναι και οι πράξεις που εκδόθηκαν κατά την αγροτική και εποικιστική νομοθεσία, οι οποίες περιγράφονται κατά τα γενικά τους χαρακτηριστικά στο άρθρο 48 παρ. 1 περ. β΄ του εξουσιοδοτικού ν. 4685/2020 (άρθρο 3 παρ. 7 του ν. 998/1979) και μνημονεύονται στον αναλυτικό, αλλά ενδεικτικό κατάλογο του άρθρου 2 στοιχείο Α της προσβαλλόμενης υπουργικής απόφασης. Διοικητικές πράξεις, η εφαρμογή των οποίων, κατά τη ρητή πρόβλεψη των εν λόγω διατάξεων, αποκλείει το χαρακτηρισμό των εκτάσεων στις οποίες αφορούν ως δασικών και την κήρυξή τους ως αναδασωτέων, είναι, κυρίως, οι αποφάσεις των Επιτροπών Απαλλοτριώσεων, τα παραχωρητήρια αγροτικών κλήρων, οι πράξεις κύρωσης διανομών και αναδασμών με αποδοθείσες χρήσεις τη γεωργική κ.ά., οι άδειες κατατμήσεων και αγοραπωλησιών με αγροτική χρήση κ.ά. Οι βασικές προϋποθέσεις, υπό τις οποίες τελεί η αποσύνδεση των σχετικών εκτάσεων από τη δασική νομοθεσία, είναι, κατά τα ανωτέρω, αφενός οι ως άνω διοικητικές πράξεις να έχουν εκδοθεί προ της 11.6.1975 και, αφετέρου, η χρήση, την οποία επέτρεψαν οι εν

λόγω διοικητικές πράξεις, να συνεχίζεται κατά το χρόνο κατά τον οποίο καταρτίζεται και αναρτάται ο δασικός χάρτης. Το σύστημα που διαγράφει σχετικώς το άρθρο 3 της προσβαλλομένης, το οποίο, κατά τα εκτιθέμενα στη δέκατη σκέψη κατατείνει, κατ' ουσίαν, στην υπό αίρεση αποσύνδεση των ως άνω εκτάσεων από τη δασική νομοθεσία, διατηρεί το γνωστό από το ήδη ισχύον νομοθετικό καθεστώς σύστημα καταγραφής των εκτάσεων στους (καταρτισθέντες κατά την παλαιότερη νομοθεσία) χάρτες, με δύο ενδείξεις, εκ των οποίων η πρώτη (π.χ. "Δ" - δασική) αναφέρεται στο παρελθόν και η δεύτερη (π.χ. "Α" - αγροτική) αναφέρεται στο παρόν. Έτσι, με τις διαδικαστικές και τεχνικές διατάξεις του άρθρου 3 της προσβαλλόμενης απόφασης προβλέπεται ο χαρακτηρισμός των εκτάσεων κατά το σύστημα του ν. 4685/2020 ανάλογα με τις ενδείξεις που έφεραν στους προηγούμενους χάρτες (π.χ. "ΔΑ" - δασικές κατά το παρελθόν, αγροτικές σήμερα) και η αποτύπωσή τους στον επανακαταρτισθέντα, βάσει του ν. 4685/2020, δασικό χάρτη είτε με τις ίδιες ενδείξεις (π.χ. "ΧΧ" - χορτολιβαδικές - ή "ΔΔ" - δασικές κατά το παρελθόν και σήμερα) είτε με νέες, πλέον, ενδείξεις. Πρόκειται, ιδίως, για τις εκτάσεις με χαρακτηρισμό "ΔΑ" στον υφιστάμενο δασικό χάρτη, οι οποίες, κατά τα προκύπτοντα από τα στοιχεία του φακέλου, αποτελούν το μεγάλο όγκο των εκτάσεων στις οποίες αφορά εν γένει ο ν. 4685/2020 και οι οποίες, υπό το νέο σύστημα, αποκτούν την ένδειξη "ΑΑ", δηλαδή, αμιγώς αγροτικές τόσο κατά το παρελθόν όσο και σήμερα. Προκειμένου, όμως, να διασφαλισθεί η τήρηση της αίρεσης, υπό την οποία τελεί η αποσύνδεση της έκτασης από τη δασική νομοθεσία, δηλαδή η συνέχιση της χρήσης που επέτρεψε η διοικητική πράξη, το άρθρο 3 της προσβαλλόμενης απόφασης προνοεί ώστε να περιλαμβάνεται στο δασικό χάρτη ως "δευτερεύουσα πληροφορία" το γεγονός, ακριβώς, ότι η έκταση ρυθμίζεται από διοικητική πράξη εκδοθείσα προ της 11.6.1975. Με τα χαρακτηριστικά αυτά, το σύστημα που καθιερώνεται από το άρθρο 48 του ν. 4685/2020 και την κατ' εξουσιοδότησή του εκδοθείσα προσβαλλόμενη υπουργική απόφαση, δεν προσκρούει σε καμία συνταγματική διάταξη. Τούτο, για τρεις λόγους: Πρώτον, διότι συμβάλλει, κατά τα εκτιθέμενα στη δέκατη ένατη σκέψη, στην αξιοπιστία των καταγεγραφομένων στους δασικούς χάρτες και, κατά συνεκδοχή, στο Δασολόγιο, γεωχωρικών δεδομένων, επιτρέποντας στο Κράτος να φέρει σε αίσιο πέρας όλες τις δημόσιες αποστολές και πολιτικές που εξαρτώνται από τη χρήση του χώρου, μεταξύ των οποίων σημαντική θέση κατέχει η ίδια η προστασία των δασών, υπαρκτών και εξομοιούμενων προς αυτά, δηλαδή κηρυγμένων ως αναδασωτέων (άρθρο 117 παρ. 3 Συντ.), τα οποία η Πολιτεία είτε δεν κατόρθωσε να προστατέψει και έχουν ήδη καταστραφεί, είτε έχουν, προς το παρόν, διασωθεί, αλλά υφίστανται σοβαρές πιέσεις. Η σωτηρία και αναγέννησή τους, όμως, απαιτεί μακρόπνοο προγραμματισμό και προβλέψιμη διάταξη των απειλητικών γι' αυτά δραστηριοτήτων (βλ., ανωτέρω, δέκατη ένατη σκέψη). Δεύτερον, διότι η ίδια η γεωργία αποτελεί κατ' εξοχήν

παράδειγμα θεμιτής μεταβολής, και του προορισμού ακόμη των δασικού χαρακτήρα εκτάσεων, μνημονευόμενη ρητώς στο άρθρο 24 παρ. 1 του Συντάγματος, υπό την αυτονόητη προϋπόθεση ότι δεν επιχειρείται αυθαίρετως (πρβλ., *a contrario*, ΣτΕ 710/2020 Ολομ.), ενόψει, προδήλως, της τεράστιας ιστορικής σημασίας της αγροτικής δραστηριότητας, αλλά και των λοιπών πρωτογενών δραστηριοτήτων, για την οικονομική ανόρθωση της Χώρας και τον επισιτισμό του πληθυσμού της κατά τη διάρκεια ή μετά τη λήξη ασταθών ιστορικών περιόδων, γνωστών κατά την κοινή πείρα και σε επίγνωση των οποίων τελούσε και ο συντακτικός νομοθέτης. Τρίτον, διότι, εν πάση περιπτώσει, οι προϋποθέσεις αποσύνδεσης εκτάσεων από τη δασική νομοθεσία που θέτει το άρθρο 48 του εξουσιοδοτικού ν. 4685/2020 και η προσβαλλόμενη απόφαση, ιδίως δε το γεγονός ότι η αποσύνδεση αυτή τίθεται υπό τη διαρκή αίρεση της διατήρησης της χρήσης, για την οποία εκδόθηκε η διοικητική πράξη, διασφαλίζουν επαρκώς ότι η αφιέρωση της έκτασης σε άλλο, πλην του δασικού, σκοπό δεν υπερβαίνει το τασσόμενο από το Σύνταγμα όριο. Πρέπει, επομένως, να απορριφθούν οι περί του αντιθέτου προβαλλόμενοι λόγοι ακυρώσεως. Οι ίδιοι, εξάλλου, λόγοι ακυρώσεως πρέπει να απορριφθούν και κατά το μέρος που αμφισβητούν τη συνταγματικότητα των ίδιων διατάξεων (άρθρο 48 παρ. 1 περ. β του ν. 4685/2020) σε σχέση, ειδικώς, με τα τμήματα των εκτάσεων “των οποίων επελήφθησαν” οι Επιτροπές Απαλλοτριώσεων, που δεν είναι, δηλαδή, μόνον όσα διατέθηκαν εξ αρχής για αποκαταστατικούς σκοπούς, αλλά και τα τμήματα που τελικώς εξαιρέθηκαν υπέρ των ιδιοκτητών, οι διαθέσιμες και κοινόχρηστες εκτάσεις κ.λπ. Και τούτο, διότι η βασική ρύθμιση της απεντάξεως από τη δασική νομοθεσία εκτάσεων που αποδόθηκαν στη γεωργική ή άλλες συναφείς χρήσεις με διοικητική πράξη, όπως οι αποφάσεις των Επιτροπών Απαλλοτριώσεων, την οποία θέσπισε, κατά τα προαναφερόμενα, ο νομοθέτης, δεν υπαγορεύθηκε από λόγους ειδικής εύνοιας προς τους δικαιουμένους αποκαταστάσεως, οι οποίοι, μάλιστα, είχαν αποκτήσει αυτή την ιδιότητα σε πολύ παρωχημένο χρόνο, και τους απώτερους διαδόχους τους, αλλά υιοθετήθηκε λαμβάνοντας υπόψη την καλλιέργεια, καθ’ εαυτή, των εκτάσεων στις οποίες αφορούσαν οι ως άνω διοικητικές πράξεις, είτε από διαδόχους των αρχικών δικαιούχων ή και των ιδιοκτητών, τη μειωμένη προστασία των οποίων και την εξαίρεσή τους από τον ως άνω κανόνα καμία συνταγματική διάταξη δεν επιβάλλει, είτε από πρόσωπα που απέκτησαν την ιδιότητα του δικαιούχου δυνάμει μεταγενεστέρων νόμων κ.λπ., θέτει δε ο νόμος, σε κάθε περίπτωση, την εξαίρεση των εκτάσεων αυτών από τη δασική νομοθεσία υπό τη διαρκή αίρεση της συνέχισης της γεωργικής δραστηριότητας, η οποία, εφόσον παύσει να πληρούται, οδηγεί στην επανυπαγωγή της έκτασης στο δασικό νόμο. Πρέπει, επομένως, να απορριφθεί και ο περί του αντιθέτου ειδικότερος λόγος ακυρώσεως. Μειοψήφησε η Σύμβουλος Όλγα Παπαδοπούλου, η οποία υποστήριξε την άποψη που εκτίθεται ανωτέρω, στην εικοστή σκέψη.

29. Επειδή, στο άρθρο 2 του ν. 4061/2012 (Α΄ 66), ο οποίος ρυθμίζει τη διαχείριση των ακινήτων του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, όπως οι παρ. 1 και 2 αντικαταστάθηκαν με το άρθρο 44 παρ. 1 του ν. 4384/2016 (Α΄ 78), ορίζονται τα εξής: «1. Στο Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων (ΥΠΑΑΤ) τηρείται βάση δεδομένων, όπου απεικονίζονται ψηφιακά όλα τα ακίνητα που διαχειρίζεται το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων. Η βάση δεδομένων που τηρείται στον Οργανισμό Πληρωμών και Ελέγχου Κοινοτικών Ενισχύσεων Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (ΟΠΕΚΕΠΕ) [ιδρυθέντα ως νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου με το άρθρο 13 του ν. 2637/1998, Α΄ 200, μετατραπέντα, όμως, σε ιδιωτικού δικαίου με το άρθρο 4 του ν. 2732/1999, Α΄ 154] για τα ακίνητα που διαχειρίζεται το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, όπως προσδιορίζονται στο άρθρο 1, μεταφέρεται και ενσωματώνεται στην ανωτέρω βάση δεδομένων που τηρείται στο Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων. Στη βάση δεδομένων έχουν πρόσβαση οι Επιτροπές Θεμάτων Γης και Επίλυσης Διαφορών του άρθρου 14, οι αρμόδιες υπηρεσίες των Περιφερειών της χώρας, οι Επιτροπές Ελέγχου και Νομιμότητας των Αποκεντρωμένων Διοικήσεων του άρθρου 17, ο ΟΠΕΚΕΠΕ, καθώς και κάθε ενδιαφερόμενος μετά από σχετική του αίτηση στην αρμόδια υπηρεσία του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων. 2. Κάθε πράξη παραχώρησης, η οποία γίνεται, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 4, καταχωρείται στην ψηφιακή βάση δεδομένων, με μέριμνα της Διεύθυνσης Διαχείρισης Ακίνητης Περιουσίας του Υπουργείου ή της αρμόδιας υπηρεσίας της Περιφέρειας της χώρας, αν η πράξη παραχώρησης εκδόθηκε από τον Περιφερειάρχη. Στην πράξη παραχώρησης περιγράφεται, με σαφήνεια, το παραχωρούμενο ακίνητο κατά θέση, εμβαδόν και συντεταγμένες στο ελληνικό γεωδαιτικό σύστημα αναφοράς. Οι ίδιες υπηρεσίες καταχωρούν στη βάση δεδομένων τις πράξεις ακύρωσης ή ανάκλησης των αποφάσεων παραχώρησης. 3. Οι αρμόδιες υπηρεσίες των Περιφερειών της χώρας τηρούν τα κτηματολογικά στοιχεία των διανομών απαλλοτριωμένων αγροκτημάτων, καθώς και τις αποφάσεις των Επιτροπών Απαλλοτριώσεων και των Επιτροπών Οριστικών Διανομών”. Περαιτέρω, με το άρθρο 48 παρ. 10 του εξουσιοδοτικού ν. 4685/2020 ορίζεται, κατά τα προαναφερόμενα (βλ. ανωτέρω, σκέψη δέκατη τέταρτη), ότι η αποτύπωση των διοικητικών πράξεων, οι οποίες συνεπάγονται την εξαίρεση των εκτάσεων στις οποίες αφορούν από τη δασική νομοθεσία, καθώς και των οριογραμμών τους, στο χαρτογραφικό υπόβαθρο των δασικών χαρτών γίνεται “με κάθε πρόσφορο μέσο” και “λαμβάνονται υποχρεωτικώς υπόψη ιδίως οι ψηφιοποιημένες απεικονίσεις τους, καθώς και το ψηφιοποιημένο αρχείο δεδομένων ..., το οποίο περιήλθε στον ... Ο.Π.Ε.Κ.Ε.Π.Ε., χωρίς να απαιτείται οποιαδήποτε περαιτέρω ενέργεια θεώρησης, επεξεργασίας ή συμπλήρωσης αυτού ...”.
30. Επειδή, με την αίτηση προβάλλεται ότι μη εγκύρως, από συνταγματική άποψη (άρθρο 24 παρ. 1 Συντ.), ορίζεται με το άρθρο 48 παρ. 10 του ν. 4685/2020 ως

υποχρεωτικώς ληπτέο υπόψη στοιχείο για την κατάρτιση των νέων δασικών χαρτών το ψηφιακό αρχείο του ως άνω Οργανισμού Πληρωμών και Ελέγχου Κοινοτικών Ενισχύσεων Προσανατολισμού και Εγγυήσεων, οργάνου, δηλαδή, που δεν είναι αρμόδιο για την εφαρμογή της δασικής νομοθεσίας, περαιτέρω δε, ομοίως μη εγκύρως ορίζεται από τις ίδιες διατάξεις ότι το εν λόγω αρχείο, το οποίο σχηματίζεται από τα αιτήματα των ενδιαφερομένων για τη χορήγηση γεωργικών ενισχύσεων αγροτών, δεν υπόκειται σε καμία θεώρηση των δασικών οργάνων. Η έννοια, όμως, των ως άνω διατάξεων είναι ότι το εν λόγω ψηφιακό αρχείο λαμβάνεται υποχρεωτικώς υπόψη για την αποτύπωση, και μόνον αυτή, των διοικητικών πράξεων απόδοσης στην αγροτική καλλιέργεια των εκτάσεων για τις οποίες πρόκειται. Με το περιεχόμενο αυτό, οι εν λόγω διατάξεις αφενός, μεν, σε καμία συνταγματική διάταξη δεν αντίκεινται και, αφετέρου, είναι απολύτως εύλογες, δεδομένου ότι, κατά το νέο σύστημα που καταστρώνει ο ν. 4685/2020, οι δασικοί χάρτες δεν καταρτίζονται, πλέον, αποκλειστικώς και μόνο βάσει αεροφωτογραφιών, τούτο δε θεμιτώς κατά το Σύνταγμα (βλ. ανωτέρω, δέκατη ένατη σκέψη), αλλά και με την εφαρμογή διοικητικών πράξεων που επιφέρουν μεταβολή του δασικού χαρακτήρα των εκτάσεων που αφορούν, η αποτύπωση των οριογραμμών των οποίων νομίμως επιχειρείται βάσει των καταλλήλων για το σκοπό αρχείων, όπως είναι, και, μάλιστα, κατ' εξοχήν, το τροφοδοτούμενο από την κεντρική Διοίκηση και τις περιφέρειες κεντρικό ψηφιακό αρχείο, τηρούμενο υπό την ευθύνη του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, το οποίο, αντίθετα με τα προβαλλόμενα, αφορά στις πράξεις παραχώρησης εκτάσεων προς καλλιέργεια και προϋπάρχει των αιτήσεων των ενδιαφερομένων. Καθ' όσον, ειδικότερα, αφορά τον τρόπο κατάρτισης του ψηφιακού αρχείου του Ο.Π.Ε.Κ.Ε.Π.Ε., προς τον οποίο, εξάλλου, έχουν διαβιβασθεί και οι δασικοί χάρτες που είχαν ήδη καταρτισθεί και κυρωθεί, προ της αναμορφώσεως, τούτο δε κατ' εφαρμογή της νομοθεσίας περί δασικών χαρτών (βλ., ενδεικτικώς, άρθρο 17 παρ. 5 του ν. 3889/2020, όπως είχε τροποποιηθεί), από καμία, πάντως, από τις ανωτέρω διατάξεις δεν προκύπτει ότι το αρχείο αυτό καταρτίζεται βάσει των αιτημάτων των ενδιαφερομένων αγροτών, αφού, άλλωστε, όπως προκύπτει από το 83003/5.1.2021 έγγραφο του Ο.Π.Ε.Κ.Ε.Π.Ε. προς το Συμβούλιο της Επικρατείας, σε αυτό δεν περιλαμβάνονται μόνον αγροτικές, αλλά και δασικές, μερικές δασοσκεπείς, θαμνώδεις, υπαλπικές κ.ά. εκτάσεις, οι οποίες, επομένως, ούτε καλλιεργούνται ούτε αποτελούν αντικείμενο κοινοτικών ενισχύσεων προς τους ενδιαφερομένους. Ενόψει τούτων, νομίμως περαιτέρω το ως άνω συνταγματικώς έγκυρο πλαίσιο κατάρτισης των δασικών χαρτών, το οποίο προβλέπει το άρθρο 48 παρ. 10 του ν. 4685/2020, εξειδικεύεται στην προσβαλλόμενη υπουργική απόφαση, τελούσα εντός εξουσιοδοτήσεως, η οποία, κατά τη ρητή διατύπωση των σχετικών διατάξεων (βλ. ιδίως, άρθρο 3), προβλέπει την αξιοποίηση του εν λόγω ψηφιακού αρχείου προκειμένου,

ακριβώς, αφού αποτυπωθούν οι σχετικές διοικητικές πράξεις, να διακριβωθεί η διατήρηση της αποδοθείσας με αυτές χρήσης. Καθ' όσον, τέλος, αφορά τα προβαλλόμενα περί αναξιοπιστίας του εν λόγω ψηφιακού αρχείου -και ανεξαρτήτως του γεγονότος ότι, όπως αναφέρεται στο προμνημονευόμενο έγγραφο του Ο.Π.Ε.Κ.Ε.Π.Ε., τα στοιχεία που αυτό περιλαμβάνει αξιοποιούνται στο ενιαίο χαρτογραφικό υπόβαθρο της Χώρας που χρησιμοποιείται τόσο από το Εθνικό Κτηματολόγιο όσο και από πολλές δημόσιες υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων των δασικών- οι τυχόν ελλείψεις, πάντως, του αρχείου αυτού, όπως, άλλωστε, και οι τυχόν εσφαλμένες φωτοερμηνευτικές αποτυπώσεις αεροφωτογραφιών κ.ο.κ δεν καθιστούν ανίσχυρες τις νομικές διατάξεις που προβλέπουν τη χρησιμοποίησή τους. Πρέπει, επομένως, και οι λόγοι αυτοί να απορριφθούν. Κατά τη γνώμη, όμως, των Συμβούλων Όλ. Παπαδοπούλου και Μαρ. Σωτηροπούλου, η πρώτη εκ των οποίων αναφέρεται, κατά τα λοιπά, στην εκτιθέμενη στην εικοστή σκέψη μειοψηφούσα γνώμη, η υποχρεωτική λήψη υπόψη του αρχείου του ΟΠΕΚΕΠΕ, την οποία προβλέπει η ως άνω διάταξη, καθιστά αποφασιστικής σημασίας τη συμμετοχή του εν λόγω Οργανισμού στην κατάρτιση των δασικών χαρτών. Η διάταξη, όμως, αυτή, προβλέπουσα, παραλλήλως, αποκλεισμό οποιασδήποτε συμμετοχής των δασικών υπηρεσιών, αντίκειται, με το εν λόγω περιεχόμενο, προς το άρθρο 24 παρ. 1 του Συντάγματος. Τούτο, όχι μόνο διότι ο ΟΠΕΚΕΠΕ αποτελεί νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου, αλλά, κυρίως, διότι αυτός έχει ως βασική αποστολή τον έλεγχο των προϋποθέσεων καταβολής ενισχύσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης προς τους Έλληνες καλλιεργητές, ζήτημα, δηλαδή, εμμέσως μόνο σχετιζόμενο με τη δασική νομοθεσία και την κατάρτιση των δασικών χαρτών. Ενόψει τούτων, οι σχετικές διατάξεις της προσβαλλόμενης απόφασης, θεσπιζόμενες κατ' εξουσιοδότηση ανίσχυρου, κατά τούτο, νόμου, είναι, κατά τη γνώμη αυτή, μη νόμιμες και ακυρωτές.

31. Επειδή, κατόπιν τούτων, η υπό κρίση αίτηση ακυρώσεως πρέπει να γίνει εν μέρει δεκτή, κατά τα εκτιθέμενα στη σκέψη 27, κατά το μέρος, δηλαδή, που αφορά την πρόβλεψη της εφαρμογής των λοιπών ρυθμίσεων της προσβαλλόμενης απόφασης επί οικοδομικών αδειών που δεν έχουν υλοποιηθεί (άρθρο 2 στοιχείο Γ), να απορριφθούν δε, κατά τούτο, οι ασκηθείσες παρεμβάσεις, και να απορριφθεί κατά τα λοιπά και να γίνουν αντιστοίχως δεκτές οι παρεμβάσεις. Τέλος, πρέπει να συμψηφισθεί η δικαστική δαπάνη μεταξύ των διαδίκων.

[*] Όμοια η ΣτΕ (Ολ.) 1365/2021.

Νόμος και Φύση

Αστική μη κερδοσκοπική εταιρεία για το περιβάλλον και την αειφόρο ανάπτυξη
<https://nomosphysics.org.gr>
